

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HERDEYÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 30 fillér,
minden következőnél 18 fillér.

Nyílttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, május 30.

Nemzet és király.

Irta: *Nagy Sándor dr.*, országgyűlési képviselő.

Arad, május 30.

Ki tudja megfejteni nemzeti létünknek évszázados, nagy problémáját, hogy vajjon alkotmányos állam vagyunk-e avagy abszolútizmus alatt élünk, melyet papiros-jogok, jelszavak és hangzatos ígéretek ügyesen elburkolnak és a legkülönbözőbb intézmények alkotmányos mezébe öltöztetnek? Törvénykönyveink hemzsegnek a felséges nyilatkozatoktól és biztosítékoktól, melyek önállóságunkról és függetlenségünkéről tesznek tanúságot. Históriaink egy évezredre nyulik vissza és vele egy idős a történelmi alkotmány, melynek eredete sem nem fejlődnek adomány, sem nem oktroy, hanem eredt, fejlődik és erősödött a nemzet létevel és előmenetelével. És íme mégis évszázadok óta vívjuk harcainkat a nemzetnek jogaiért és minduntalan szemben állunk egyszer a királyi akarattal, másszor az osztrákkal és minduntalan látjuk, hogy hiába akar valamit a nemzet, haszon-talanul áll elő óhajával a souverain parlament, a királyi vétó hatalmasabb minden nemzeti akaratnál és a királyság ereje előtt eltörpülnek a nemzet legjogosabb követelése is.

Voltaképpen nem is lehet alkotmányos állam az, amelyben a királyságnak valódi vétója van, vagyis olyan joga, hogy csakis az lehet törvény, amit ő annak akar és nem lehet törvény, ha ő nem akarja, a nemzet egyetemes, általános óhajától sem. Hiszen a királyságnak alkotó eleme a vétó-jog, de alkotmányos államban ezen jogot sohasem lehet úgy magyarázni, hogy a király szembe szálljon a nemzeti törekvésekkel. A királyi vétó-jog, úgy, amint az papiroson van meg, a legtisztább abszolútizmus, mert hiszen feltétlen uralmat biztosít a királynak a nemzet felett és ennek korrekturája ott van, hogy alkotmányos király sohasem él vétó-jogával akkor, midőn ezáltal a nemzet akaratával kellene szembeszállani.

Ezért hiszünk és bizunk mindannyian abban, hogy Magyarországon meg lesz az önálló magyar jegybank, mert ezt akarja a nemzet nagy többsége.

Egy hosszú, nagy multtal bíró, történelmi párt, a függetlenségi párt, mely a nemzet legnemesebb vágyainak volt mindenkor kifejezője, vette fel programjába az önálló bankot és a magyar nemzet nagy többséget adott a pártnak, megadván ez által neki a kötelességet és feladatot, hogy programját megvalósítsa. Mindenki jól tudja, hogy nem a függetlenségi párt mult, hogy programját a maga egészében és nagyszerűségében megvalósítani ezidő szerint nem tudja és kénytelen az erő-viszonyok és a helyzet mérlegelésével várakozni, míg a nemzetnek módja lesz, hogy megszerezze önállóságának, függetlenségének mindazon attributumait, melyeket a függetlenségi párt programja felöllel.

A nemzeti bank kérdése azonban olyan függetlenségi program-pont, melyet elodázni nem lehet és megvalósításához nézetünk szerint nem kell egyéb, mint a nemzetnek szilárd, jellemes és elszánt kitartása. Elejteni nem lehet és nem szabad ezen követelményt, mert ennek elejtése által a nemzet közgazdasági függetlensége és így gazdasági fejlődése volna lehetlenné téve. Tisztában vagyunk mindannyian azzal, hogy ha most nem lesz önálló bank, úgy az Isten tudja, hogy lesz-e valaha?

Tudjuk és átérezzük, hogy nehéz a nemzet helyzete. Oly sokféle, rosszindulatú és kishitű információval traktálják királyunkat, hogy nem is lehet esudálni, ha eddigelé nem engedett a merevségből, melylyel az önálló bank eszméjét magától elutasította. De biztosan tudjuk azt, hogy a király tisztában van azzal és kifejezést is adott annak, hogy az önálló bankhoz a nemzetnek joga van, az a jog sem a felségjogokat nem érinti, sem Ausztriának jogait és tisztán és kizárólag az általános, királyi vétó-jog az, melynek alapján az önálló bankhoz való hozzájárulást megtagadja.

Nagyon természetes, hogy nagy dolgokért nagy küzdelmeket kellett és kell mindenkoron megvívni. Küzdelmünk annyival nehezebb, mivel a

függetlenségi párt iránt még ma sincs meg azon bizalom, melyet méltán megérdemel és amelylyel minden gubernementális pártnak rendelkeznie kell és még mindig vannak, akik nem tudnak eltántorodni azon felfogástól, hogy a függetlenségi program és a magyar függetlenségi eszme forradalmi és felforgató tendenciákkal van telítve. A volt szabadelvű pártnak helyzete még annyival is szerencsésebb volt, hogy vele szemben egy hatalmas, az ellenőrző működésre valóban hivatott ellenzék állott és folyton hivatkozhatott reá a kormányzó többség, midőn a nemzet jogainak megvédéseért kellett helyt állania.

Távol áll tőlünk, hogy lekicsinyeljük a szabadelvű pártot, sőt el kell ismernünk, hogy a függetlenségi párt azóta, mióta a kormányzásban részes, látja be, hogy sokszor történelmi belátás és józan megfontoltság volt az, ami a szabadelvű pártot elhatározásában és ténykedésében vezette, midőn mi teljes jóhiszeműséggel azt hittük, hogy a pártnak korrupciósága, szervilizmusa vagy a nemzeti érdekekkel szemben való indolenciája az, mely irányítja nagy és elhatározó küzdelmekben és kérdésekben. Sajnos, most tapasztaljuk lépten-nyomon, hogy midőn a legnemesebbet, a legjobbat akarjuk, oly erő-tényezővel állunk szemben, melyek sokkal, de sokkal hatalmasabbak nálunknál és amelyekkel szemben meddő és hiu kísérlet volna az erőszak mezejére lépni.

Az önálló bank kérdését is csak a nemzet szilárd kitartása fogja dülőre juttatni. Nem erőszakot, nem felfordulást akar a függetlenségi párt, hanem békét és harmóniát a nemzet és király között és ebben a harmóniában a nemzet jogainak a király hozzájárulásával leendő érvényesítését. A függetlenségi párt egységesen áll vagy bukik az önálló bank kérdésében. Itt eltántorodásnak nincsen helye. Aki ebben a kérdésben enged, az a függetlenségi programnak egyik legvitálisabb pontját tagadta meg. És hisszük, tudjuk

hogya ha a király látni fogja — a nemzet tántoríthatatlan, nagy, egyetértő elszántságát: akkor nem fogja vétőjét akadályául dobni annak, hogy egy nem vitás, a nemzet által óhajtott nagy jogunk megvalósuljon.

Az aradi indóház.

— A kereskedelmi miniszter ur figyelmébe. —

Irta: Múlek Lajos dr.

Arad, május 29.

Napokon át jelentek meg most közlemények, melyek az aradi indóház építésének ügyével foglalkoznak. Nyilatkoznak egyesek, egyletek, az üzletvezetőség maga is. De hát mindeme nyilatkozatok nem tudják megnyugtanni a közvéleményt, amely végre is megunt már a sok huzavonát és nap-nap után érzi azt a nyomorúságot, amit az aradi állomáson elszenvednie kell.

Beszélnék arról hogy a pénz megvolt, de elköltötték a katonai kiadásokra. Ezt bajosan lehet elhinni, hiszen a háboru nagyon sok pénzzel jár. Az indóház költsége ilyen kiadásnál csak aprópénzszámba megy. A nem régen lefolyt háborusdnál az indóház pénze nem lett volna — fedezet.

Beszélnék arról is, hogy az államvasutak hálózatának kiépítése, az évtizedeken át elmaradt beruházások utánpótlása annyira igénybe veszik az állampénztárt, hogy a megszavazott nagyon sok millió nem elegendő a legelsőrendűbb szükségletek fedezésére. Hát ez is lehet igaz. De az is igaz, hogy aki megnézi ezt az indóháznak nevezett piszokfészket, az tisztában van legott azzal, hogy az építés itt is „a legelsőrendűbb” kérdés.

Azt is mondják: az indóház építés nem is fontos, fő a hálózat, a külső, a forgalmi munkálatok teljesítése. Szép beszéd, de hát ha ez igaz, miért érvényesítik ezt csupán Aradnál oly mereven és miért térnek el ettől, a legpicibb állomásokon is, hol kényelmes indóházakat emelnek, dacára, hogy a hálózat maga sok kívánnivalót hagy maga után? Miért?

Nem nevezek sem nagyobb várost, sem kisebb helyet. Tessék elővenni az államvasutak könyvét és nem találunk helyet, hol ne történetek volna építkezések a személyi forgalom kellemesebbé, könnyebbé tételére. A vidéki

városok összesége pompázik a remek indóházakkal. Nálunk marad minden a régiben. Mert építkezésnek csak nem lehet nevezni azt, ha a falakat éktelen sárga színnel évről-évre bemeszelik; ha egy-két falat megbolygatnak vagy a hirdetési táblákat és az önműködő — sokszor üres — gyufaautomatákat egyik helyről a másikra áthelyezik?

Az aradi indóház gyors, azonnal való felépítése közbiztonsági, közegészségügyi szükség, a helyes személyforgalom tisztességes lebonyolításának égető kérdése melytől ma már nem zárkozhatik el sem az államkormány összesége, sem a kereskedelmi kormány vezetősége. Sügetni kell azt az üzletvezetőségnek, a városnak, az illetékes testületek és egyleteknek. Nem szép, cifra indóház kell nekünk, hanem célszerű, jó, alkalmas, a forgalomnak megfelelő. De ilyen kell és pedig mielőbb kell.

Az Ur 1857-ik évét irták akkor, mikor a vasuti forgalom Aradnak megnyitott. Minő volt a forgalom akkor és milyen ma? Józan embereknek magyarázni felesleges. Fél század előtt nagyot gondolt a magyar, míg utazásra határozta el magát. Aki Pestre indult, összehívta szomszédait, atyatiságát és megbeszélte összes dolgát, nehogy kára essék személyben, vagyonban, míg visszaér! És most? A vonatok — ha még annyi is — zsufolva járnak, jönnek, mennek Több az utas, mint a hely. Mindenki saját tapasztalatából győződhetett meg, hogy a zóna rendszer mennyire bevált, noha valljuk be: nagyon messze estünk már a hatalmas Baross-alkotástól. Az utazás most tréfa számba megy. Egy gondolat és már uton a magyar. Az aradi állomás naponta ezrével ontja az utast.

1857-1909! nagy időköz és ugyanaz az állomás. Még az egyszer szerencsésen legett szint is újra felállították, hogy ne essék baj az — inventáriumban.

Az érkezési oldalon, a pénztárakhoz jutni alig lehet. Nincs hely a csomagok részére, oda rakják le, ahol a járás-keles lenne. Váróterem mesebeszéd. Az ilyennek címzett kis lyukakat csak nem nevezhetjük termeknek. Még szobácskának is alig. Az érkezést egy szűk sikátor közvetíti, de még ezt is megszükiti a kénytelenül ott elhelyezett két iroda. Tisztaság, rend halvány sejtelmekben sem létezik. Nem is létezhetik, ha szegény állomásfőnök összes

személyzetével a lelkét is kiadja. Ez az indóház a ragályok meleg-ágya lenne járvány idején; most internacionális személtáda.

Emlékezem: évekkkel ezelőtt mint képviselő hazautaztam Budapestről. Azon vonattal — persze termes kocsiban jöttek Hieronymi akkori miniszter és Ludvig elnökigazgató. Megtiszteltek: magukhoz hittak, kiterítették egy mappát előttem, melyen az aradi állomás pompázott, élénk színekkel jelezve az indóházat, melyről látszott, hogy hatalmas épület lesz Hieronymi büszkén említette: felépül mielebb, mert elodázhatlan. De sok viz folyt azóta le a Maroson! És az építést ma is elodázzák, ma is hitegetik csupán azt a jó bolond aradi közönséget. A vértanuk városa érezze a vértanúságot, vaiahányszor vasutazni kénytelen

Ha lehetne: itt keilene valamelyes nemét alkalmazni a sztrájknak. Vagy tiltaná be a vasutazást a kapitány közegészség és közbiztonság szempontjából. Mert hogy veszélyes az aradi indóház, azt esetekkel tudnám bizonyítani.

Aradváros Kossuth Ferencet diszpolgárának választotta meg. Isten látja lelkünket, minden közelebb állott hozzánk mint a célzat: érdekből tenni a választást. Kossuth Ferenc nevét halhatatlanná tette a magyar történelemben. Az ő érdemei, a haza, annak jogai és alkotmánya érdekében kifejtett nemes és titáni küzdelmei eltörölhetlen betűkkel vannak bevésvé Klio lapjaira. És midőn az oklevelet átadja a küldöttség, nem szabad még egy szót sem tenni az indóházért. A szív és elismerés ünnepsége ne zavarja az érdek halvány sugara sem. Ám ennek keretén kívül viszont nem szabad tovább elhallgatni a kereskedelmi miniszter előtt a helyzet tarthatatlanságát. Fél század idő leőrölte a mai fészket. Le kell rombolni azt és a városnak, a forgalomnak megfelelő indóházat kell felemelni most már sürgősen. Ne legyen a kormány mostoha gyermeke e kérdésben is Arad. *Mellőztek bennünket eléggé eddig, pedig még a darabontok sem panaszkodhatnak sajnos! — egészen reánk.*

Bizton hittük, a tavaszon megindul az építkezés és megszűnik az az anomália is, hogy aki a csanádin utazik, esőben, hőségben, kavics szaharában egész gyalogversenyt kénytelen rendezni, míg a vonathoz jut. Megszűnik az a

A férj levele.

Irta: Szomaházy István.

Kedves Teréz! Ez a levél, mint a postabélyegen láthatja, Brindisiben kelt; még pedig fönt, a Thesaurus földézetén, ahol rajtam kívül még negyven elsőosztályú utas várja, hogy a matrózok a horgonyokat főlshedjék. Este kilenc órakor a Thesaurus kiindul a nyílt tengerre s huszonöt nap múlva, ha a hatalmas istenek is úgy akarják, már ott leszünk a lahorei kikötőben, ahol aligha jut eszembe valamikor, hogy a vén Európát még egyszer fölkeressem.

Érzem, hogy tartozom magának némi magyarázattal: hiszen maga édes Teréz, másfél éven át a feleségem volt. Bizonyára sokat töprengett azon, hogy a bolond ura hova tűnt el egyszerre a szentkatolnai kastélyból s nem lehetetlen, hogy a zugó kis Csevicét, a kastély alatt elfolyó patakot is átvizsgálta, hogy a holtestemet megtalálja. Arra aligha gondolt, hogy megszöktem, hiszen házasságunk harmonikus és boldog volt. Ha meg akar érteni, olvassa hát el, kedves Teréz, e hosszú levelet, mely bizonyára nem szűkölködik meg epetésekben; olyasmiket fog megtudni, amiket két év alatt (most lesz épen két éve, hogy a Salzkammergutban megismerkedtünk) még álmaiban is aligha gyanított.

Hogy megértsen, rögtön egy töredelmes vallomással kezdem.

Kedves Teréz, maga mindaddig tévedésben

volt; az édes apám nem Irországból vándorolt ki a császárnő birodalmába, hanem Magyarországból, Tolnamegyéből a szegszárdi Kis Péter-utcából. És nem is hívták őt mindenkor Newportnak; őszintén szólva, biz' Müller volt az ő becsületes neve. Most huszonöt éve annak, hogy az édes apám nagybátyja, bizonyos Müller Fülöp, egy gyermektelen dúsgazdag agglégény, utiköltséget küldött özvegyé lett édes apámnak, hogy Triesztben hajóra üljön és hozzáutazzék. A bácsi magyar lisztet exportált s mivel maga már rengeteg vagyont szerzett s hatvan éves korára tekintettel, fölöttébb vágyódott a nyugalom után, jólelküleg elhatározta magában, hogy a családját is fölsegíti. Így mentünk ki nusz nőt évvel ezelőtt Indiába, — én akkor tizenöt esztendő kamasz voltam — így szereztünk magunk is dus vagyont s így történt, hogy két esztendővel ezelőtt, mikor a bácsit és édesatyámat már rég eltemettem odakünn, egyszerre csak az az ötletem támadt, hogy hazalátogatok Magyarországra. Oly melegség futott át arra a gondolatra, hogy a Dunát még egyszer megláthatom! Mi lett a gyermekkorú ismerőseimből? Meg van-e a Kis Péter-utca és a Manheim-féle fűszerüzlet? Élnek-e még a jó öregek, akik barna fürteimet valaha megsimogatták? Elképzélheti, kedves Teréz, minő lázas türelmetlenség fogott el, mit rendeztem el sietve minden dolgomat s mily izgatottan néztem utóbb a mérhetetlen Óceánt, mely utazásom céljától elválasztott!

Tudja, hogy mikor hallottam először ma-

gyar szót! Emlékezzék vissza legelső találkozásunk a, maga az édesanyjával együtt jött be a gmundeni Élisabeth-éterembe s mivel odakünn zuhogott az eső (egy héten itt kilete napig esik) nem találtak egyetlen üres asztalt. Végre — mit tehettek okosabbat? — rezignán tan letelepedtek ahoz az asztalhoz, amelynél egy exotikus világesavargó morfondírozott; ugyanaz, aki most e váratlan levelet írja. A csavargó nem tehetett magukra rossz impressziót, mert később nyájasan szóba álltak vele; sőt később, mikor már meglehetősen megbarátkoztak, az öregebb asszonyság halkán így szólott magához:

— Kedves, művelt embernek látszik...

Az édesanyja magyarul mondta ezt és mivel boldogult atyámmal mindig magyarul beszélünk, természetes, hogy megértettem, amit beszéltek. Ekkor jött az a bolondos ideám, hogy a származásomat letagadom maguk előtt; pikánsnak tetszett, hogy a beszélgetésüket kikémlelhetem. Talán emlékszik, hogy maga mindenáron meg akart tanítani néhány magyar szóra s én komikus arcfintorgatások közt jelentettem ki, hogy okos ember ily furcsa nyelven nem beszél nyáron. Azt hiszem, még lesz kegyes a többire is visszaemlékezni; közös kóborlásainkra a Salzkammergut kék tavai körül, mindinkább fejlődő barátságunkra, sőt arra a meghatóan bájos ősz napra is, amikor a maga kicsiny kezét megkértem s talán még nem felejtette el azt a szép estét se, amikor a vén magyar, a kegyed szentkatolnai nagybácsija, Gmundenbe érkezett, hogy velem az anyagiakat

dulakodás, aminek minden utas ki van téve és pénzeért illő ellenértéket is kap.

Zörgessenek a miniszterium kapuin a társulatok, testületek. Irjon fel a kamara, az ipartestület, a kereskedők köre. *De ne hallgasson a város sem.* Emelje fel szavát a közgyűlés és adjon kifejezést legalább is megütközésének a felett a hír felett, hogy indóház helyett ismét csak intervju felelet a miénk. Tény helyett, hitegetés az osztályrészünk.

Amit velünk tesznek az már csakugyan: Quousque tandem . . .

A folyóvizek közgazdasági értékesítése.

I ta: Medveczky Zsigmond miniszteri osztálytanácsos.

A gazdasági haladásnak legfőbb tényezői: a meglévőnek kihasználása és értékesíthető újnak létesítése.

Az előbbi könnyebb, az utóbbi sokkal nehezebb dolog és mégis azt látjuk, hogy általában inkább kerestetnek új és új jövedelmi források, mintsem, hogy a meglévők helyes módon és hathatósan kiaknáztatódnak.

A meglévőnek ily mellőzését különösen tapasztaljuk a természet egyik igen értékes adományával: a folyóvizekkel szemben, pedig ezekben többnyire rendkívül nagy közgazdasági vagyont rejlik.

Számtalan példával lehet kimutatni, hogy a természeti erők ezen fontos részének kellő kiaknáztása országok meggazdagodását nagyban előmozdította, látjuk ezt pl. Amerikában és a mi kontinensünkön különösen Hollandiában.

És nálunk? Hát annak dacára, hogy vizereken gazdagok vagyunk, azokat csak kis mérvben használjuk.

Nem mondható, hogy e téren nálunk semmi sem történt, sőt ellenkezőleg nagyon sok, de eddig mindig csak a kormány cselekedett, a közönség pedig sajnos alig törődött ezen leg-sajátosabb érdekével.

A kormány nálunk mindig igen komolyan fejlesztette a víziutakkal kapcsolatos érdekeket, sőt most már mintegy 18 év óta annyit tett és tesz, hogy cselekvésének mérve a legelső kulturállamokkal egy vonalban áll. Bátran mondhatjuk, hogy a kormánynak és nevezetesen a földművelésügyi miniszteriumnak e téren elért sikerei oly nagyok, hogy azok a nemzeti meggazdagodást lényegesen emelték és folyton fokozták.

Ezzel szemben e kulturális fejlődésnél még alig látható azon rész, a mely nem a kormány, hanem a közönség által biztosítandó.

Nézzük csak, hogy a folyóvizek főleg mire értékesíthetők:

1. a hajózásra és tutajozásra,
2. az öntözésre,
3. a halászatra és
4. a víz erejének ipari célokra való felhasználására.

Az 1. alatti hajózás és tutajozás követelményeit a kormány biztosítja, sőt további nagy programjába a folyók által táplálható hajózási csatornák létesítését is felvette.

De a felsorolt többi feladatok biztosítása iránt már a nagyközönségnek kell megmozdulni.

All ez minden folyóra és így természetesen a bennünket legközelebről érdeklő Marosra is.

Szolgáljon e közlemény egyrészt tájékoztulást az iránt, hogy a Maros szabályozása, illetőleg hajózhatóvá tétele mily szempontok alapján és mily módon eszközöltetik és hogy ezen munkálatokkal eddig mennyire haladtunk, egyben arra, hogy a közönség úgy ezen, mint a Marossal kapcsolatos többi értékeket miképen használhatja.

Tudjuk, hogy bármely ipari, vagy mezőgazdasági termékeknek az ára mindig a szerint kisebb vagy nagyobb, amint kisebb vagy nagyobb a termelési helyről az illető helyre való szállítás költsége.

Mindenki előtt ismeretes azon tény is, hogy minden szállítási módzatok között legolcsóbb a vizen való. Egy igen fontos, értékes és nagy jövőjű víziút létesítésével, e célt szolgálja a Maros szabályozása is.

Helyi érdekű munkálatok ugyan már régebben is hajtottak végre, de azok kizárólag partbiztosítási célokból létesülvén, a hajózási viszonyokon nem igen javíthattak.

A hajózás érdekei által megkövetelt rendszeres szabályozást az állam 1899-ben indította meg.

Mint hogy a Marosfolyó nagy esése és sebes folyása következtében, nagyobb vízállások alkalmával, a laza partokat támadja és elmosza és minthogy a kis víznek nincs egységes medre, hanem az sok helyen zátonyok és szigetek között több ágra oszolva folyik, a szabályozásnál szem előtt tartandó főbb szempontok, a folyó természetéhez képest nem lehetnek mások, mint a megtámadott homorú partok állandósítása és a kis víznek egységes mederbe való szorítása.

Ha ezen főszempontok szerint, a törőpartokat megfelelő művekkel megkötjük és a folyónak kis vizét megfelelő elzáró és terelő művekkel kellő keskenységű mederbe szorítjuk és erről az egyes kanyarulatok közötti átmeneteknél — az úgynevezett gázlóknál — is gondoskodunk, végre a szabályozási művek közé fogott mederrész homorú oldalán kotrás útján megfelelő vezérért létesítünk, ezen munkálatoknak végeredménye: a hajózás igényeinek megfelelő, kellő mélységgel bíró szabályos kisvízi meder.

Fontos elv a szabályozásnál, hogy az elérni óhajtott kisvízi meder vonalazásánál leginkább a folyó meglévő kisvízi ágyát követjük, vagyis, hogy az erőszakos beavatkozásokat lehetőleg kerüljük, mert ily módon biztosabban és olcsóbban jutunk jó mederhez; átvágásokat pedig egyáltalán nem csinálunk, mert azokkal a víz lefolyását lényegesen gyorsítva, a víz színét süllyesztenénk és hajózási szempontból rontanánk az állapotokon.

A szabályozás Konoptól lefelé és Szegedtől felfelé van folyamatban.

A felső szakaszt azért kellett soron kívül munkába venni, hogy a Maros felső vidékén rendelkezésre álló kőnek lefelé való szállítására utat nyissunk.

Az eddig kerekaszámban mintegy 2^{1/2} millió korona költséggel végrehajtott munkálatok eredményeképpen az aradi vasúti hídtól Konopig 70 km. és Szegedtől Apátfalvaig pedig 38 km. hosszúságú szakaszokon már elég jó hajóút áll rendelkezésre, alacsonyabb vizek idején is. Természetes, hogy ezen hajóút a szabályozási művek hatása alatt folyton javul, ugyancsak, hogy ott, ahol a kőanyag drágasága miatt a művek magva rőzseanyagból készül (így az alsó szakaszon), a művek kellő megállapodásuk után kőborítást fognak nyerni.

Ha a pénzügyi viszonyok a szabályozás gyorsabb menetét megengedik, néhány év alatt alulról Aradig hajózhatunk, ha pedig a szabályozás Szegedtől Konopig befjeztetett, azt követni fogja a konop—piskli szakasz rendezése.

A Marosnak hajózhatóvá tétele egyelőre csakis Piskiig céloztatik, mert azon felül ugy a műszaki, mint a költségfedezeti nehézségek túl nagyok.

Látjuk tehát, hogy a Marosnak Szegedtől Aradig és be Erdélybe való hajózhatása csakis idő kérdése és az állam kedvező pénzügyi viszonyai esetén aránylag rövid idő alatt lesz biztosítható.

Hogy ezen hajózás lényeges közgazdasági fellendülést fog eredményezni, arról már értekeztem és jölehet vannak, akik ebben kételkednek, a külföldnek teljesen hasonló körülmények melletti esetei oly erős bizonyítékok, hogy a hajózható víziút mindig a legolcsóbb, hogy a marosi hajózással szemben csakis elfogultsággal lehet aggodalmaskodni. Sőt a nagyforgalmu kulturállamokban a hajózást és vasúti forgalmat számtalan esetben és hosszú vonalon egymás mellett találjuk úgy, hogy mindkét forgalmi ág virul, mert mindkettőnek vannak előnyei és bizonyos szállítmányokra hivatottságai és mert a forgalmi módok és eszközök terjedése természetszerűleg fejleszti magát a forgalmat, a kereskedelmet.

A kormány minden szakszempont alapján bizonyosan nagyon komolyan mérlegelte és állapította meg a Maros folyónak hajózásra való

elintézte. Ez a pont nem okozott nagy nehézségeket, mert Miska bácsi, mikor az angol bank letéti könyvecskéjét fölmutattam előtte, azonnal rokonilag a keblére ölelt és a kedves anyja is örömkönyvek közt jelentette ki, hogy mindig e fajta vőről álmodott. Mindnyájan igen boldogok lettünk volna, ha maga néha ebéd közben így nem szól magyarul:

— Egészen jóra való ember, csak ne lenne ily csunya és ily szögletes.

És egyszer-kétszer melankólikusan kérdezte az édesanyjától:

— Mit fog szólni László, ha megtudja?

Maga alig gyanította, hogy én minden szavát megértem, de én sokat töprenkedtem különös kérdései fölött. Nagy bánatot azonban habozása nem okozott, mert mi angolok (még ha a bölcsőnk Szegszárdon ringott is) nem igen ijedünk meg az árnyékunktól. Hogy nem szeretett meg, ezt fölöttébb természetesen találtam, de biztam abban, hogy végre is megszeret. Miért ne? Vagyok olyan férfi, mint a világ akármelyik Lászlója, ami pedig a szívet és a műveltségemet illeti, hát nem féltem attól, hogy valaha kifogása lesz ellenem. Azt kérde, hogy a titokzatos László nem aggasztott? Megmondom őszintén: egy cseppet sem. Melyik fiatal lánynak nincs meg a maga gyermekkori Lászlója vagy Bandija? Istenem, ha az ilyesmit is komolyan venné az ember! Hiszen a Lászlók már a házasság legelső napján rendszerint szétfoszlanak a semmiségbe.

Az esküvő után a maguk szentkatolnai

kastélyába költöztünk, a tizenhétéves századból maradt szépségi urilakba, melynek legmagasabb tornyát is ellepte már az adósságok tengere. De mit bántott engem a nyolcvanezer forintnyi adósság? Minden terhet akár a mellénysebemből kifizethetem volna. Boldog voltam a feleségem oldala mellett s India minden gazdagságáért se adtam volna oda a maga édes kis kretonbluzát, csipkés kék kötényét, mosolygó verőfényes szemét. Mit tagadjam: eleintén sok fáradságot okozott, hogy véletlenül el ne áruljam magamat: hányszor jöttem kísértésbe, hogy a beszélgetésükbe közbeszóljak, hogy a fülem hallatára káromkodó bérest megfenyítsem, hogy magának önfeledten sugjam a fülebe:

— Szeretlek!

A jó isten óvott meg attól, hogy ne tegyem, pedig egyszer mikor a pajtában tűz ütött ki s én voltam a legelső, aki a veszedelmet észrevettem, önkéntelenül ezt sikoltottam a szerű felé:

— Fecskendőt!

Emlékszik arra a júliusi délutánra? Maga nem is annyira a tűztől ijedt meg, mint inkább az én váratlan magyar beszédemtől, halványan sietett felém a verandáról s izgatottan kérdezte:

— Maga kiáltott?

Persze, hogy mindent letagadtam és maga abeyett, hogy gyanupört fogott volna, rögtön elfeledte az egész szcénát. Pedig ha óvatosabb, sok mindent megtakaríthatott volna . . .

Kedves Teréz, talán fölösleges is, hogy a többiről beszéljek. Gyanítja-e, hogy mi történt ezután? László, a mesebeli László, megjelent s tekintet nélkül az én szankcionált jogaimra, urrá lett a szentkatolnai kastélyban; a torony-szobából a fiatal asszony szívébe költözött. Vagy már régen, nagyon régen ott lakott? Elhiheti nekem, hogy eleintén nem sokat törődtem az egész dologgal; az én fajtából nem igen születnek Othellok. Miért ne flirtelhetne egy bájos fiatal nő, aki egész éven át az ő falusi magányában lakik? Az ilyesmi Indiánan se szokatlan; a legjobb asszony is meghallgathatja az udvarlóit fecsegését. Mi különös van abban, ha a legyek a cukor körül settenkednek? Ezt a mulatságot egy tisztességes férj se tagadhatja meg az ő szerető hitvesétől. Elvégre az asszonyban is van annyi karakter, mint a férfiban. Még az se bántott, mikor a hevesvérű László a jelenlétemben akarta elcsavarni a maga szép fejét; talán én is csak úgy tettem volna az ő helyében, a flirt csak akkor vált kissé kellemetlenné, mikor László ur bevonult a t adgyakorlatra.

Gyanítja már, édes Teréz, a többit? László egy nap huszártiszti uniformisban állított be hozzánk s mivel a hadgyakorlatok ott folytak le a kastély körül, napos vendég volt délutánonként Katolnán. Sokszor a főhadnagyot és a kadétot is elhozta; és nem ritkán cigány játszott a verandán. Ezidőben már én, a hidegvérű főka is különösnek találtam, hogy maga álmodozva jár-kekel a park fái között, hogy nem egy-

alkalmasságát és ezen hajózásnak gazdasági jelentőségét.

Nyugodtan számíthatunk tehát arra, hogy a Maros hajózásának nyomán gazdasági fejlődés fog járni, azonban a közönségnek tisztában kell lenni azzal, hogy az államnak, illetve végrehajtó közegének a kormányának e téren feladata csupán az: forgalmi utakat létesíteni. Magát a forgalmat, jelen esetben a hajózást, a vízi úton való előnyös és olcsó szállítást azonban a gazdasági és kereskedelmi közönségnek kell biztosítani, jöhetnek legalább úgy hiszem — cselekvés esetén, illetőleg kész létesítményre a marosi hajózás állami támogatásra számíthat.

Természetes, hogy a marosi hajózás csakis olyan lehet, mint amelyet a folyó viszonyai megengednek. Igazi gőzhajózásról álmodozni nem szabad, hanem csakis arra számíthatunk, hogy kisebb-nagyobb uszó hajókkal gabonát s más mezőgazdasági termékeket, továbbá kőszén (Petrozsényből), tüzi- és más faanyagot, ugyancsak kőanyagot, kavicsot, homokot stb. olcsón szállíthatunk lefelé, illetőleg a Tiszához. Az üres uszályokat felfelé vontatással kell helyükre visszazárálni és csakis ekkor jöhetnek kisebb vontató gőzösök előnyösen alkalmazásba. Ezen kisebb gőzösökkel való vontatás a vontató állatokkal szemben oly kedvező, olcsó, s így jövedelmező, hogy a folyónak eddig hajózhatóvá tett részein az élelmes vállalkozó közönségnek már most is nagyon komolyan figyelmébe ajánlom.

De nemcsak a hajózás és azzal kapcsolatos tutajozás útján értékesíthető a Maros, hanem a fentebb 2., 3. és 4. alatt említett módokon is.

Nevezetesen a Maros általi öntözés oly fontos dolog, hogy azzal a marosmen-i gazdasági közönségnek komolyan kellene foglalkozni.

Nem értem ezalatt a tanulmány tárgyát képező csatornát, mely a Marosból Arad felett kiindulva a Maros, Tisza és Körösök közötti vidékre vezetné a Marosnak öntözésre kedvező vizét. Ezen terv tanulmány tárgyát képezi, figyelemmel a marosi érdekekre és a kérdés úgy, mint a felmerült hasonlóknál tapasztalhattuk, a kormány részéről bizonyosan a legjobban fog megoldani.

De utalni óhajtok a Maros mentén elterülő gazdasági területeknek a folyó medréből közvetlenül történhető öntözésére.

Ez a víznek egyszerű emelő gépekkel, avagy szivattyuzás útján való emelésével igen könnyen és olcsón eszközölhető. Az e célra alkalmas legegyszerűbb berendezés az úgynevezett bolgárkerekek.

Igaz, hogy ily eljárásnál a mederbe nyuló létesítmények hajózási és tutajozási szempontból meg nem engedhetők, de ilyenek vízemelésnél könnyen elkerülhetők, mint azt az eddigi esetek mutatják.

Ily öntözésre kevés víz szükséges, annak

elvonását a folyó alig érzi és a föld által be nem szívott felesleges víz a folyóba könnyen visszavezethető.

Hogy pedig a Marosnak nyáron kedvezően meleg és rendszeresen iszapos vize az öntözött kulturákra mily kitűnő hatással lenne, azt magyarázni valóban felesleges. —

A marosi közönség által felkarolandó egy másik igen fontos érdek: a halászat.

A marosi halászat régen nem prosperál. Ugyan már több éve, hogy megalkult a marosi halászati társulat, de működése eddig alig mutat eredményt.

Mi ennek az oka? Hogyan lehetséges, hogy a társulat vezetőségének odaadó működése és elismert ügyessége dacára ily csekély az eddigi eredmény?

Hát ha őszinték akarunk lenni, a bajt itt is abban kell látnunk, hogy a közönség az ügy iránt nem érdeklődik kellőleg. Ennek legjobb bizonyítéka, hogy a halászati társulat egyes szakaszokat bérletre pályázók hiányában egyáltalán nem értékesíthet, úgy hogy ily helyeken a halállomány holt tőkét képez.

Különböztetéses, hogy a folyó mentén levő közönség tájékozva sincsen, hogy az intenzív, szabályos és rendszeres halászat mily nagy jövedelmi forrást biztosít.

Igy, amint most folyik a marosi halászat, hogy egyes kisebb bérlek a szabályos halászat helyett orvhalászatot üznek a tilalom idején, mivel szemben a társulatnak meggátoló igyekezete a közönség közömbössége mellett nem vezethet kellő eredményre, így valóban bajos a marosi halászatot sikeresen fejleszteni.

Hanem karolja fel az ügyet a művelt gazdasági közönség, bérelje ki a határába eső halászatot, avagy kellő áldozatok árán tegye a halászati társulatnak lehetőségessé, hogy megfelelő berendezése mellett a halászatot házilag gyakorolja: úgy a helyzet rövidesen kedvező lesz.

Nevezetesen létesítsünk a Maros mellett a folyó által táplált halastavakat, melyeket legnagyobb részben a szabályozás útján elzárt mellékágak szolgáltathatnak és így eljárva, rövid idő alatt arra fogunk ébredni, hogy a folyónak minden egyes halászati szakasza és kapcsolatos halastava — az aránylag csekély befektetésnek rövid idő alatti megtérülése mellett — nagy, igen nagy jövedelmet fog hozni, olyat, amelyet más gazdasági ág egyáltalán nem eredményezhet. Igazán örülnék, ha jelen cikkem egyik-másik olvasójára hatással lenne annak megfogalmazása, hogy már közepes nagyságú halastó a létesítést követő 2-3-ik évtől kezdve évenként ezeket jövedelmez tisztán (még pedig forintokban számítva!) de természetesen megfelelő kezeléssel.

A folyó menti községek pedig gondoskodjanak megfelelő nagyságú betontartályokról, hol a közönség friss halakhoz bizonyos szabályok

mellett könnyen hozzájuthat. Ez a lakosságra valódi áldás lenne és a marosi halállományának emelkedésével az élelmazást lényegesen olcsóbbá tenné. —

Vége a Maros vízének ipari célokra való felhasználását is mérlegelni kell. A folyó felsőbb részein és különösen ott, ahol a hajózás és tutajozásra nagyobb figyelem nem fordítandó, a víznek ipari célokra való felhasználása nehézséget nem kepez. De ott, hol a hajózásnak és tutajozásnak szigorú követelményei vannak, a víz erejének felhasználása csakis olyképen lesz lehetséges, hogy a folyóban a hajózás és tutajozás akadálytalan gyakorlására szükséges kellő szélesgűt mindenütt szabadon hagyatják.

E követelményeül fogva, ott, hol a szabályozás a folyó homorú oldalának partvédézet útján való megkötésével és domború oldalának iszapfogó keresztágatok általi felemelésével befejezést nyer, úgy hogy az, alacsony víz szűk mederbe szorítottatik: álló járművek, mint pl. hajómalmok stb. csakis a domború oldalon levő művekkel lesznek elhelyeztetők, mert máskülönben a szűk meder homorú oldalán a hajók és tutajok el nem haladhatnának és emberélettel együtt veszélyeztetve volnának, úgy hogy a szabályozás körüli nagy befektetések teljesen hiába valókka válnának.

Különböztetéses a hajómalmok a domború oldalon emelt T alakú művek mellett feltétlenül jó vizet fognak találni, — persze horgonyval stb. — vel úgy felszerelve, mint más folyókon — és mindenestre jobb vizerőt nyernek, mint a szabályozás előtt, elfajult mederben és meg nem kötött partok mellett találhattak.

Ilyeténképen a szabályozás útján tehát segítve lesz a hajómalmok sorsán is, amit ezen régi kisipar feltételül megérdemel.

E helyen felvetendőnek kinálkozik a kérdés, hogy úgy mint hajómalmokkal gabonát őrlhetünk, ott ahol ez magát már ki nem fizeti, nem lehetne-e a malomkerék útján átvett vizerőt más kisebb ipari célokra felhasználni és ezzel a lisztöröléssel nem prosperáló hajómalmoknak karos, sőt gyakran elszegényedést okozó romlását megakadályozni?

E kérdéssel szemben arra utalok, hogy a folyók vizerőjének a lisztöröléstől eltérő kis mérvbeni értékesítése már több helyen látható, nevezetesen, hogy hajómalmok paprikát, csontlisztet, festék- és más porokat őrlenek, sőt letesznek hajómalmokban elhelyezett kisebb asztalos- s más műhelyek és rendszeresen megkeresik a tisztességes polgári hasznát, dacára annak, hogy — a gabonát őrlő hajómalmokhoz hasonlóan — télen szünetelnek. —

Ezekben összefoglaltam, hogy a folyóvíz, így nálunk a Maros miképpen értékesíthető.

Látjuk, hogy többé-kevésbé minden folyó egy nemzeti vagyoni mezejéje és igen nagy mérvben az a mi Marosunk is.

szer levélírás közben lepelem meg, sőt egyszer egy széttepett borítékot is találtam a mappájában ezzel a címmel: Sztehovy Vajda László urnak — Alsószilpatak. A fordulat azonban csak két héttel ezelőtt következett be; egy csodálatosan tompa, lehetségeszerű augusztusi estén. Maguk ketten odakint teáztak a verandán, én benn a szalonban firkáltam a gazdasági könyveimbe Vajda cigarettázott és maga is rágyújtott egy cigarettára. Lassan beszéltek és magyarul, de én azért minden szót megértettem.

— Ha most se hallgat meg — mondta László — akkor esküszöm, hogy sobase teszem be a lábam ebbe az átkozott kastélyba.

— Miért bánt? — kérdezte maga, de kék szemét asszonyos kacérsággal sülyesztette a huszártiszt szemébe.

Vajda ekkor egy darabig hallgatott, aztán közelebb húzta a székét a magáéhoz:

— Tudja mit? — susogta, de úgy, hogy azért minden szót meghallottam: Az ura holnap bemegy a városba, hogy a fegyverkovácsnál puskát vásároljon. Holnap este tehát egyedül lesz itthon. Ha akarja, kilenc után átlövagolok.

Elismerem, hogy maga kitartóan védekezett, de végre is megegyeztek a légyottban. Abban állapotok meg, hogy Vajda napnyugta után nyergeltet Zsilvölgyön s féltiz táján itt lesz a katolnai parkban. A filagoriában fognak találkozni, a susogó Csevice partján.

Édes Teréz, maga elég regényt olvasott

ahhoz, hogy a többi magától is kitalálja. Én is úgy tettem, mint minden gyanakvó férj; színelég tekocsiztam a városba, de féltizkor már ott leskelődtem a filagoria körül. És talán elég, na annyit mondok, hogy mindent láttam.

Csodálkozik, hogy ezt csak most hallja tőlem? Két hét múlva az után a jelenet után? Azon a véleményen van, hogy nem viselkedtem férfihoz méltóan? Le kellett volna mind a két-tőjüket lőnöm, mint a szindarabokban szokás? Láska, édes Teréz, itt van éppen az a pont, a melyikben az indiai férj a lovagias magyartól különbözik.

Tizenegy táján megcsillant a hegyoldalban a katolnai vicinális vörös lámpája, mely az utasokat a kassai fővonatra szelítte. Hajnalban a budapesti gyorsvonaton ültem és harmadnap már a Karszt sziklái között robohott velem a fiemei kocsi. Nehány távirat, néhány bevásárlás, néhány levél; s ime, itt vagyok a brindisi-öbölben, a komor, méltóságosan ringó Thesaurus-on, mely félóra múlva már kint fog járni a nyílt tengeren.

Mit tehettem volna egyebet, édes Teréz? Ki ad nekem jogot ahhoz, hogy magát mindörökké magamhoz láncoljam? Vajdát szere i, legyen hát az övé! Igaz, hogy a katolnai kastélyt nemsokára elárverezik, hogy Lászlónak nem lesz pénze kaucióra, hogy a fogatról és a lovagról végképp le kell mondania — de Istenem, nem állapotok-e meg a poéták abban, hogy a szerelem mindenért kárpótól bennünket? A huszár le fogja tenni az uniformisát,

hogy beálljon irnoknak a törvényszékhez — de maga ugy-e mégis boldog lesz, ha a szerelmes keblére borulhat?

Édes Teréz, hadd beszéljek utoljára úgy, ahogy másfél éves házasságunk alatt sohase beszéltem: magyarul. Csak két magyar szót mondom: Isten vele!

Részeges történelmi alakok.

Irta és az antialkoholista rend aradi páholy ülésén felolvasta:

Kara Győző.

III.

Komor, sötét képek ezek, melyeket lelkük elé idéztem; emlékeztetnek engem némileg a Rembrandt-féle képek színezésének sötét alaptonusára. És valamint a németalföldi festészet e mestere a sötét alaptonust mindig a képre vetett, egy-egy erősen koncentrált fénykévével törekszik ellensúlyozni és enyhíteni, úgy szándékozom én is felolvasásom befejezéséül bemutatni egy-két bennünket megnevettető alkoholos történelmi alakot, hogy komor hangulatukat némileg felvidítsam s — ha lehet — Önöket egy-egy mosolyra derítsém.

Hazánk történelméből veszem az első efajta alakot s ezért még egyszer visszaterelem figyelmüket Teleky Mihály gonosz praktikáira. Midőn ennek sikerült Bánffy Dénest megouktatnia, a szerencsétlen áldozat jószágaira uszítá a „tatárnál is kegyetlenebb székely populé“-t s ezek szörnyű

De látjuk azt is, hogy az ily kincsek kiaknázását nem szabad és nem is lehet teljesen az államtól várni. Nálunk e téren az állam annyit tett és tesz, mint alig más országban és amit nálunk megkezdenek, azt be is végzik, nem úgy, mint pl. egy velünk szomszédos nagyhatalmu államban történt, ahol a mi kereskedelmünket veszélyeztető nagy víziutakat terveztek és ezt megnyugvó mosolygásunk mellett most törvényhozásiilag visszaszívni készülnek.

Az, ami nevezetesen Darányi Ignác földmívelésügyi miniszternek sok nagy alkotás melletti kormányzása és a vízügyeknek első szak tekintélyünk, Kvassay Jenő miniszteri tanácsos nagyjelmű vezetése alatt, a folyók szabályozása és hajózhatóvá tétele, az ármentesítések és belvízlevezetések, az öntözések, a halászat és a vízierő kihasználása terén történt és azon fényes sikerek, melyek ezzel elértettek, megdönthetetlen bizonyítékok a mellett, hogy miat különben hasonlólag a többi kormányzati ágánál is látjuk, a kulturális fejlődés nálunk az állam részéről oly módon istápoltatik, mint pénzügyi viszonyaink mellett egyáltalán lehetséges.

De ami az állami feladat keretén belül esik, az egyesek gazdasági, ipari és művelődési érdekének fejlesztése és így a fent körülírt érdekeknek érvényesítése is, az a közönségnek, az állam polgárainak feladata.

Az állami szervezetnek minden polgára annak egy-egy tagja. Ha minden tagja képessége szerint helyesen működik és a törvények keretében értékesíti azt, ami értékesíthető, akkor a polgárságnak jóléte mellett, az állam halad, erősödik és meggazdagodik.

A mi édes hazánknak első szüksége a gazdasági megerősödés, és azután a többi óhajunk önmagától megjön.

A trónörökös és a magyar mánások.

Föltűnő nyilatkozat.

(Fővárosi munkatársunktól.) Ferenc Ferdinánd királyi herceg, a magyar és osztrák trón örököse, különösen mielőtt magyarok elé valani természetellenes, már szinte mesébe illő palástba burkoltan van oda állítva. Csupa titokzatosság, mind megannyi lakattal elzárt nagy probléma a nemzet részére mindaz, ami a fenséges ur agyát foglalkoztatja és mindaz amit a magyar nemzetről tud vagy amivel sorsára befolyást akar gyakorolni. Ő maga kényszerítette magára a splendido isolation-t, és ebből akkor sem lépett ki, mikor egy-egy olyan intézkedéssel hozták kapcsolatba a nevét, amely itthon éppen nem szült rokonszenvet a

magyar trónörökös személye iránt. Ennek a sokszor kínos szituációnak magyarázatául azt terjesztették, hogy a trónörökös szigorú jogéréke tiltakozik az ellen, hogy őfelsége életében már nyilvánosan akár államügyekkel foglalkozzék, akár pedig azok intézésébe befolylyon. Ezért az elfoglalt állásának megfelelő szótlan-sággal szemlélődik és diplomatikusan hallgat.

Az Aradi Közlöny munkatársának alkalma volt a trónörököshöz igen közel álló és teljesen megbízható forrásból arról értesülnie, hogy éppen az ellenkezője igaz mindannak, ami eddig, legtöbbszörre tévesen, a nyilvánosságra került. Ferenc Ferdinánd királyi herceg nem az a szifinksz, akinek feltűntetik, nem csupán szemlélődő filozófus, hanem a szó szoros értelmében aktív szereplője mindazoknak a nagy aktusoknak, mozgalmaknak, melyek különösen most, a kormányválság idején foglalkoztatják a közvéleményt.

Ennek egyik máris látható jele a függetlenségi és 48-as párt bankszoportja lapjában és az Aradi Közlönyben egyidejűleg közölt és érthető szenzációt keltett ama híradás, hogy őfelsége nemsokára ismét Budapestre jön és itt kihallgatáson fogadja a bankszoport vezéréit: Justhot, Hollót és Batthyányt, valamint ennek nyomán keletkezett az a hiedelem is, hogy Fesztetics Tasziló gróf, a trónörökös megbízásából jelent meg Kossuth Ferencnél.

A függetlenségi párt ezt a bizodalját abból meríti, mert tudomása van arról, hogy a trónörökös elejtette Andrassy Gyula grófot. Forrásunk szerint Andrásyban látja a Nemzeti Kaszinó vezérét és erről az előkelő testülettől meg van a maga véleménye, amelyet körülbelül a következőképp juttatott kifejezésre:

— Én szeretem a magyar népet, melynek erőnyeit személyes tapasztalás révén is ismerem. A legnagyobb baja az, hogy az oligarchia, mely a Nemzeti Kaszinóban van megtestesülve, a nép és a dinasztia közé ékelődik be. Ezt a kaszinót le kell törni és akkor a király és nemzet sokkal könnyebben értik meg egymást. Azt hiszem ez sikerülni is fog és ha ez megtörtént, akkor Magyarországot nem lehet és nem kell alkotmányellenesen kormányozni. Ez nekem soha sem volt és soha sem lesz szándékom.

A Nemzeti Kaszinó ellen érzett ellenszenvének adott kifejezést, forrásunk tanúsága sze-

rint, azzal is, hogy Andrassy Gyulát három éves minisztersége alatt egyetlen egyszer sem fogadta audiencián. Erről az érdekes és a közvéleményben felünést keltő körülmény ő is nyilatkozott legutóbb a trónörökös. Néhány lap ugyanis azt írta a kormányválság kitörésének idején, hogy a trónörökös fogadta Andrassyt. Ezt hivatalosan megcáfolták.

— Ha a király megparancsolja, — szólott a trónörökös — akkor fogadom Andrassyt, de nem lesz benne köszönet. „Andrassy ist ein unverlässlicher Mann, er hat Tisza in die Sackgasse getrieben und dann dringelassen.“ (Andrassy megbízhatatlan ember. Tiszát zsákutcába kergette és cserben hagyta.)

Andrassy grófert pedig ugyancsak mozgósítottak minden elképzelhető befolyást. A magánasszonyok selyem szoknyái suhogása egy pillanatra sem szünt meg. Különösen feltűnt, hogy utóbbi időben Izabella királyi hercegnőt fogadták Budapesten meleg szívélyességgel a főrangú körök, akik Chotek grófot, a trónörökös apósát is többször igyekeztek rávenni arra, hogy Andrassy érdekében vesse latba befolyását leányánál, Hohenberg hercegnőnél. Mind hiába.

A Nemzeti Kaszinóról egyszer kimondott ítélet nem volt megváltoztatható.

Model keresés a szinpadra.

Színházi reminiscenciák.

Írta: Odry Lehel, az Opera nyugalmazott tagja.

A festőművész, néha hónapokig tartó fejtöréssel, mély gondolkodás után éri el azt az időpontot, amikor egy megfestendő kép kompozíciójával kész. És, ha minden előfeltételei megvannak: — nevezzük tervrajznak, skicceknek, vagy kartonnak; — csak akkor kezd a munkához, ha megállapodásra jut a főalakra nézve. Ez a főalak fogja vezetni a művész inspirációját a kidolgozás utolsó ecsetvonásáig. Megkeresi hozzá a megfelelő modelt és fest.

Azt mondhatnók, hogy a festőművész költői lelkét, művészi vénáját, egy jól megkomponált kép festése gyönyörűséggel és élvezettel tölti el. A szobrász az ő kompozíciójával korlátzott területre szorul. Kis téren kell mozognia. Nem vihet annyi mellékalkatot a fő alak mellé, mint a festőművész, neki egy kis csoporton, egy pár alakon, sőt többnyire egy alakon kell kifejezésre juttatni a szobor jelentőségét. Néhány próbára van téve türelme, mélyreható erővel

prédálást cselekesznek vala Bánffy Dénesnek egyes jószágában. Egy ilyen alkalommal — s most Cseréi szavait idézem — „nevetséges dolog történt Boncidán; mert egy székely a pincében sokat iván s megrészegedvén, hordókkal levén a méz a pincében, a hordókat pedig felvagdvalván, a méz kiomlott a földre, a részeg ember eltántorodik a mézben s egészen belekveredik, onnan kijöven, amint a tonnából a puskapor kiomlott, abban is eltántorodik s belekveredik, és amint a derékaljokot egyben hasogatták vala és sok tollu hevervén a földön, abban is belédől, s a mézre ráragad a sok tollu. Ilyen irtóztató módon a grádicson le akarván jönni, hogy lovához menjen, az udvaron levő székelyek meglátván s nem tudván, mi szerezet, elijesztik egymást: „Ihol jó“ — ugymond — a Bánffy Dénes ördöge, és már futni kezdettek vala, ha a részeg ember meg ne szólítsa őket, segítségére híván, hogy tisztítsák ki a sok tolluból, mézből s puskaporból.“

Részeges emberekről irván, adataim összehordásában mint a részeg ember gondolatai, jó magam is tárgyam suggestiója alatt századokon száguldozom végig s a legkülönbözőbb eseményeket hozom együvé. Bérces szép Erdélyországból elvezetem Önöket Rómába s elmondom egy nagyon érdekes sztrájknak s egyáltalán megoldásának humoros történetét. A modern állam végső esetben fegyveres hatalmának igénybevitelével szokta a sztrájkot megszüntetni; a praktikus Róma sokkal ügyesebben járt el ebben. 309-ben Kr. születése előtt történt, hogy

Rómában a zenészek sztrájkba léptek. A zenészekről köztudomású tény, hogy szeretik a bort. Geibel, a német költő mondja egyik költeményében: „ne Musikantenkehle, die ist als wie ein Loch“ s a latin közmondás azt tartja: „cantores amant humores.“ Rómában a nyilvános áldozatoknál szereplő zenészek abban a kiváltságban részesültek, hogy az állam bizonyos napokon Jupiter templomában étellel és itallal tartotta őket. Az említett évben egy híres római antialkoholista, Appius Claudius, a cenzor, a zenészek e kiváltságát eltörölte, amiért ezek sztrájkba lépven Tiburba vonultak s ott ütötték fel sztrájkanyagjukat. Rómában így nem tudtak nyilvános áldozatokat bemutatni s félni lehetett az istenek haragjától. Követek mentek tehát Tiburba felszólítandók a szomszédos város tanácsát, hogy bírja hazatérésre a római zenészeket. Célt nem érven, a tiburi tanács cselhez fogott, amiben őt — Livius, a római történetíró szavai szerint — a zenész emberek hajlama segítette. Valamelyik ünneppnapon minden egyes előkelő tiburi tanácsur egy-egy római zenészt hívott magához vendégül; a meghívottakat jól tartották borral, míg lerészegedve elaludtak; ekkor kocsióra rakva őket, Rómába szállították, ahol a forumon letették. Midőn másnap, mámoruk elmúltával magukhoz tértek, végtelen sokaságu tömeg állotta őket körül s a szenátus kiküldöttjei tárgyalásba bocsátkozva velük, rábirták őket a sztrájk abbanhagyására. Liviusból ismerjük a kiegyezés feltételeit is. A zenészeknek megengedettet,

hogy ezen kívül évenként három napon a templom diszben, zenésző mellett, kicsapongó jókedvükben bejárhatják a várost, s akik közülük nyilvános áldozásoknál fuvolázással közreműködnek, azok mégis csak megvendégeltettek Jupiter templomában. Ez ünnepezt vette át az ősi római világ s lett belőle a farsangvígországy neval zajos felvonulása.

Azt mondja Schiller egyik drámájában: „Es soll der Sänger mit dem König gehen, Sie beide wohnen auf der Meise.“

Ha másban nem is, az alkohol-frigyességében ősidők óta követették a dühöndű költő e buzdítását s így Geibel fennsőbbrendű mondatát éppen oly aláltsággal, szeszkevesen volna a fejedelmekre, mint a Hecubára. A dalnokokra alkalmazta, a skandináv öntudó kintben gyakran megkülönböztetve volt Károly, Franciaország királya példánakért s gőnek volt szenvedélyes barátja. Az öntudótól dása alatt jöttek rá ez, ital mestersége mint a szítés módjára s midőn 1897-ben, a Reichstagban Vencel, cseh király tiszteletére nagy ünnepélyt rendezett, a cseh királyt az ünnepélyt ez isteni ital, hogy az egykorú sorsok közül jegyzése szerint a két koronás főpap, a pap kereszttől naponta holtreszregette, megbámulva Frigyes Vilmos, Pomeránia nagyfejedelem királya, Nagy-Frigyes atya, a cseh királyt tekintelen tisztelője. A legünnepélyesebb a ket a Tabakskollegiumban, a Tabakskollegium tanácskozó urak mindegyikének nagy ünnepélyt

messziről kell előtérbe hívni az eszmét megvalósító gondolatokat. De ha ez meg van, ő is mintáz, s a formák tökéletességeért megkezesi hozzá a megfelelő modellt: ő is akkor keres modellt, amikor a komponálás eszményileg be van fejezve. Nála a mintázás művészete az utolsó pillanatig tart. Művészi vénája fokról-fokra gyönyörködte kielégítést nyújt a művészeknek.

A színművész model keresése ezekről elűtő. A színpadi alakoknak a színész képzeletében akkor kell támadni, amikor a szerep tanulmányozását megkezdi. Az értelmes és gyakorlott művész csakhamar meg is tudja találni azt a képzelt alakot, amit a szerep kidolgozása közben keres. Megesik azonban a művésszel az, hogy a szerep alakja a rendes látkörön kívül esik. Egy olyan rendkívüli alakot kell ábrázolnia, ami a mindennapi életben nem fordul elő, vagy éppen olyan alakot kell ábrázolnia, ami csak képzelt alak lehet, ami nem emberi stb. Ilyen feladat előtt a művész töpreng, egybeveti fantáziájának sokoldalúságát és keres, kutat. Éjjel-nappal az a nyugtalanító gondolat kísérti, hogy miként kellene egy új alakot teremtenie? Az ily töprengésnek, tépelődésnek, ami a gondolatot egy bizonyos fokig meg is erőlteti, néha-néha van is jó eredménye, ami abban nyilvánkozik meg, hogy a művészek néha álmodnak. Megálmodják alakjaikat, vagy álmodnak egy fantasztikus képtelenséget, mint a középkori vallásrajongók tettek.

Például: 1120-ban Norbert szerzetes azt álmodta, hogy őt a szent szűz egy papi öltözetel és egy scafullánéval megajándékozta. Mint-hogy ez az öltözet hófehér szöveből volt, Norbert premontrai szerzetes ezt a szép álmot úgy valósította meg, hogy az általa alapított rend tagjai azontul fehér ruhát öltöttek magukra.

A művészet rajongói is közel jutnak az álmódhoz, és ha a túlfeszített és erőltetett gondolkodás álmokozásban teremt magának egy-egy ideális alakot, miért ne valósítaná meg álmát a művész is? Nekem is ilyen álmokon járt az eszem akkor, mikor Boitó „Mephistofeles” című operából a Mephisto szerepét rám osztották és tanulmány tárgyává kellett tennem.

Gounod Faust operájában akkor már eljártam Mephisto szerepét vagy százszor. Hasonlóval előállni nem lett volna helyén való. Valami érdekesebb alakot akartam képzelőtehetségemből kiereszkölni.

Eszembe jutott az a piktor, aki előtt álmban megjelent az ördög. A piktor valamire nézve tanácsot kért az ördögtől és viszonzásul azt ígérte neki, hogy le fogja festeni. Az ördög teljesítette a piktor kérését. Tanácsot adott neki. Ez a tanácsadás annyira lekötötte a piktor figyelmét, hogy elfelejtette úgy szemügyre enni az ördögöt, hogy hiven lefesthette volna. Az ígért festmény nem sikerült, a tanács is csak félig-meddig vált be.

ségű sört kellett elfogyasztania. E körben a király a szesztől izgatva ep oly zsarnok volt, mint családja körében s ő, aki fékezhetetlen dühében egy alkalommal saját fiát, a későbbi Nagy-Frigyest akarta az ablakfüggöny zsinórjával megfojtani, a Tabakskollegiumban állandóan veszélyeztette ivótársainak életét. A társaság legérdekesebb tagja kétségkívül Gundling Jakob Pál volt.

Gundling világlátott, sokat olvasott, de állandóan részegeskedő ember volt, akit még a király atyja, I. Frigyes, udvari történetírónak tett meg. Frigyes Vilmos, a tudományok megvetője, trónraléptekor felmentette őt állásától s Gundling ezentul harmadrangu korcsmákban szórakoztatta az ivókat és veük együtt züllött. A Leipziger Polterhaus ivőszobájában látta meg őt Grumbkov miniszter és altábornagy, a Tabakskollegium főembere. Grumbkovnak megtetszett a páviánképű tudós, akiben azonban a bohóc föltulmulta a tudóst, beprotezsálta a Tabakskollegiumba, ahol ő, a pajkos bolond mások élceinek szolgált céltáblául. Piócaként szivta magába a vörös bort s az állandóan részeg ember érdekes pályát futott meg. A nálánál nem kevésbé iszákos király, az ő személyével juttatta kifejezésre egyes intézmények és társadalmi félszükségek iránti lekicsinyelő megvetését. Őt használta fel ütőkártyának a konvencionális ostobaságainak szószólói ellen, s az udvari méltóságok bosszantására megtette előbb bolondos tanácsadójának, „lustiger Rath”, majd udvari tanácsosnak és bolondnak „Hofrath

En ezt tudva nagy ebkészületeket tettem rá és előrelátásból feltettem magamban, hogy nem kérek semmiben sem tanácsot az ördögtől, hanem mindig avval az egyszerű vágygyal mentem aludni naponta — még pedig szokásom ellenére és jó keresztényhez illően imádkozás mellőzésével — nehogy az ördögöt elimádkozzam; hogy báresak láthatnék, álmomban egy ördög alakot. Az ördög alak nem mutatkozott.

A szerep tanulmányozása közben egyes jelenetek előadásának részleteivel tisztóan voltam, bele éltm már magamat valamennyire a szerep egész szellemébe — de a daemoni színezetet nélkülöztem azért, mert a Gounod-féle Faust opera „Mephisto” szerepére reáparazoltam minden ördögi mesterségemet. Ujítás dolgában már annyira is mentem, hogy lólábát kassiroztattam a ballabamra. Ez a lóláb aztán kiegészítette fantáziámat. Gyakoroltam magam ebben a modernnek tetsző hosszuszárú patkóspatájú lovagesizmában, és kiegészítésül kecskeszakált, kecske szemeket és szemöldököt gondoltam ki hozzá. És mire így végig gondoltam ezt a félig állat, félig ember alakot, amiből még a kutya libegése és a kilógó nyelv sem hiányzott volna, arra a meglepő meggyőződésre jutottam, hogy ezt a hálás témát már kimerítették a Miklós napi krampuszok alakjaival. Ha ráadásul a hosszú ujjú fekete lovageztyüket is felhuzom hozzá, csak egy létra és egy kis nyirfa virgács hiányzott hozzá, hogy én legyek a krampuszok krampusza. Le kellett mondanom erről az érdekesnek tetsző művészi — akarom mondani viceházmesterek által komponált és a kofák asztalára zánt árucikk utánzásáról.

Valami eredeti és eddig nem látott, nem sejtett alakon vajudott az agyam. — Beleszédültem a gondolkodásba.

Az előadás napja sem volt már messze és nagyon is égetővé vált az Ördög alakításának a megoldási módja és kérdése. Végre az a szerencsés ötletem támadt, hogy családi konferencián fogom megoldásra juttatni ezt a nehéz talányt.

Egyik napon, mint máskor, kedves nőm, öt fiam, egy aranyhajú kis lányom és én körül ültük a kerek vacsora asztalt és vacsorálás közben így vettem fel a fontos kérdést:

— Nos kedves gyermekeim, közületek melyik tudná nekem elmondani, milyenek képzele az ördögöt.

A nagyobbacska rögtön leszavazták a kicsinyeket. Am mögöttük ott állott a dada, egy tizenötéves szolgált hű eseléd. Ez a dada akkor már kitűnő szakács is volt. Egri születésű, valóságos, talpra esett asszony, nagy hűve a babónának. A dadák között bevált volna nagymesélőnek. Ő maga annyira hitt álmaiban, hogy mindenre számokat csinált, lutriba rakta

és Hofnarr”: a születési arisztokráciát kigunyolando bárói rangra emelte, s hogy megmutassa, mennyire nem becsüli a tudósokat, előbb egy kis majmot fogadtatott el vele fiának s azután kinevezte a berlini tudományos akadémia elnökévé. A tudománynak ilyen módon való lebecsülése arra a feltevésre enged következtetni, hogy ez az iszákos király, midőn ezt tette, épp oly kevéssé volt józan eszénél, mint egykori cousinja, Caius Caligula, a római császár, aki ugy adott kifejezést a római törvényhozó testület iránti megvetésének, hogy kedveenc lovát tette meg sze atornak.

E porosz királynál még szeszélyesebb volt kortársa, Nagy Péter, Oroszország hatalmas cánya. A pálinkaivásnak volt rabja s e félbarbórból, aki hazájában utját egyengette a nyugati kultúrának, minduntalan kitért az ázsiai ember vadsága. Gyűlölte az orosz papságot annak tudatlansága miatt, de ez nem feszélyezte abban, hogy európai körutjára magával ne vigye s minden társas összejövetelbe bele ne vonja udvari papját, akit csak azért kedvelt, mert még felséges uránál is többet evett és ivott. Saint-Simon megírta a francia királyi udvarban való tartózkodását és ezeket írja róla: „Majdnem hihetetlen, hogy nappa i lakomáin mennyit evett és ivott, nem is számítva a sört, a limonádés egyéb italokat, miket étkezés közben elfogyasztott. Kiséréte ebben még túl tett rajta. Egy vagy két palack sör, ugyanannyi bor s gyakran még több, ezután különféle likőrök s a lakoma végén mindenféle pálinka egy kanaával, sőt néha

minden bérét, és soha sem nyert semmit. Az ő unszolására és biztatására sorba megszólaltak a gyermekfantáziák; persze a dada meséi alapján. A képzelt szörnyalakok közül még a vas-orru bába sem hiányzott.

Az ördögöt pedig mindannyian feketének képzele. A családi konferencia nem tudott végeredményként mást felmutatni mint egy krampuszt. Ez volt a dada fantáziájának a véghatára. Az ördög való mesélgetésnek azután az lett a vége, hogy a gyermekek nem mentek aludni menni. A dada sorba imádkoztatta őket és mi nőmmel hol az egyik hol a másik gyermek ágyánál álltunk addig a míg mind elaludtak.

Az ördögöt tehát elimádkoztuk, késő este lett mire én és feleségem aludni tértünk. Gyermekeink fantáziájának kedves benyomása jótévé álomba ejtett bennünket. Éb entéből az álomban a gyermekek által feketének képzele ördög alakja lebegett pilláim előtt.

Mely álomba merülve sem pihent agyam. Folytatta az ébrenlétkor suggerált gondolatmenetet és az álomba szépen beleszédült egy festői látomány.

Szövegekkel betakart állványon, az élet nagyságánál kétszerre nagyobb szép férfi alak ült egy támlanélküli széken. Öltözete csak egy nagy vörös lepelből állott ami csipőjét és egyik karját takarta el. Szakála és bajusza nem volt. Sima fényes fekete haja félhosszúra vágva szokatlannak tetszett. Alakja egészben véve gyönyörűen szabályos és e mellett kissé kövères szerencsen alaknak felelt meg.

Tudtam, hogy alszom, tudtam, hogy álomkép ez amit látok és rámondtam magamban: „ez hát az ördög.”

Ezután következtek az álomnak a hitetlenségei. Ha gondoltam valamit, ez a tünemény felelt rá tudta gondolataimat. Az első gondolatomra „Ez hát az ördög” nyájasan és igenlőleg intett, bólintgatott. Amint kíváncsian néztem rá és alakját ugyszólván tanulmány tárgyává tettem, minden elképzelhető gondolatimra mozdulatokkal felelt. Ha azt képzeletem, hogy nem élőalak, közömbösen rám nézett; es hallatta lélegzétvételét és meile magasra domborodott. Ha csodálkoztam mozdulatlanságán, meghimbálta egész testét. Ha körüljártam őt, velem jött a tekintete, körül csavarta nyakát anélkül, hogy alakja megmozdult volna. Ez meglepett. Ezután újabb meglepetésben volt részem. Ülőhelyzetéből taglejtéssel beszélt hozzám, amit én oly tisztán megértettem mintha csak szavak lettek volna. Bemutatta művészi szép mozdulatjait, „póze”-kat mutatott. Alig, hogy a kerekded mozdulatok szépségén elbámultam, elnyultak karjai messze, dereka hajlékonysága csodálatra ragadott. Cuszva mint a kígyó leereszkedett a földre, majd újra vissza csuszott helyére és kiegyenesedett — óriás

egy pintnyi, .. körülbelül ennyit ivott naponta. Kiséréte még többet ivott az asztalnál s ennek megfelelőleg étkeztek naponta délelőtti 11-től este 8 óráig.

Huszonhét éves korában arcvonásai már a tobzódás túlságainak nyomait viselték magukon és egyik élettrója, Zabelin feljegyezte, hogy mint trónörökös, „széltére vette és összebarangolta cimboráival az utcákat”, melyek akkor Moszkvában minden elképzelhető kicsapongásnak iskolája voltak. Cárán lévén, megkezdette reformjait, melyek első sorban a társadalmi szokások átalakítását célozták. Feloldotta az orosz nőket a klastroszerű életmód kötelezettségétől s meghonosította a „szabad társaságok” intézményét, ami alatt azon ünnepeket kell értenünk, melyeket a versaillei estélyek mintájára rendezett, de ezeknek egyelőre csak nevetséges paródiái voltak. Ez estélyeken férfiak és nők európai ruhákban jelentek meg, frissítőket kaptak, német és lengyel táncokat jártak, miközben franciák és svéd foglyok szolgáltak mesterekül az illem szabályok dolgában. Egy szemtanu állítása szerint a nemes gavallérok az estélyekről gyakran holtrészegen távoztak s táncoközben nem egyszer lerókták felcíomázott táncosnőiket. A bon-ton elleni vétségek büntetésül a „nagy sas” kiűrtését rendelte el, ami nem volt egyéb, mint egy pálinkával megtöltött óriási kupának kiűrtése.

A Tabakskollegium mintájára szervezte a „nagy konklávé”, melyben ő, mint a „pápa-fejedelem” elnökölt s körülötte holtrészeg bi-

alakká. Mikor pedig kimerítette a mozdulatok produkcióját, amit igazi művészi tökéletességgel mutatott be, magához intett. — Aig mostem hozzá közeledni — de nyájas modorával eloslatta lélszemet. Kínálta karját, hogy szpintanám meg. Megfogtam karját, csodálkozásom még nagyobb lett. — Nem volt esont se vállában sem karjaiban.

Az egész alak esontnélküli volt. Egy klaszszikus tömb, ami folyton hullámozott és folyton megtartotta emberi formáját. Fekete volt egészen, de vonásaiból hiányzott a szerecsen típus. Főképen a haj simasága, feketesége és fénye volt elütő minden természetadta tulajdonságtól. Az egész alak ami emberinek mu-atkozott nem volt emberi és nem volt dámoni sem.

Szép álom üzte velem játékát. Az agyrendszer működése hozta létre. Pihenés közben sem tudott megszabadulni az új alakítás gondolatától. Így kell lenni, mert az élenk színezetű jelenség, az első álommal együtt lassan elvesztette színét, alakjait, formáit és vége teljesen elveszett. Felébredtem igazán. Örültem álomnak; erőltettem az alvást, hogy tovább álmodjam, el is aludtam reggelig, de az álomnak nem volt folytatása.

A tulfeszített fantázia tehát megtalálta a kívánt modelt; de olyan művészi szép és képtelen formában, amihez az emberi testnek hiányoztak a képességei. Ebből az alakból szedtem ki mégis Mephistopheles alakításához némely szépségeket.

A fekete, sima és fényes hajat alkalmaztam és hogy láthaó legyen, főveg nélkül játsztam végig az egész szerepet. A fécán tollakkal ékesített banét a hátamon foglalt helyet. Átvettem még az elasztikus mozgást, a vontatott lassu gesztusokkal, amihez mellözhetlenül szükségessé vált egy pár finom hosszú ujjú fekete krampusz kesztyű.

Az utolsó felvonás egyik jelenetében a szék-ről való lecsuszást és kiegyenesedést az álom alakom betanítása szerint adtam elő.

Az ördög alak nem jelent meg többé — azóta, hogy álmodtam. A szinpadra sem viszem már. Ugy tetszik, hogy egy szép gyönyörű álom volt az egész művészetem, amit átétem.

Magyar lelkeszi hivatal Zágrábban. Mint teljesen megbízható forrásból értesülünk Antal Gábor, dunántuli református püspök július elsejétől Zágrábban magyar református lelkeszi hivatalt szervez, a zágrábi református magyarok lelki szükségleteinek kielégítésére. A káplán minden vasárnap magyar nyelvű hitszónoklatot fog tartani.

bornokok ültek. S hogy e dorbézoló társaságnak meglegyen a maga Gundlingja is. volt tanítóját, Lotovot tette meg a „bolondok főpájának.” Ilyen volt az az ember, aki Oroszország hatalmának megvetette az alapját: egy Jupiter Silenus merében.

Ezzel felolvasásom végére értem. Még csak a belőle vonható tanulságról akarok röviden néhány szót mondani. Elismerem, hogy a bemutatott alakok története nem képez szerves egységet, de tagadatlanul kiviláglik belőle egy egységes tanulság és pedig az a tanulság, hogy akár mint végzetes csapás okozója, akár mint nevetésre fakasztó alak jelentkezik a történelemben az alkoholista, minden épen nélküli a tiszteletparancsoló méltóságot, mely az embert a világ minden egyéb szerves lénye fölé emelve, a teremtés koronájának megteszi.

Es ez a tény egymagában is elegendő arra, hogy a Good-Templar-páholy törekvéseinek jogosultságát igazolja. S ezért én is, noha nem esküdtem fel az Önök zászlajára, szívem egész rokonszenvével üdvözölöm Önöket elszánt küzdelmükben, melyben sokszor fognak találkozni a lekicsinylő közönnyel. Am ez ne riassza vissza Önöket a megkezdett harc szívós folytatásától; küzdjenek csügg-detlenül tovább és halára fogják kötelezni maguk iránt az emberiséget, midőn azt megszabadítják legnagyobb ellenségétől, a „tüzes víztől,” melyről rég kimutatták, hogy mindenkör nagyobb és több kárt te t benne, mint a „tüzes golyó.”

INTIMITÁSOK CSIKY GERGELYRŐL.

Beszélgetés az író fiával. — Látogatás Csiky Ödön dr.-nál.

Néhány béttel ezektől a Ferdinánd-utca nyolcadik számú ház falán egyszerű címtábla jelent meg. Ez állott rajta: „Dr. Csiky Ödön ügyvéd.” Kevesen tudták, hogy az új fiatal ügyvéd fia annak a halhatatlan írónak, — Csiky Gergelynek — aki a magyar irodalmat, különösen drámai literaturánkat örök életű kincsekkel ajándékozta meg.

Az író fia korán elkerült Csiky városából és azt hittük, nem tér vissza Aradra, ahova pedig annyi kedves emlék szála fűzik a Csiky-családot. Csiky Gergely fia hosszú ideig volt távol Aradtól, de csak azért, hogy amikor évek múlva visszatér, — hosszú-hosszu ideig ne is gondoljon a távozásra.

De voltaképpen nem Csiky Ödönről akarunk most írni. Ismert szerénységével még meg is neheztel majd reánk, hogy róla ennyit beszélünk annak az apropójából, hogy fölkerestük őt és megkértük: mondjon el boldogult apja életéből olyan apró intimitásokat, amelyek még nem jelentek meg nyomtatásban.

Csiky Ödön lekütelező előzékenységgel tett eleget kérésünknek. Felütötte apjának, rokonainak intim följegyzéseit tartalmazó kincses könyvét, fölnyitotta memoriájának zárját és mesélt nekünk mosolygósan megható kedves történeteket, amelyek a maguk egyszerűségében jellemzik a magyar irodalom egyik legnagyobb alakját, Csiky Gergelyt.

A munka-ember.

— Több olyan műve van az édesapámnak — kezdte elbeszélését Csiky Ödön dr. — amiről csak kevesen tudják, hogy ő írta. Még temesvári kispap korában állandóan irogatott a Vadnay Károly által szerkesztett Fővárosi Lapokba, amely akkor legelterjedtebb szépirodalmi lap volt s különösen a művelő női közönség szerette. Marosi Gyula néven jelentek meg az apám novellái, amelyeket Budapesten jogászokodó testvére, Károly vitt föl Vadnay szerkesztőhöz, akit folyton gyötört a kíváncsiság megtudni, hogy ki rejtőzködik a Marosi álnév alatt. Károly bátyám azonban nem árulta el, apám egyenes tilalmára. — 1876 ban a csanádegyházmegyei nyomdában megjelent a Vadember című regény Barlanghy Béncé álnév alatt. Ezt szintén ő írta. Érdekes, hogy más élő emberek neve alatt jelentek meg operettek és regények, amelyeket szintén az apám írt, — könyörületből. Minthogy anyagi segítségben nem tudta részesíteni a hozzá fordulókat, hát írt helyettük regényeket, amelyeknek szerzői díját — azok kapták m-g. Ilyen munkakedv mellett nem csoda, ha tizenhat évi írói működése alatt harminchárom eredeti szindarabot írt. Ezekből tizenkettővel akadémiai jutalmat nyert, összesen 2000 darab aranyat. Írt 9 eredeti regényt, lefordította Plautus és Sophokles összes műveit, Tain Angol irodalom történetét öt kötetben, Ribbeck-től a római költészet történetét 2 kötetben, Tain-tól a jelenkori Franciaország alakulását 3 kötetben, Villemain-tól Pindar szelleme és Alantos költészet című művet. 36 francia, angol, német szindarabot fordított, négy kötetre merő elbeszélést írt, egy mithológiát és egy dramaturgiát. Ezenkívül írt sok-sok verset, tárcát, elbeszélést, amelyek könyv alakban nem jelentek meg

Hogyan készült a „Nagymama.”

— A Nagymamát, amelyet legutóbb operetté is átdolgoztak, az irodalom történet apám legsikerültebb művének mondja. Ez a szindarab sajátságos körülmények között született meg. A darab rendkívül gyorsan készült, mert ő általában csodálatos gyorsasággal dolgozott. A Nagymamát megelőzte. Az atyafiak című darab megírása, azonban a Nagymama mégis hamarabb került színre. Ennek a története a következő: Az atyafiak először mint regény jelent meg a Gyulai Pál által szerkesztett Budapesti Szemlében, persze folytatásokban. Amíg a regény a Szemlében folyt, addig az apám azt újból megírta szindarabnak s már ki is tüzték előadásra a Nemzeti Színházban Elődiek címmel. Gyulai Pál megneheztelt ezért és így zsörtölődött:

— Az én lapomban megjelenő regény végére akkor már nem lesz kíváncsi az olvasó, ha a regényből készült darabot a színházban előadják. A regény iránt akkor megcsappan az érdeklődés.

Az apám is belátta, hogy itt irodalmi érdek-ellentét forog-fönn. Törte a fejét, hogyan lehetne a kellemetlen dilemmát megoldani. Ejszakákon át töprengett ezen. Egy almatlan éjjelen új téma bontakozott ki előtte. Éjjel után fölkel s hozzálátott az íráshoz. Reggelre készen volt az új szindarab vázlata, tizenkét nap múlva pedig teljesen elkészítette a Nagymamát. Rövid időn belül elő is adták óriási sikerrel. Gyulai Pál duzzogása így ajándékozta meg a magyar irodalmat a Nagymamával.

Premier előtt és premier után.

Érdekes, hogy ő nem tartotta valami kitűnő darabnak a Nagymamát. A premier előtt baljósatai voltak és bukástól félt. Sógorával, Nachtnébel Ödönnel sokat beszélt a darabról a premier előtt.

— Nagyon lanyhának találom a mesét, — aggodalmaskodott.

A sógora más véleményen volt és biztatgatta:

— Majd meglátod, ez a darabod marad legtovább műsoron.

Amire az apám haragosan ezt felelte:

— Ugyan ne vigasztalj; tudom, hogy a darab megbukik. Neked talán tetszik a Nagymama, de a közönségnek nincs olyan limonádés izlése mint neked.

Hogy a darab esetleges balsikere nagyon el ne kedvetlenítse, eleinte nem is akart jelen lenni a premieren. Minthogy különben is nagyon elhízott már, hát leutazott Marienbadba soványodni. Csak nagy nehezen sikerült onnét hazahívni a Nagymama előadására. Általánosán föltűnt, hogy Marienbadban nagyon lesoványodott. Ennek nemcsak ő, hanem az anyám is szerföltött örült. A Nagymama premierjén vagy huszszor hívta a közönség a lámpák elé. Előadás után az anyám boldogan mondta apámnak:

— Velem örült a közönség is, amikor olyan sokszor meg kellett jelenned a lámpák előtt.

Amire apám tréfálkozva megjegyezte:

— Bizonyosan a publikum is annak örült, hogy úgy lesoványodva érkeztem haza.

Nővéremet, aki apámnak mostoha leánykaja volt, apám szintén nagyon szerette s mint okos és komoly gyermeknek, minden darabját felolvasta. A „Nagymama” sikere után is büszkén mondta:

— Biztam a darab sikerében, mert kis lányom,

kinek először mondtam el a darab mesejét, azt mondta: „ne félj papa, nem fogsz megbukni“ — nekem nagyon tetszik a darab.

Ez is két premier-aprótság. Annak a jellemzésére szolgál, hogy az apából az utóbbi időben kivesszett ama bizonyos premier-láz, amely a szerzőket rendszerint elfogja. Egy ismert kritikus a **Bozóthy Márta** premierje napján felkereste apát. Legnagyobb csodálkozására nagy munkában találta: Plautus vigjátékait fordította.

— Hát ilyen nyugodt még ma is? — szölt a kritikus.

— Nyugodt vagyok. De nem mindig voltam az. A **Janus** premierjén olyan izgatott voltam, hogy a páholyom ajtaját állandóan nyi va hagytam. Ha baj lenne a darab körül, hogy azonnal menekülhessek.

A **Bozóthy Márta** első előadása után többen voltak együtt a Nemzeti Színház udvarán, s a szerzőt ünnepelték, midőn közéjük jött egyik lap szinreferense és bókokkal halmozta el apát.

— A második felvonás gyönyörű, mesés — mondta többek közt, — hanem a harmadik felvonást én másképp csináltam volna meg.

— No, ön a második felvonást is másképp csinálta volna meg. — volt a szerző válasza.

Persze, ettől kezdve esküdt ellensége lett neki a kritikus.

Apró tréfák.

Egyszer egy német lap munkatársa kereste fel s arra kérte, engedné meg, hogy egy beszélőjéből, mely az „Elbeszélések“ című kötetében jelent meg, egy műkedvelők részére való német darabot irhasson. Apám bejegyeztet, de midőn az újságíró az „Elbeszélések“ című kötetbe kérte, ő nevetve azt felelte:

— Azt már nem, csak kérje a boltban; had merem ajánlani.

Apám egyik barátja, Miklós napján rendszerint kikécsönzött a Nemzeti Színházról egy püspöki ruhát s teljes pápi díszben színtelén igazságot és rossz cselekedeteim fölött.

— Hát ilyen „püspök“ prédikáció alkalmával lépett be lakásunkba apám régi jó barátja, **Zichy Antal** gróf, s midőn a püspöki ruhát meglátta, nagyon elcsodálkozott.

— Csodálkozni az egykori temesvári püspöknek mégis püspök lenni.

Meleg barátság fűzte őt legidősebb **Teleki Sándor** gróf ezredeshez. Az **Ópók** című premierje után **Teleki** gratulációhoz egy köszörszöveget szarított gombát csatolt s ezt leveleiben a következőképp írta meg:

„Köszönöm asszonyom, szép kitüntető! Inkább valami laplaltot vagy hústót adjon. Mi nem eszünk rezedát, sem nem iszunk jázminot se pipacsot, csak szőlőt és almát. A szőlőt és almát a kertünkben ültetjük, a pipacsot és jázminot meg a boltból vesszük. A rezedát meg a jázminot meg a boltból vesszük. A pipacsot és jázminot meg a boltból vesszük. A rezedát meg a jázminot meg a boltból vesszük.“

„Köszönöm asszonyom, szép kitüntető! Inkább valami laplaltot vagy hústót adjon. Mi nem eszünk rezedát, sem nem iszunk jázminot se pipacsot, csak szőlőt és almát. A szőlőt és almát a kertünkben ültetjük, a pipacsot és jázminot meg a boltból vesszük. A rezedát meg a jázminot meg a boltból vesszük.“

Muszkán sógora **Nachtnébel Ödön** szőlőjében időztek az apám, **Bartók Lajos** és **Márkus Miklós**. Séta közben elhaladtak **Cserepes Ferenc** volt aradi ügyvéd, később Temesmegye főügyészének kolnája előtt. Meg kell jegyeznem, hogy **Cserepes** nál nemrég egy vig kompanya járt, köztük **D . . . . L . . . .** volt temesmegyei főjegyző, ki magát kiváló költőnek és versírónak tartotta s ezzel főleg maga dicsekedett. A társaság igen jó hangulatban szüretelven, a házigazda és szüret emlékére a következő verssorokat írta krétával a kolna falára:

„Itt szüretelt **Cserepes**, jó kedv kele szárnyra
[legottan
„Könnyü pacsirta gyanánt, égbe röpti dalát.“
S aláírva
D . . . . L . . . .
a költő.

Apám és társai megpillantva nagyot nevettek különösen a szerző aláírási módján s apa azonnal kész is volt a válaszzsal s a sorok alá írta ugyancsak krétával:

„Itt dunnyog és nyavalyog kinjában a füzfa-
[poéta
„Fül ki nem állja dalát, falra kaparja tehát“
És aláírta
„Mitru“
a vincellér.

A tanítványok.

— Jól esett szívének, ha a szegényebb színinövendékek sorsán valamit segíthetett. Titkárának fogadott mindig egy-egy növendéket, aki darabjait másolta. Ezeket a fiukat azután, — akik ugyancsak nélkülözték az anyagiakat, — rendszerint igen megkedvelte és minden módot felhasznált arra, hogy pénzfóráshoz juttassa őket. Addig fáradozott, amíg csak nem sikerült neki valami jövedelmező állást „kijárni“ kedvence részére. A legutolsó „titkára“ — mint apám tréfásan nevezni szokta — **Győző Lajos** volt, aki most a **Vigszínház** művésze. Nagyon szerette apám a derék fiút, aki szintén nagy ragaszkodással viseltetett ő iránta, s második atyjának nevezte. Akkortájt került színre **Berczik Arpád** egy vigjátéka, amelyben több növendék statiszta szerepet kapott. Többek között apám iródeákja, **Győző** is. A statisztálásért esténként 50 krajcár járt, ha azonban csak egy szó szerepe is volt az illetőnek, már egy forintot kapott. Nagy summa egy szegény ördögnek.

Apám, hogy „titkárát“ nagyobb keresethez juttassa, rávette **Bercziket**, hogy szurjon be darabjába, ha többet nem, egy szavas szerepet annak a fiúnak.

— Miért? — kérdezte tőle **Berczik**.
— Hogy kapjon szegény fiu esténként egy forintot — válaszolt apám.

De a fiatal fiu husz előadásán 20 forintot szerzett könnyelműszerrel, eltekintve a dicsőségtől, hogy megmaradna is színlapra került.

— Ez az én színlapom, — mondta a fiatal növendék rajongásig szerető apja, megható módon nyilvánult meg elhalálozásakor a színlapjánál.

— A legidősebb színlapom felejt, egyszerű vaságyon, amidőn beléptem egy csapat leányinövendék, könnyező szemekkel néztek szeretett professzoromnak a hatalmas sósárga arcát. Egyszerű, egyszerű, egyszerű volt a hajom és megcsókolta a hűdög kezét s a fiatal mint utána cselekedte. A fiatal fiu fiatal leány fölé könyye hullott a jéghideg kézre . . .

Aradi alakok.

Paulay Erzsike Aradról.

Egy alattomos, de divatos betegség, a vakbélgyulladás zavart meg most tavasszal egy gyönyörű, szépséges nászutat. Gőzhajó vitte a tengeren az új párt Kairóba, hova egyenesen a színpadról, a Nemzeti Színház híres színpadáról akart bevezetni **Paulay Erzsike**, mint **Czárán Zoltánnak**, a seprősi földesúrnak, a turfok ismert urlovasának boldog hitvese. Talán már látszottak is az egyiptomi piramisok körvonalai, mikor ez a csuf ördög beleavatkozott a nászut programjába és szomorúságot hozott a kairói utazóknak. Beteg, súlyos beteg lett **Paulay Erzsike**. Megkellett szakítani a déli utat, visszajönni **Budapestre**, konzultálni, heteket agyban tölteni és megijeszteni mindenkit, aki a fiatal művésznő és még fiatalabb asszonyka egészségét aggódó érdeklődéssel kísérte.

Ez aggódva figyelők között voltunk első sorban mi aradiak, akik az érdekes házasság révén már némi just formáltunk ahhoz, hogy **Czárán Zoltánnét** aradi asszonynak tekintsük. Az aradi közönség, mely előtt nem is egészen ismeretlen a seprősi urlovas művészfelesége, részvételt várt a **Paulay Erzsike** betegségről szóló híreket és örömmel olvasta nemrég, hogy az új asszony már jobban van és nemsokára színpadra is lép. Azóta elmúlt pár hét, de **Paulay Erzsike** neve még mindig nem került a színlapra. Mert **Czárán** — így tudta ezt meg az **Aradi Közlönynek** a minap a fővárosban járt egyik munkatársa — még mindig nem egészséges. Betegsége még mindig kinozza és alighanem operáció alá kényszeríti.

Paulay Erzsike édes anyjának, özvegy **Paulayné Adorján Bertán** lakásán volt fenn a múlt héten az **Aradi Közlöny** egyik munkatársa. Itten, a Nemzeti Színház épületének egy másodemeleti lakásán fekszik most **Paulay Erzsike**. A múlt hetekben már egészen jól érezte magát a művésznő, a löversenyekre is eljárt férjével és csak az utóbbi időben dőlt megint ágyba. Az édes anyja fogadta munkatársunkat

és mikor megtudta, hogy az aradi közönség érdeklődése hozta fel, kedves szívéllyel szolgált felvilágosítással:

— Bizony megint beteg szegény Erzsike. Vakbélgyulladás gyötri újra, pedig azt hittük, most már egészen kigyógyult. Hogy mitől keletkezett a baja, nem tudjuk. Ha nem lesz jobban, talán néhány nap múlva *operálni* kell. Betegsége már hetekkel ezelőtt kezdődött, még a nászton. Mikor Kairóba érkezett, már rosszul érezte magát. Pedig ottan valóságos ünnepek voltak a magyarok, sőt az osztrákok is. Az ott időző magyar utasok és vendégek elhalmozták virágokkal, úgy, hogy a szállodában levő két szobája kis virágerdőhöz hasonlított. Olyan sok volt, hogy az erős illatu virágokat éjszakára ki is kellett hordani a betegszobából. Mikor rosszabbul lett, férje sürgönyözött értem. Hazahoztuk és itt csak lassan tért vissza az egészsége. Elképzelheti, mennyire leverte betegsége. Esküvője után egy-két hónappal újból felakart lépni a színpadra, amelyhez egész lelkével ragaszkodik. Tanult is új szerepeket: a *Vadkacsában* akarta eljátszani Hedvig csodaszép szerepét. Nagy ambícióval, lelkesedéssel készült erre és érthető, hogy nagyon fájt neki, amikor a *Vadkacsa* nélküle ment. No de reméljük, nem sokára visszatérhet a színpadra!

Aradra terelődött ekkor a beszéd:

— Erzsike — mondotta Paulayné, — *nagyon szeretné már látni Aradot és az aradi közönséget*. Én magam is tagja voltam régen az aradi Nemzeti Színháznak és neki is elhatározott szándéka, hogy *gyakran lesz vendége az aradi közönségnek*. Megakar ismerkedni az aradi társadalmi élettel is, melyről Zoltán annyi szépet beszélt neki. Nyáron aradmegyei birtokukra akarnak menni és akkor majd gyakran átutaznak Aradra is. Lehet, hogy ott lakást is vesznek és hosszabb ideig maradnak Aradon. Czáránéknak aradi rokonai és ismerősei közül már többeket ismer és nagyon örülni fog, ha köztük lehet. Mondja ezt el az aradiaknak.

Egy komorna jött most a szobába és a leányához hívta Paulayné.

— Megyek most Erzsikéhez — mondotta az aggódó anya, de remélem, hogy legközelebb már vele együtt fogjuk látni az aradiakat. Néhány héttel ezelőtt volt már Erzsike Aradon a férjével, de csak átutazóban. Ha egészséges lesz, hosszabb időre megy oda...

A JÖVŐ HÁZTARTÁSA.

Tisztviselőtelep helyett — egykonyhás ház.

Berlini minta Aradnak.

Arad, május 30

Bizonyos tekintetben a kis városok előnyben vannak a nagyok felett. A kicsiknek nem kell az omnibuszokról átszántikálni a lóvasutra, arról pedig a villamosra, nem kell előbb kövel burkolni az utakat s azután aszfalttal, hanem mihelyt módjukban van a fejlesztésükre költeni, egyszerre rátérhetnek a villamos vasútra, az aszfaltra.

A fejlődésnek ezt a technikáját egyéb téren is ki lehet használni. A külföld ujtásainál nem kell okvetlen bevárni, hogy az Budapesten, vagy más városban keresztül jusson hozzánk, hanem közvetlenül *adoptálhatjuk*. S erre különösen kínálkozik egy berlini reform, amely alig egy hónapja valósult meg. Különösen azért lehet erről Aradon szólni, mert Magyarországon ebben a városban vált be legjobban a közös konyha intézménye s azért, mert ép ez időben foglalkoznak itt a tisztviselő-telep megoldásával. A berlini intézmény pedig mindakettővel rokon, a kettőnek szinte egyesítése.

Április elsején nyílt meg Berlin két külvárosában két egykonyhás ház, a központi

háztartásnak ez a legújabb, módfelett érdekes formája. Az egyik Einküchenhaus — ez a német neve — Friedenauban van, a másik a Lichterfelde-West külvárosban. Nagy telektömbökre épültek ezek az épületek, amelyeket Németország első építészei terveztek; az elsőt *Muthesin Hermann*, a másodikat *Gessner Albert*.

Ezek az Einküchenhausok nemcsak a lakást szolgáltatják a lakóknak, hanem a konyhát, mindennemű ételmezt, a szoba- és ruhatisztogatást, sőt a gyermekek gondozását. A lakások központi fűtéssel fűtetnek, központi porszívógéppel központi melegvíz szolgáltatással vannak ellátva. Minden lakásból telefon és lift vezet a központi konyhába. Gondoskodva van a szobákat szellőztető készülékekről is. Minden ilyen egykonyhás-ház, amely tulajdonképpen egymással összefüggő kétemeletes házcsoportot jelent, *el van látva a tető-terasszal*, amelyet, a mellette levő zuhanykészülékkel egyetemben minden lakó díjtalanul használhat. Minden lakásnak erkélye van, s mindeniknek lakója használhatja a házhoz tartozó, izléses kertet.

Mindenik lakás folyosó-ajtáján keskeny, magas szekrény van, amely kétoldalt nyitható. Ide teszik be a lakók este ruháikat, s a cseléd-személyzet innét veszi ki. Kisebb javításokat szintén elvégeznek a házban, sőt ellátják a mosást is.

Mindenik ház mellett *gyermek-kertészet* van, ahol a lakók gyermekeit szakszerű gondozásban, nevelésben részesítik. Hogy a lakóknak minden igénye ki legyen elégítve, moly-megóvó szobák, kerékpár-kamrák, amatőr-fényképezés számára való sötét kamrák és egyebek vannak még az egykonyhás házban.

Akik tehát ilyen házakban laknak, azoknak nemcsak a konyha főlősleges, de a konyhaedény, meg az evőkészlet (mert ezt is kölcsönöznek), hanem — s ez talán a legjobb — maga a cseléd is. A központi háztartás nemcsak ebédre és vacsorára gondoskodik, hanem reggelire, villásreggelire és a délutáni ozsonnáról is.

Az Einküchenhaus árai kissé drágának tetszenek. A lakás szobánként és évenként 290—350 márkába kerül; az ételmezés és ellátás pedig havonként

egy felnőtt személy részére	70 M.
a második felnőtt „	60 „
minden további felnőtt részére	50 „
9—14 éves gyermek részére	40 „
9 éven aluli gyermek részére	30 „

De naponként is lehet fizetni, s ez esetben egy napi ellátás két márkába kerül a következő részletezés szerint:

reggeli	—15 M.
villásreggeli	—20 „
ebéd	—90 „
ozsonna	—15 „
vacsora	—60 „

A reggeli: kávé, tea, kakao és tej, süteménnyel és vajjal. Villásreggelire vajassütemények, füstölt, különböző módon készült tojás, kolbászok stb. választhatók, esetleg felvágott. Az ebéd levesből, főételből (hus, burgonya, főzelék, hüvelyesek vagy rizs, vagy befőtt) és tésztából áll. Ozsonnára ismét tea, tej, kakao, és sütemény, s végül vacsorára meleg húsétel, esetleg hideg felvágott jut.

Az ebédnél és vacsoránál a lakóknak joguk van kis adagot kérni, s ez esetben az ár egy harmadával olcsóbb, vagy a rendesnél is nagyobb, amely esetben egy harmaddal drágább az ár. A kis éttek tehát itt megtakaríthatnak valamit, viszont az ember, ha vendége van, a rendesnél nagyobb adaggal segíthet magán. Ha a lakó uton van, az ellátásért

nem jár díjazás. Ha pedig beteg, ugyanolyan árért kapja az orvos által előírt ételeket, amelyek a rendesnél valamivel kisebb adagban jutnak az asztalra.

Az árak drágaságánál figyelembe kell venni, hogy abban minden ételmezés benne van s hogy az ember a cseléd-tartás és annak ételmezésének minden költségét, a tüzelést, jégtartást stb. megtakarítja. A mi pénzünkbe átszámítva egy háromszobát bérlő, két gyerekes házaspár teljes ellátása évi 2400 koronába kerül, — amelyen felül csak a rubázkodás, szórakozás és az úgynevezett társadalmi kötelességek terhelik az illetőket.

A reggeli és villásreggeli hét órákor kezdődik s egyébként nincs időhöz kötve; az ebéd 1—1/6 óráig, a vacsora 11 óráig tálalható fel. Az ételeket felvonókészülék szállítja az egyes lakásokba.

A központi háztartás előnye a vendéglő étkezés és a penzió fölött mindenképp az, hogy az embert az étkezés idejére nem vonják el otthonától, hogy meghatározott ételadagokat készít s nem kénytelen a maradékokat „értékesíteni“ s egyébként se viseli magán a vendég elői étel ismert típusát.

Rendkívül alkalmas az egykonyhás házakban való lakás az olyan családoknál, ahol a nő is kenyérkeresettel foglalkozik, de ott is ahol a házasságok túlteszik magukat azon a elavult elven, hogy a nőnek a főzés és tisztogatás a főhivatása. Ha eljutottunk addig, hogy az emberek ruháját sem kell otthon szőni, mint valaha régen volt, hogy a kenyeret nem otthon sütik, s a mosást házon kívül látják el — akkor onnét csak egy lépés annak beismertetéséhez, hogy amint a ruházatot, a levest és sültet se kell okvetlenül a családban készíteni s ahol a főzést a szakácsnő végzi, akkor meglehetősen nyugodni a központi háztartás kényelmes, egészséges és főként olcsó rendszerében.

A berlini központi háztartást egy e célul alakult egyesület, a *Gesellschaft für neue Heimkultur* létesítette, amelynek vezetője *Koerner Róbert dr.*, az ismert német közgazdász, ezeket is messze menő tervekkel is foglalkozik. Mag akarja végezni az élelmiszerek termelését, s célra földbirtokot akar venni, tejjgazdasági majorságot, mezőgazdasági termelő szövetkezeteket stb. akar szervezni. Szóval minden részre új alapokra akarja kollektivizálni a mindennapi életet.

*

Már most az a hozzánk legközelebb álló kérdés, hogy a tisztviselő-telep helyett, a közös konyha bevonásával nem lehetne-e ily központi háztartást, egykonyhás házat létesíteni?

Előnye az egykonyhás háznak, a tisztviselő telep fölött:

nem kell a központtól messze eső területre tenni, mert nálunk pl. a város belső részén is épülhetne;

olcsóbb lenne az építkezés, mert arányosan kevesebb telek kell hozzá, s az emelendő építkezés is kevesebbe kerül az egykonyhás mellé épített földszintes házaknál!

nem okozna az érdekelt tisztviselőknél gondot az áthelyezés eshetősége, nem kellene vevőt keresni a házra, hanem egyszerűen kást változtatni.

S végül nem kellene a cselédmizéria nyögni.

A tisztviselő-telepek létesítésének egyik akadályja az is, hogy az építés drágasága miatt az amortizáció már alig telik ki a lakásokból, s hogy a legkedvezőbb feltételek

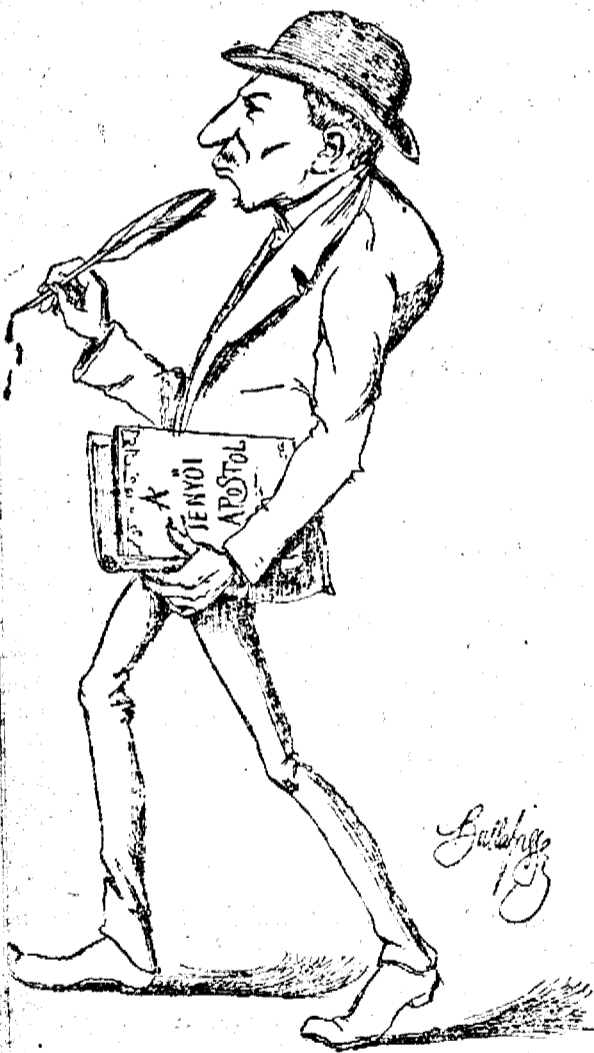
lett is a telek árát, s még valamit előre le kell fizetni a tisztviselőknek, akik közül igen kevésnek van ehhez megtakarított tőkéje.

Az egykonyhás ház létesítésére, a — ha csak vállalkozó nem akad, — társaságot kellene szervezni, az az építéshez szükséges tőke nagyobb részét bekebelezés mellett kölcsön venné. A kölcsön a befolyó lakás- és ellátásbérekből fedeztetnék. Az érdekelteknek más kötelezettséget nem kellene magukra vállalni, minthogy a központi háztartás épületében fognak lakni. A központi háztartás egyuttal az eddig is főnálló közökonyhát magába olvasztaná.

Merésznek, s a mi körülményeink, életfölgóságunk szerint szinte lehetetlennek tetszik ez a terv, de a tisztviselőtelep felett annyi előnnyel kínálkozik, s egyébként is annyi kényelmet ígér, — nem szólva arról, hogy a berlininél olcsóbb is lehetne, hogy új és szokatlan volta mellett is érdemes azzal foglalkozni. S ha Arad az egyetlen város, ahol a közös konyha bevált és a hozzátartozók megelegedésére működik, fejlődik, akkor legyen az első város, amelyben a háztartás modern formáját, az egykonyhás házat megteremtik.

F. R.

Aradi alakok.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **Aradiak a Kazán-Szorosban.** Mindennap szódó érdeklődés mutatkozik a közönség körében turista-egyesület szobbnél-szebb kirándulási terveiért. A kirándulás amellett, hogy igen élvezetesnek érkezik, igen olcsó is lesz. Az özköltségek tagnak korona, nem tagnak 45 korona személyenként. A program kiemelkedőbb pontjai: az Alduna regényes sétája, Kazánszoros, Traján és Széchenyi-utthal, Kovács, Ada-Kaleh sziget és Herkules fürdő. A kirándulás június hó 26—28-ig fog tartani. Jelentkezni lehet az egyesületi irodában (Vass-szálló 1. emelet) mindennap d. u. 5—7 óráig, továbbá a Dr. Izsó, Bloch H. és fia, Weisz Leó, Krausz János könyvkereskedésében kitétt ivoken.

Magyarország és a jövő háboru.

Írta: Kisjolsvai Szabó Zoltán, nyugalmazott alezredes.

Azon torzalkodás, mely jelenleg a hatalomért folyik az országgyűlés többségét kitévő függetlenségi pártban és az általa felidézett, ugynevezett válság teljesen háttérbe szorította a pár héttel ezelőtt lezajlott háborus veszedelmet, valamint mind azt, ami ezen veszedelemmel összefüggésben áll, úgy is mint előidéző okozat, de úgy is mint oly tényező, mely Magyarország-Ausztriának jövőjét érinti.

Pedig éppen ezen legutóbbi, t. i. a monarchia jövője és a mostani válság között oly vonatkozások vannak, melyek egyfelől a mielőbbi kibontakozást, másfelől oly intézkedéseket követelnek, amelyek arra céloznak, hogy az elkövetkező, talán délkeleti Európa térképét megváltoztató események ne találják Magyarországot készületlenül!

Csak úgy mint azon magánember, aki ügyeit tervszerűen intézi el és előre megállapított sorrendben foglalkozik a körülmények által követelt szükségletekkel, úgy az országok ügyeit hivatott tényezőknek is tervszerűen kell a jövőre készülniük.

Mielőtt Magyarországon a függetlenségi párt vezetésével a koalíció vette át a kormányt, több oldalról merült fel az akkori kaoszban azon eszme, hogy dolgoztassék ki egy 10 avagy 20 évre szóló olyan tervezet, mely szerint a jelzett idő alatt a kormány — legyen az bármilyen pártállású — köteles szigorúan tervszerűen ősi alkotmányunkban gyökerezett önállóságunkat előkészíteni úgy, hogy a megállapított idő elteltével mindazon intézmények, melyek Magyarországot gazdaságilag teljesen önállóvá teszik, életbe léptethetők legyenek, viszont azok megszüntetessenek, melyek a fentebb körülírt cél elérését gátolják!

Ezen eszme alapját kétségtelenül azon gondolatmenet képezte, hogy az anyagiakban erős és izmos, megfelelő arányban az erkölcsiekben is gyarapodik, vagy mondjuk meg magyarul:

Ha Magyarország gazdag lenne, akkor mindazon atributumok, melyek önállóságának tényezői és melyekért előbb annyi vér folyt, utóbb még több meddő közjogi vita és alkotmányválság ismétlődött, minden nehézség nélkül birtokába jutnak, csak akarnia kell, nevezetesen: nemzeti hadsereg, önálló bank és vámterület stb.

Ezen terv megvalósulása helyett megalakult ezelőtt három évvel a koalíciós kormány. Sokan voltunk naivak, akik akkor elértnek hittük az ígéret földjét: azt hittük, hogy a nemzeti korszakban egymásután fognak megvalósulni szép reményeink.

Fájdalom, mindnyájan csalódtunk! Ne kutassuk az okokat most, hogy miért. Tény az, hogy a koalíció kormánya kátyuba jutott, nem bírt megbirkózni az osztrák tuleróval. A mostani súlyos válság következményei beláthatlanok és ahelyett, hogy önállóságunk csak azon mértékben bár, melynek az 1867-es kiegyezési törvényben van alapja lefektetve, megvalósult volna, inkább a visszafejlődés útján halad.

Már a válság eddig lefolyt fázisaiból nyilvánvaló, hogy a kibontakozás az önálló bank elve alapján nem fog sikerülni. A nemzeti engedményekről a hadsereget illetőleg nem is lehet most beszélni.

Az előadottakból megállapítható, hogy általában a helyzet ma hasonló azzal, mely gróf Tisza István bukásával következett volt be és így újból aktuális ama kérdés feltevése, mely szerint egy 48-as függetlenségi, vagy koalíciós, avagy bármilyen pártállású miniszterium egyelőre megállapított terv szerint vegye át a kormányt! Alapozza meg az elkövetkező önálló magyar állam épületét úgy, hogy a záros határidő elteltével már rendelkezünk annyi anyagi erővel, a mennyi arra szükséges, hogy kívánságainknak, óhajainknak kellő és eredményt biztosító súlyt adjon.

Erkölcsei erőiben ma már oly tökének áll összegyűjtve és oly jól van ez a tőke elhelyezve részben a történelem annaleiseiben, részben mindnyájunk hazafias érzésében, hogy annak fejlesztése most nem annyira szükséges, mint gazdasági erőink fejlesztése. Már a most fejlődő nemzedék úgy nevelendő, hogy megtanulja azt, miszerint szegények vagyunk, hogy gazdaságilag még nem vagyunk önállóak, hogy mint nemzet, az anyagiakban kell gyarapodnunk, hogy gazdaságilag önállósítani kell magunkat — mindig azon célzattal, hogy az így szerzett önállóság és meglévő erkölcsi tőkével feltétlen megadhassuk kívánságainknak azon súlyát, mely biztosítja az eredményt.

Az összefüggés a mai válság és egy esetleges elkövetkező háboru között azon momentumnál kapcsolódik be, melynél a fentebbiek szerint meg lesz alapozva Magyarország gazdasági önállósága, gazdagsága, — ha ugyan lesz! Mert a jövő háboru alapeszméje föltételez egy gazdag Magyarországot, egy olyan Magyarországot, mely öntudatosan ismeri azon szerepet, amely neki Európa koncertjében ki van osztva és képes teljes függetlenségénél fogva ezen szerep kívánalmainak meg is felelni.

Közismert dolog, hogy az emlékezetes berlini konferencia alkalmával Bismarck német kancellár a következő kijelentést tette: „Ha Magyarország-Ausztria nem volna, meg kellene teremteni!” — Ezen mondást megfejti egy tekintet a térképre, mely a monarchiát Nyugat-és Kelet-Európa közé beékelve tünteti fel, azaz a germánok és szlávok között és a messzi jövőbe tekintő diplomata ezen beékeléssel képzelte az egészséges egyensúlyt e két elem közt föntarthatni. Bismarck ideáját akkori külügyminiszterünk, id. gróf Andrásy Gyula az ő genialitásával és gyakorlati felfogásával szintén a magánának vallotta, átértelmezte és e két kiváló diplomata hozta bele a berlini szerződésbe azon tételt, mely szerint Magyarország-Ausztria annak idején Bosznia Hercegovinát okkupálta. Ezen okkupáció a két államférfiu gondolatmentében az alapját képezte egy tervszerű előyomulásnak dél felé, melynek nyomán az előbb említett bizonyos ék egy sávva kell hogy váljon egészen Salonikiig. Ezen sáv biztosítani fogja a monarchia hatalmát nemcsak az Adrián, hanem tetemesen a földközi tengeren is és ha már a germán és szláv népelem között a monarchiának a gát szerepe jutott, akkor az előbb említett sáv által biztosítandó ezen körülményből a legnagyobb anyagi haszon, azaz a monarchia kereskedelmét a tengeren óriási mérvben kiterjesztheti.

Id. gróf Andrásy Gyula elmulása után az őt követő külügyminiszterek vagy nem fogták fel az okkupáció jelentőségét, vagy nem volt alkalmuk a terv kiépítését előbbre vinni. Csak Aerenthal mostani külügyminiszter ragadta meg az alkalmat, midőn a közismert törökországi események következtében keresztül vitte az anneksziót.

Hogy a berlini szerződés intéző diplomatának helyes volt az érzékük, semmi sem bizonyítja jobban, mint azon körülmény, hogy az annekszió publikálása után nyomban felszisszent a külföldi szlávság és így idéztetett fel a háboru veszedelme, mely ezáltal elhárított ugyan, de ki nem irtatott és ha magunk előtt tartjuk a kitűzött célt, belátható, hogy a legközelebbi alkalommal mégis háboruba koveredünk.

Erre az alkalomra kell Magyarországnak készülnie. Azon szerepnek, melyet az európai konstelláció a monarchiának juttatott, a Magyarországra eső része abból áll, hogy — ha már nagy vér és pénzáldozatokat kell hoznia — legalább azon helyzetbe jusson, hogy a földközi tengeren biztosítsa magának a kereskedelmet, amelynek fejlesztése által kárpótlást kapjon és gyarapíthassa anyagi erejét, előkészíthesse önállóságát, függetlenségét.

Egy pillantás a jövőbe tehát irányíthatná a kibontakozást a válságból, csak hogy ehhez jobb meggyőződés, sok önmegtartózkodás és erős elhatározás szükséges politikusaink részéről.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Hadtestparancsnokság Aradon?

Katonai reformok. — A vezérkari főnök tervei. —

Arad, május 29.

(Katonai munkatársunktól.) Hötzendorfi Conrad Ferenc, a vezérkar főnöke, tele van ambícióval, új tervekkel, nagyszabású reform-eszmékkel, épen úgy, mint magas protektora és jövődó ura: a trónörökös. Igen beavatott katonai forrásból meritjük alábbi értesüléseinket.

Mindenekelőtt három új hadtest fölállítását vették tervbe a hadügyi vezetők. Kettőt Ausztria kap, egyet nekünk juttatnak. Az új magyar hadtest székhelye dolgában is megállapodtak már. Szegeden állítják föl, amiről már írtak is a lapok. Ugyancsak ide helyezik át a nemrégben Temesvárott felállított lovashadosztály parancsnokságát is. Ez a hadosztály nem a temesvári, de a budapesti hadtest kötelékébe tartozik. Most majd a szegedi új hadtest keretébe illesztik. Ezt nemzeti vívmányképen szánták nekünk Bécsben.

Aradot kiveszik a temesvári hadtest parancsnoksága alól és itt állítják föl az új hadtest egyik hadosztályát, esetleg parancsnokságát. Szabadka is kap egy tábornokot, még pedig brigadérost. A 86-ik gyalogdandárnak lesz a székhelye. Ausztriában a zárai katonai parancsnokságot hadtestparancsnoksággá alakítják át. Galiciában és Bukovinában egy-egy hadosztály elvonásával és egy új hadosztály felállításával teremtik elő a harmadik hadtestet. Stanislaw lesz a székhelye.

Magyarország kap egy katonai főreáliskolát. A székelyudvarhelyi katonai alreáliskolát emelik erre a rangra. A tanítás itten, mint most már minden magyarországi közös katonaiskolában, magyarul folyik. Tudniillik egy részében. Pár év alatt meglesz minden vonalon a magyar katonai nevelés.

A kamenicai (horvátországi) hadapródiskolában évek óta nagy bajok vannak. Két év a tanítás, nyelve tulnyomóan horvát, ami sokkal rosszabb, mintha meghagyták volna a német nyelvet. A növendékek hetven százaléka szerb nemzetiségű, gyűlöli a horvátokat és nagy-szerb hóborttal van telve. Megtörtént az osztrák-magyar hadseregben az a hallatlan eset, hogy a lefolyt szerb konfliktus alatt három izben akartak a katonai növendékek megszökni az intézetből — Szerbiába. Ez az eset, amely különben épen a legközelebbi napokban is megismétlődött, majdnem minden évben előfordul. Természetes, hogy alaposan kompromittálja az armádia egységét. A hirhedt, kamenicai hadapródiskolát elhelyezik máshová. Egyelőre nem tudják még, hogy hová. Szó van róla, hogy Eszék kapja meg a hadapródiskolát, de nincs kizárva, hogy Fiumét lépik meg vele. Fiuméből különben végre-valahára, a jövő tavasszal, elhelyezik a gyűlölt, szintiszta horvát legénységű 79-ik gyalogezredet. Magyar hajak jönnek helyettük. Két zászlóalj Boszniából és egy Budapestről.

Persze mindezekhez az újításokhoz, főképen a három új hadtest felállításához, tömördek pénz és sok katona kell. Azonkívül a nagy tűzérési reform is küszöbön van, sőt kötelesek vagyunk négy óriási Dreadnought-hajót építeni. Mindezt Németország parancsára. Ime, így fest a kibővített katonai program. Vívmányról szó sincs s épen ezért nehezen lehet az őszi delegációkban keresztülvinni. Most Schönau tábornokszernagyon a sor, hogy megnyerje a ma-

gyar parlament rokonszenvét. De vajjon az eddig tapasztalt bécsi előzékenység után lesz-e többség, amely horribilis áldozatokkal erősíti azt a hadsereget, amelyben a magyar állam magyar nyelvét nem engedik érvényesülni?

Az aradi piac uzsorásai.

Az elővételi tilalom csődje.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 29.

Junius elsején, — így gondolták legálább a városházán és így gondolta a kofa uralom zsarnokságát nyögő nagyközönség is — az aradi piac egyszerűre a leueurópaibb intézmények sorába kerül. A kulturátság egyik legjellemzőbb sajátsága — így festette ki egy humanista városatya a képviselőtársai előtt a jövő képét — hogy a munka nem hajnalban, hanem csak reggel hét vagy nyolc órakor kezdődjék. A jólét egyik elengedhetlen járuléka a kora reggeli álmom, és mi gondoskodni akarunk róla, hogy a kofáink a reggeli négy-öt órát még jó puha párnák között töltsék el. Ha megszüntetjük az elővásárlás név alatt ismert tatárjárást, akkor a kofák ráérnek hét órakor kirakodni. Az aradi háziasszonyok hét óra előtt nem jelennek meg a piacon. Ilyen meleg hangulatban készülnek a városházán az elővételi tilalom életbeléptetésére.

Ebből azonban csak egyetlen egy passzus volt és marad igaz. Az a tény, hogy az aradi háziasszonyok hét óra előtt nem jelennek meg a piacon. De ezt megtették és megteszik az elővásárlási tilalom nélkül is. A piac a várva-várt nagy reform dacára sem lesz olcsóbb. Az élelmiszer uzsora épen úgy garázdálkodik majd a tilalom életbe léptetése után, mint annak előtte, a zöldség-szivattyuk, a nagyvásárlók épen úgy megdrágítják a salátát és ugorkát az évekig tartó küzdelem árán megszerzett tilalom után mint most. A lényeg megmarad, csak a formák változnak.

— Az emberi csalfasággal szembe nem lehet gátat emelni — mondotta Szilágyi Dezső — csak azzal párhuzamosan lehet törvényt alkotni.

Ezt a mélyen szántó elvet úgy látszik ismeri az a tizenkét-tizenöt ekszportör, aki az aradi élelmiszer piacot a hatalmában tartja és reggeli fél óttól hétig letarol ott minden letarolható. Az Aradi Közlöny munkatársa tőlük hallotta, hogy fittyet hányanak minden tilalomnak és egyáltalában nem félnek attól, hogy a hatósági intézkedés a kalácskeresetüket megnehezíti.

— A tilalom életbe lépte után nem lehet nyolc vagy kilenc óra előtt vásárolnunk — mondotta egy nagyárus, aki a pénteki heti piacon két kocsi rakományt vásárolt össze husz perc alatt — de ez nem tesz semmit. Nem messze van ide Ujarad! Csütörtök délután legfeljebb már négy órakor befejezem a dominó pártit, mert most csak hatkor szoktam ezt megtenni; át-sétálok Ujaradra és vásárolok, de úgy vásárolok, mintha sohase lett volna elővételi tilalom. És szeretném én látni, hogy melyik földi hatalom tilthatja el nekem azt, hogy én már hét-főn foglalót adjak arra az árura, amit pénteken reggel fogok átvenni. És miért nem vehetném én meg otthon a termelőtől a portékáját, amelyet az aradi piacon veszek át?

Szóról-szóra így okoskodott a kövér szerb, (mert az volt a vastag aranyláncos ur.) Az ő felfogását az a nagyárus is osztotta, aki Budapestről jött le a pénteki hetipiacra, hogy néhány vagon kalarábét vegyen. De Moldován Ödön rendőrhadnagy lelohasztotta a vásárló kedvét. Az aradi piacon csak az vásárolhat engros, akinek erre iparigazolványa van. A pesti ur elfelejtette elhozni a magáét s ezért bizony szépen kitiltották a piacról s ő az egyik kávéház terraszáról nézte szomorú arccal, mint pakkolják fel kollégái zsákszámba a gyönyörű ugorkát, melyből kiállításra való diszpéndányokat vettek negyven fillérjével a kereskedők.

De nemcsak aradi, budapesti, makói és más városokból jönnek el a mi piacunkra a nagyvásárlók, akik rendkívül kifejlődött versenyt üznek egymással szemben és valóban

hallatlan árakat fizetnek még a másodrangu áruért is. A bolgár kertészek, akik Temes megye északi részén telepedtek le és már bérbe vettek minden bérbe vehető földet, minden hetivásár alkalmával kocsiszámra hordják el az élelmi cikkeket, hogy másnap visszahozzák és itt nagy haszonnal eladják.

Az aradi piacot legnagyobb részt az ujaradi, zsigmondházi kertészekedők látják el zöldség-félével. Már reggel három órakor jön az első raj, mely a fején hozza be egy kosárra való áruját és siet, hogy jó helyet biztosítson magának a Szabadság-tér nyugati részén, ahol a zöldség árusok öt-hat sora kirakodik. Négy óra körül indul meg a tulajdonképeni áradat s pénteken reggel például huszonegy kocsi olvasott össze az Aradi Közlöny munkatársa, mely mind tetézve volt zöldséggel. Ezenkívül a gyalog jövő árusok óriási tömege lepte el a piacot s mégis reggel hét óra után már hat fillért kértek egy darab kalarábéért, hatvan fillért egy kissé nagyobb ugorkáért és egy liter fejtett borsó egy korona harminc filleren alul nem volt kapható. Eddigre a nagyvásárlók már felszívtak mindent, ami szem-szajnak ingere.

Megjegyzésre méltó, hogy az aradi zöldségpiacon csak közepes áru látható. A vidék kertészei csak tömeg-arut produkálnak, amelynek nagy és biztos fogyasztó közönsége van. Ebből magyarázható, hogy a zöldborsó ma Aradon még oly drága, mint Budapesten ezelőtt hat héttel volt. Például tököt a pénteki piacra egy árus hozott csak. A két csenevész darabért egy korona nyolcvan fillért adott egy bolgár kertész.

A jóhírnevű üzlet.

A kereskedőseged csintalanokodása.

*

Arad, május 29

Ez a történet, amit itt alább elmondunk, a napokban vette kezdetét egyik aradi üzletben. A folytatása a bíróság elé került. Mivel valószínűleg az aradi járásbíró fog precedenst teremteni ebben, az érdekes ügyben — amennyiben ilyen talán még sohase fordult elő — elmondjuk a ravasz kis dolgot, úgy amint megtörtént.

A minap, a jelzett üzletbe, vásárlás céljából belebent egy ennivalóan csinos szobaleány. Huncut fekete szemével pajzánul mosolygott az öt kiszolgáló fiatal segédre. Kacérkodott vele. Talán kacintott is rá. Elég az hozzá, hogy a segéd reagált a leány biztató magatartására, annyira, hogy még a mérleg-súlyokat is összetévesztette zavarában. Sőt tovább ment. Megcsipkedte a leány arcát. Tette ezt pedig úgy, hogy a szigorú főnök is észrevette. Szerencsétlenségére a főnöknek elvei vannak. Az az álláspontja, hogy ő az üzletében ilyen kedélyességet nem tűr el. Szolid üzletben ilyen dolognak nem szabad megtörténni. A kereskedőseged szolgálja ki a közönséget, legyen előzékeny és gyors és — punctum. Más kötelessége nincs. Aki ennél tovább megy, aki érzelmeinek az üzletben enged szabad folyást — az lehet jó lyrai szerelmes, de jó kereskedő nem.

A főnök most sem engedett elvi álláspontjából és rövidesen, a felmondási időre való tekintet nélkül, azonnal elbocsájtotta a csipkelődő segédet. Az elbocsájtás indoka: az üzlet jó hírnevének veszélyeztetése. A törvény ugyanis, — ha az alkalmazott működésével ártani akar az alkalmazást adónak — erre jogot ad.

A segéd elfogadta a radikális intézkedést és elment — az ügyvédhez. Pőrt indított a volt főnöke ellen a felmondási időtartamra járó 120 korona fizetése erejéig. Az érdekes pörben előadja, hogy a főnöknek az a kifogása, amelylyel azt állítja, hogy az ő segédi minőségében veszélyeztetette az üzlet jó hírnevét és így annak ártott — nem állhat meg. Kötelességét pontosan és lelkiismeretesen teljesítette mindenkor, amit igazolni képes.

— Elismerem, — mondja a keresetben — hogy a kérdéses alkalommal egy szobacicot megcsipkedtem az üzletben, de tagadom, hogy ezzel akár az

üzlet hírnevének ártottam volna, akár kötelességemet mulasztottam volna el. Ezt a terhemre megállapítani nem is lehet. Sehol sincs megírva egyik törvényben sem, hogy a kereskedősegéd hasonló körülmények között tartoznék mérsékelni emberi érzelmeit. Egyedül a színházi törvényeknek van olyan rendelkezése, hogy ha a színész a nyílt színpadon szerepében elő nem irt dolgokat csinál, gázsija arányának megfelelő büntetést kap. Hála istennek reánk, kereskedősegédekre, eddig csak a kereskedelmi törvények alkalmazhatók és így bizalommal kérem a tek. járásbírósgot keresetemet megítélésére.

A bíróság a közeli napokban fogja tárgyalni ezt az érdekes pört, ahol azt kell eldönteni, árt-e az üzlet jó hírnevének, ha a kereskedősegéd, kávé mérés közben, megcsipkedti a szobaleány állát?

Meggyilkolták

József főherceg uradalmi erdőőrét.

A hü cseléd agyonlövése. — Vérdíj a tettes fejére.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 29

Titokzatos gyilkosság történt Aradmegyén Miske községében. Az eddig oly csendes község kezd ismét a 80-as évek előtti állapotba vissza esni, a midőn a gyilkosságok, rablások, utonállások s gyújtogatások majdnem napi rendben voltak. De az erős intézkedések által sikerült akkor rendet csinálni hosszas időre. Most azonban a csendet, a békés nyugalmat ismét megzavarta egy véres tett.

E hó 26-án este 10 és 11 óra között Jaszó Jánost, József főherceg uradalmának miskei erdőőrét, az erdésztől haza felé menet közvetlen a község melletti legelőn orvul lelőték. A lövés rögtön halálát okozta. A gyilkos fegyvere sérülést s golyóval volt töltve. Három golyó találta a szerencsétlent. Egyik a szívébe, másik a hasába, a harmadik a kar felső részébe hatolt. Az uradalom díszes temetést rendezett a nagy családú becsületes embernek.

A nyomozást a kiejenői járásparancsnok szigorú erélylyel vezeti. A meggyilkolt, ki 23 év óta volt alkalmazva, mint erdőőr az uradalomnál, pontos, minden tekintetben megfelelő, tisztességes ember volt s mint ilyen semmiféle, a szolgálatával ellentétbe kerülő dolgot meg nem tört. Ez a község lakosságának nem volt inyére s ezért kellett a szerencsétlennek szolgálata áldozatává lenni. Így sok ellensége volt s nem lehet tudni, hogy a sok közül ki ölte meg.

De megnehezíti a nyomozást az is, hogy a községben csak kevés olyan ember van, aki őszintén kívánná a gyilkos kézrekerítését. A lakosság nagy része ellensége volt Jaszónak, s éppen ezért minden áron megakarják hiúsítani a tettes kinyomozását. Megnehezíti a gyors nyomozást az is, hogy a községben se telefon, se távirat nincs és a csendőröknek így rendkívül nehéz munkát kell kifejtteni.

Kupec Márton, a kiejenői csendőrparancsnok személyesen ment ki tegnap és a környék csendőrségét összpontosította Miskén. Addig nem is akar visszatérni Kiejenőre, amíg a tettest ki nem nyomozza. Azt kétségtelenül megállapították, hogy nem rablási célból történt a gyilkosság, hanem boszu műve volt. Megállapították, hogy a gyilkosság előtt az erdőőr az erdész lakásán volt este tíz óráig. Egyik jó ismerőse elkísérte a falu határáig. Akkor az erdőőr azt mondta neki:

— Most már haza megyek egyedül is. Menj csak vissza.

Alig hagyta ott a kísérfője, a földhányások

mellől elöugrott egy sötét alak és rálőtt. Az ő holtan bukott a földre. A csendőrség több jómódu parasztgazdát gyanúsít. A főhercegi uradalom 300 korona jutalmat tűzött ki a tettes fejére.

PESTI TRÉFÁK.

*

(Rákosi Viktor és a szamarak.) Rákosi Viktor, a kiváló humorista nemrég gyógyult fel súlyos betegségéből. Rövidesen visszatért arcának rózsaszínje és vidám hangulata. Nehány héttel ezelőtt vig szivarozás közben karosszéke mellé szólította legkisebbik fiát, s miközben nagyot pedert bajuszának szerte álló szálain, így szólt:

— No öcskös, ha jól viseled magadat, a jövő hónapban leviszlek a kerületembe.

Ugy hiszem, mondani sem kell, hogy a ragyogó tollú író többek között honatyja is.

A legifjabb Rákosi vidám ugrádozások között vette tudomásul a kilátásba helyezett utazást és izgatottan várta az indulás napját. Még az iskolába is immel-ámmal járt. Utazni, vonaton, kocsin robogni, föld réteken legelő teheneket, bámulni óra számra, ez volt legforróbb óhajta.

A napokban azután kiadta az örökké ifjú író a boldogító rendeletet feleségének:

— Csomagolj asszony, mert reggel megyek a gyermekkel a kerületbe.

Lázás izgalmak között eltöltött éjszaka után vidáman ugrott a kis lurkó a ház előtt álló gummikerekübe és rövidesen a kényelmes vasúti kocsiban bársonypárnáiról szemlélte a tovarohanó táviró oszlopokat.

A fogadtatás nagyszerű, az ebéd kitünő volt. Végre egy délután öt óra tájban a legvidámabb honatyja sétára indult a körüldelegetett kis aprósággal a városka határában elterülő zöld mező felé. Egy darabig hangtalanul mentek egymás mellett, élvezettel szívták be az aranytiszt, ozonduz levegőt. A kis Rákosi egyszerre hirtelen megállott:

— Nézd papa, két csacsi — mondta élénken s jobb mutatójával az országot felé mutatott.

— Nagyon helyesen mondtad fiam, ott tényleg két csacsi ballag. Ugy látom, az élettanban jártas vagy.

A két jámbor állat időközben a kirándulók közelébe ért. Csendesen bandukolt mindkettő, egy „villogó gatyájú” paraszt, nyilván a gazdájuk, előtt.

A fürge apróság erre újra megszólalt.

— Mond papa miért oly nagy az egyik számár és miért oly kicsi a másik?

— Ez azért van gyermekem, mert a nagy az a papa és a kicsi a fiu.

A kis Rákosi meglepetve nézett az apjára.

— Hát a szamarak is házasodnak? — kérdezte azután kíváncsian.

És Sipulus fejbólintva, mosolygós arccal válaszolt!

— Jegyezd meg magadnak édes fiam, hogy csakis a szamarak házasodnak.

*

(Szoyer Ilonka ötlete.) Szoyer Ilonka, az Opera ezüsthangu primadonnája a szezon végén minden esztendőben külföldi körútra indul. Nehány nappal ezelőtt izgatottan várta egy berlini impresszáriónak értesítését, mert még egyáltalán nem volt tisztában azzal, hogy az idén hol és mikor kezdi meg vendég szereplését.

Az értesítés végre meg is érkezett egy ajánlott expressz levél formájában, amit azonban a derék postás, a művész nő nem lévén odahaza, nem hagyott ott. Megírta a szokásos értesítést és a levelet hűségesen visszavitte a főpostára.

Nem telt bele egy félóra, megérkezett a dédelgetett csillag. Alighogy kézhez kapta az értesítést, kocsiba ült és elhajtattott a főpostára. Egy negyed éra múlva már ott állott az ajánlott levél osztály egyik rácsos ablaka előtt.

— Kérem szépen, — mondta a hivatalnoknak, — nekem egy rendkívül fontos levelem érkezett, nem voltam otthon s így visszahozták ide a főpostára, azért jöttem.

— Milyen címre jött az a levél, — kérdezte a postahivatalnok ridegen.

Szoyer Ilonka egy-két pillanatra csodálkozott a postás tájékozatlanságán, de azután gyorsan megmondta a nevét.

Rövid keresés után ott hevert az izgatottan lesett küldemény az asztalon.

A primadonna gyorsan utána kapott.

— Pardon, pardon, — szólt Demény jeles katonája, — előbb tessék átadni az értesítést.

A magas cék királynője izgatottan kutatta át a ridiküljét s azután kétségbeesve konstata, hogy a megváltó papirszelvet otthon felejtette.

— De kérem, engem mindenki ösmer — kérlete azután a szigorú urat, — tessék megkérdezni akárkit itt, megmondja, hogy én vagyok Szoyer Ilonka.

— Sajnálom, az nem elég, nekem hivatalos dokumentum kell.

A kétségbeesett művésznő már-már azon a ponton volt, hogy hazasiet az értesítésért, amikor zseniális ötlete támadt. Hirtelen ledobta a mellette levő asztalra a ridiküljét s a következő pillanatban a Hoffmann meséi című opera gyönyörű stak-kátóitól visszhangzottak a szürke postaépület ócska falai. Hirtelen belopózott a művészet, poézis az ódon hajlékba. A primadonna pedig énekelt, folyton énekelt. A szoba gyorsan megtelt hivatalnokokkal, hivatalnok-kisasszonyokkal, akik mindnyájan áhitattal hallgatták a gyönyörű hangokat. A drákói szigorú ajánlott levél tábornok is ellágyult és amikor a befejező akkordok is elhangzottak, kilépett a hivatalnok a rács mögül, elegánsan meghajtotta magát és így szólt:

— Művésznő, boldog vagyok, ha szivességet tehetek önnek. Ime itt van a levél.

Szoyer Ilonka gyorsan a boríték után nyult, beletette a ridikülbe, végigmosolygott a még mindig megbüvöltött álló érdeklődőkön s azután gyorsan elhagyta az ajánlott leveleket kezelő szobának egyáltalán nem világot jelentő deszkáit.

Ilia.

MULATSÁGOK.

(=) Az Aradi Turista-Egyesület házi estélye. Jnnius 5-én, szombaton este tartja az A. T. E. nyári szórakozó estélyei megnyitóját a Baross-parki kioszkban, mely a másnap, az Adriára indulók ösmerkedési estélyével lesz összekötve. Tudvalevő az a nagyarányú kirándulás, melyet a T. E. rendez az Adriára s melyben nemcsak a helybeli, de a vidéki tagok közül is számosan vesznek részt. A házi estély kabaréval veszi kezdetét, melynek műsora szebbnél szebb számokból fog állani s melynek keretében egy bájos aradi leányka, — az adriai kirándulással vonatkozásban, — az olasz táncok legszebbikét fogja bemutatni jelmezben, cigánykísérettel. Meghívók ez alkalommal nem lesznek kibocsájtva, hanem aláírási ivec, melyre a jelentkezőket már elfogadja az egyesület. Jelentkezni lehet Kerpel Izsó könyv- és papírkereskedésében, Bauer Gyula műsztergályos áruüzletében (Minorita-palota), továbbá az egyesület saját helyiségében (Vass-szálló, I. em. 5—7 óráig.) Részvételi díj személyenként egy korona.

(=) Az aradi borbély és fodrász temetkezési egylet május 31-én, a városligeti vendéglő nagytermében táncvigalmat rendez. Belépti-díj: Személy-jegy 1 kor. 40 fill., családjegy 3 kor., karzat-jegy 30 fill. Kezdeté este 8 órakor.

Megszöktetett rendőr.

A nevelőnő szerelme. — Aradról Bécsbe

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 29.

Néhány héttel ezelőtt nagy volt az izgalom Aradváros rendőrlégényei között. Eltűnt a rendőrségnek egyik délceg közkatonája: Braun János, a Kossuth-utcai hidnak esztendők óta hűségese. Ott posztolt már régóta a hid mellett és őrködött ébren a környék fölött. Eltűnése érthető szenzáció volt a városházán. Gyilkosságra, sőt büntetettre gondoltak, amelylyel talán egy Kossuth-utcai rejtelmes bűnszövetkezet akarta eltenni láb alól a rendnek derék őrét. Megindult a széleskörű nyomozás, mely ebben az esetben igazán váratlan eredményt hozott napvilágra.

Braun János, Arad város rendőre nem lett bűnszövetkezet áldozata. Sőt más szövetkezeté sem. Nem gyilkolták meg, ő sem lett anyagi gondok miatt öngyilkos. Braun Jánossal egészen más dolog történt. A rendőrt megszöktették. Egy csinos bécsi nevelőnő a szöktető, akinek szerelmes szíve nem tudta elviselni, hogy az ő választottja helyette a Kossuth-utcára vigyázzon.

Mindezeket egy levélből tudjuk, melyet ma kapott az Aradi Közlöny szerkesztősége Braun János elhagyott feleségétől. Ez az asszony, aki kis fiával az Illés-utca 30. a) szám alatt lakik és mosással keres a családja számára kenyeret, panaszosan kérő levelet irt nekünk. Elmondja a levélben, hogy férje, aki évekig hű hitestársa volt, eltűnt Aradról és úgy tudja, a „német császárvárosba“, Bécsbe utazott. Ezt az utat pedig nem magában tette meg, hanem egy német nevelőnővel, aki a Varjassy-utcában lakó egyik előkelő aradi családnál volt alkalmazva. A nevelőnő gondjaira bízott gyermekekkel gyakran sétált a Kossuth Lajos-utcában és e séták alatt, hogy-hogy nem, ismeretséget kötött Braun Jánossal. A kis bécsi nőnek ugylátszik nagyon imponált a magyaros arcu, délceg rendőr, mert az ismeretségből hamarosan szerelem lett. Bécs itt is leigázott minket és a nevelőnő teljesen meghódította a szerelmi kalandokhoz nem igen szokott rendőrt. Minthogy pedig a rendőri állás nem egészen fér össze a hősszerelmi szereppel, a kis nevelőnő rábirta Braun Jánost, hogy szökjenek meg Bécsbe.

„A bécsi frája — panasolja nekünk a cserbenhagyott asszony — elcsábította az én derék férjemet és magával vitte Bécsbe. Most én kis gyermekemmel családapám nélkül vagyok. A város nem ad semmit nekem, mert az uram megszökött a szolgálatból és nem jár semmi nyugdíj nekünk. Kérem a tekintetes szerkesztő urat, írja meg a lapban, hogy segítsen rajtunk az aradi közönség és adjon munkát nekem.“

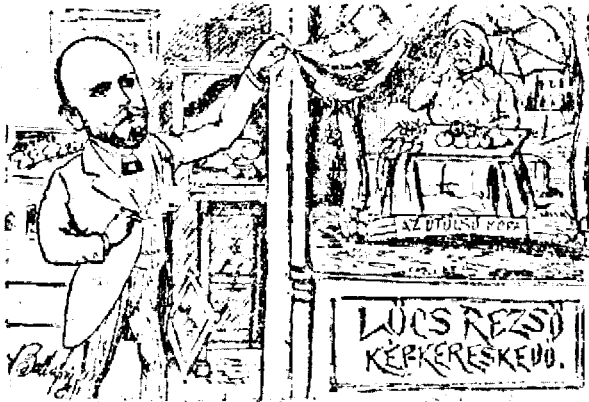
A szegény asszony sorsa a rendőrtiszteket is megindította, akik közül többen már teljesítették is a mosónő kérését. Az asszony pedig szorgalmasan dolgozik, mialatt Braun János valahol a Práterben mulat a bécsi nevelőnővel,

Az aradi kirakatverseny.

1. Divat hullámára akadt
A kirakat, a kirakat.
A kereskedő — nézzünk széjjel —
Mind ebbe fárad nappal-éjjel.
Fél boltját ennek szenteli
És rakja mindennel teli.
Tesz abba szobrot, deli pálmát.
Viaszfejű, fess uri dámát.
Zöldes kert a közepre.
Hogy érdeklődést csaljon lépére.
2. Ezek az izgalmas hetek!
Ki nem fogynak az ötletek.
A fűszeres, egy-kettőt fordul:
Messzinát rakja ki cukorból.
Vagy a sokból ez is rikit:
Szalámibul Szalonikit.
Egy izgalom a rőfös-boltos.
Par vég zsupon-selymet feloldoz.
S ime: a sláger egy neme
Abdul Hamidnak háreme.
Szomszédja a kanavász-Tátra...
A vasáros se marad hátra
A jó izlés nála se ingott:
Kirak egy Haverda-browningot,
A könyvkereskedő se késik.

5. Hidját rakta ki a podeszta
Bár nincs rajta vas, sőt nincs még deszka.
Ő lelken van, mi jót, mi rosszat

6. A hölgyvöl ki ily arcot vágott
Lőcs ékesíti az auzlagot.
Arcan sok rárc s kevés a báj,
Fáj neki az új piac-rendszabály.
Aradon ez az utolsó kofa...
Kivész az arcok közt ez a... ize.

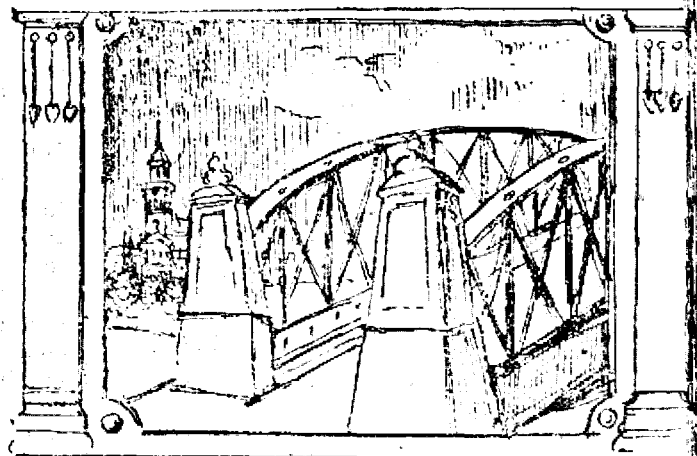
Nusi.

8. Hanem a többi messze hagyja
A Szendreynek kirakatja.
Hirdeti, mint a reklám sipja:

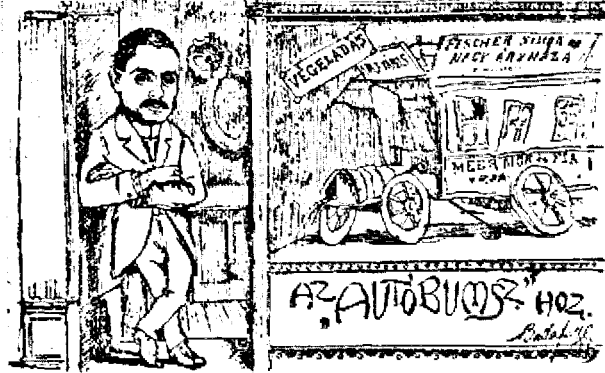
Es így tovább, az örülésig.
Nincs más, mivel bárki törődne
Nem ő, az ultimókkal, sőt még
Mellekes maga a vevő.
A kirakat: — ez, ez a fő!

3. S közeletünk számos alakja
Mije van, kirakatba rakja.
A színész: amivel hódít.
Orvos az operációt.
Ügyvéd a frúzissal szegett
Öt óras védbeszédet.
A bankoknál: az osztalékot
Bár ebből sohase elég ott.
A honatya — görögűz mellett —
Néhány tavalyról maradt elvet.
Szekunda-csokrot a tanár ur
Bizonyosként vas-szigoráru.
És ezt követi minden pálya.
Helyét az ember csak így állja.
A kirakásban az a lényeg:
Csupán az estobák szerények!
4. S így — ami itt jó sorra végül
Mégér az bő kommentár nélkül.
Rendeztetik e pergó versben
Egy szűkkörü kirakatverseny.
A kör: Arad belső világa
Mi érdekes, mi jó, mi drága
S mi bámulatra adhat módot:
Tessék — im itten kirakódott.

VARJASSY LAJOS.
POLGÁR — MESTER.

A vashid mindnyájunkra hozhat.
Ové a tüske és a rózsák
A miénk ezután — az adósság.

7. Rossz bolt kirakata ilyen:
Benn egy rossz autobus pihen.
Stilszerű vón' e felirat:
„Öccsőség üzletfelhagyás miatt.“

Itt a Nusiknak legnusbija!
Az új csillag, az új divett.
Nyeregből mindenkit kivett.
Bajos mint a tavasz-lehellet
S tán hangja is lesz mindemellet.
Ily kirakattal — én nem kötökedek, —
Könnyű lesz vezetni az üzletet!

Fröcscs.

AMIT A PARASZT NEM ÉRT.

Két féle pénzszámítás a munkás biztosítóban.

Kontrát nem tűrő, komoly kártyakörökben beszéltek ezt a történetet, amely az aradi munkásbiztosító pénztár hivatalában esett meg.

A dolog világos megérthetése géljából némi egyetemi előadást kell tartanunk a kártyáról, nevezetesen a makaóról. A makaó olyan gyerekjáték, amelynek játszását a törvény csak felnőttek számára engedélyez. És csak nyilvános helyeken engedélyez. Éppen ezért leggyakrabban zárt helyen játszik s idegent csak úgy engednek a makaó helyiségbe, ha előbb himlőoltási bizonyítvánnyal igazolja, hogy nem detektív. Tudni kell még a makaóról, hogy ott külön pénzszámítás van. A felébe hajtott százkoronás csak ötven koronát számít, a huszkoronás összehajtván tíz koronát jelent.

— Mennyit tesz maga? — kérdezi például a bankár az izgalomban égő játékosától.

— Hát nem látja? — mutat ez az előtte kettőbe hajtott tíz koronásra.

— Szóval öt koronát.

Ennyi professzori kitanítás után ráterhetünk a dolog lényegére, amiről most komoly kártyakörökben vidám képpel beszélnek. Az aradi munkásbiztosító hivataláról van szó; ennek néhány tagja szintén az emberiség ama nagy csoportjába tartozik, amely ismeri a makaó-pénzszámítást. Hogy kik azok, alább kiírjuk a nevüket is, mert az nem lehet diffamáló dolog, ha valaki tudja, hogy a makaónál milyen a pénzkvalifikálás.

Tehát: a pénztárba a minap beállított egy félig iparos, félig paraszti külsejű ember, hogy lefizesse 7 korona 50 fillér tartozását. Odalép a kasszához és letesz egy papír tízkoronást felébe hajtva.

— Mit akar ezzel? — kérdezi *Leipniker* Sándor, az egyik hivatalnok.

— A 7 korona 50 fillér tartozásomat akarom kifizetni.

— Akkor adjon még 2 korona 70 fillért.

— Miért? Hiszen még én kapok vissza ebből a tíz koronásból.

— Ez csak 5 korona, — jelentette ki *Leipniker*.

— Na de már kérem, én se vagyok bolond. Hát csak látom, hogy ez tíz korona.

— Ugyan ne diskuráljon olyan sokat. Én csak jobban tudom. Én jobban értek ehhez.

Aztán odaszól a kollégájához, *Fischer* Mihály számfeljtőhöz:

— Mondja *Fischer* ur, mennyi ez a pénz?

Fischer ránéz a felébe hajtott tíz koronásra.

— Ez 5 korona.

— Az urak tréfálnak velem. Hiszen tudom tán, hogy ez tíz korona. Majd bepanaszolom magukat az ellenőr urnak, a *Tenner* László urnak.

A neve említésére odament *Tenner* László is.

— Legyen szíves ellenőr ur megmondani, mennyi ez a pénz?

Tenner megnézi a behajtott tíz koronást és nyugodtan szól:

— Ez 5 korona.

Az iparos a fejéhez kapott. Hideg verejték gyöngyözött a homlokán:

— Hát én volnék a bolond, vagy az urak tréfát csinálnak velem?

— Nincs nekünk kedvünk tréfálni, — mondta *Leipniker*. Különb, hogy lássa mennyire nincs igazsága, hát majd kibivom az elnök urat.

Bement *Cukor* László elnök szobájába s kibírta:

— Legyen szíves megmondani elnök ur, mennyi ez a pénz? Ez az ember azt hiszi, hogy tréfálunk vele.

Cukor a világ legtermészetesebb hangján mondta ki a szentenciát:

— Ez még a Nemzeti Kaszinóban is öt korona.

Az iparos félőrülten kapott a pénzhez:

— Hát meg van ez babonázva, — kiáltotta és széthajtva az asztalra csapta a tíz koronást.

A tisztviselők csaknem egyszerre kiáltották:

— Na, így már tíz korona.

És a pénztáros levonta a 7 korona 50 fillért, aztán visszaadott 2 korona 50 fillért.

A magyar tűnődve nézte, aztán dohogva ballagott el, miközben ezt mormogta:

— Ezek az urak nagyon különösek. Még a pénzt is úgy számítják, hogy a paraszt ne értse.

TANÜGY.

Tanítók gyűlése.

Kirándulás és ünnepély.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, máj. 29

Az „Aradvidéki Tanítóegylet Marosmenti Köré” Soborsin és környéke társadalmának élénk részvétele, gróf Hunyady Károly és gróf Hunyady Károlyné grófnő nagylelkű támogatása mellett e hó 27-én Soborsinban tartotta meg tavaszi ülését, melyet *Arnold* János, a kör elnöke nyitott meg.

Arnold János élénk képekben mutatván be a családi nevelés hiányait, kifogásolta az iskola új, bürokratikus rendszerét. Majd megdöbbentő képét festi a társadalom erkölcsi züllesztésének, az alkohol pusztításainak, a szocializmus, feminizmus szertelenségeinek, a középosztály túlzott társadalmi igényeiből származott anyagi, s erkölcsi pusztulásnak. A kör elnöke ezután átlépte hatáskörét és az újságokat bírálta, maradi fölfogást árulva el e kérdésben.

Végül a társadalmat népnevelési egyesületek alakítására hívta fel.

Ezután *Rabenesku* Augusztina aradvárosi tanítónő foglalta el az előadói széket, s meggyőző előadásban mutatott rá a családi nevelés elhanyagolt voltára. Ajánlja a leendő édesanyák nevelésének célravezető módjait. Utolsó-nak maradt *Czirák* Márton aradi ig.-tanító előadása a modern rajztanításról, — melyet rövid bevezetés után az állami iskola növendékeivel, a 100 at meghaladó érdeklődő örömeire, igen sikerült gyakorlati tanításban is bemutatott. A közönség mindhárom előadót lelkesen ünnepelte, a tanítói kar pedig jegyzőkönyvi köszönettel honorálta. A gyűlés befejezte után az Erzsébet-szobor megkoszorúzásának szép ünnepélye következett *Dávid* Katalin gyoroki áll. tanítónő mély érzésű gyönyörű imájával.

A *Seidner* Bernát és *Fia* cég előkezenen felajánlott, s zöld lombokkal díszített iparvasutján kirándult a 100 tagú társaság a temesesti völgybe, ahol kellemesen töltötték az időt.

(—) Érettségi vizsgálatok az aradi középiskolákban. Az aradi kir. főgimnáziumban június 4-én kezdődnek a szóbeli érettségi vizsgálatok. Június 3-án érkezik Aradra *Takács* Menyhért jászóári prépost, főrendiházi tag, aki *Vass* Bertalan tankerületi főigazgató helyetteseként fog elnökölni a vizsgálatokon. A matura, melyre az eddigi eredmények szerint a nyolcadik osztály összes végzett növendékeit boesátják, a reáliskola latinból érettségiző növendékeinek vizsgáival együtt öt napig fog tartani.

(—) Az Aradi Gyermektanulmányi Társaság Szabad Szövetsége ügyében rendkívül nagy ambícióval és kitartással folynak az előkészítő munkálatok. *Láng* Mihály ideiglenes elnök és *Szentgyörgyi* József ideiglenes jegyző aláírásával már szétmentek a meghívók a június 5-én tartandó első nagy tanácskozásra, amelyen országos hírű pedagógusok vesznek részt. A szép és nemes intenciójú akció minden bizonyítással jó eredményt fog elérni. A nagy tanácskozás műsora a következő:

1. Megnyitó ének. Előadja az állami tanítóképző daloskőre *Zoltai* Mátyás tanár vezetésével. 2. Mit akarunk? Társaságunk munkaterve. Előadja *Láng* Mihály. 3. A gyermektanulmányozás célja, jelentősége és haszna. Előadja *Nagy* László igazgató, az Országos Gyermektanulmányozási Társaság alapítója és ügyvivő elnöke. 4. Hozzászólások. 5. Az elnök záró-beszéde. 6. Alkalmi záró ének. Előadja az állami tanítóképző intézet daloskőre *Zoltai* Mátyás vezetésével.

Június 5-én, a nagy tanácskozmány után az Aradi Gyermektanulmányi Társaság Szabad Szövetségének tagjai a Fehér Kereszt-szálló külön termében társasvacsorára gyülekeznek össze. Az étkezés étlap szerint történik. A társasvacsorában résztvevők jelentésük be ebbeli szándékukat június 4-én estig *Láng* Mihály (Állami tanítóképző), *Tóth* Gizella (Ujtelepi leányiskola), *Szilágyi* György (Weitzer János-utcai iskola), vagy *Kádár* Jenő (Kossuth-utcai iskola) rendező-bizottsági tagoknál.

(—) Nagyszabású gyermekünnepély a ligetben. A hajdani gyermekmajálisokat óhajtják feleleveníteni Arad tanítói, midőn a jövő vasárnapon, június hó 6-án délután juniálist rendeznek, gyermekünnepély keretében. Az iskolának ugyanis kevés alkalmi van a szülői házzal találkozni. Legalább egy tavaszi napon adassék meg ez. A tervbe vett gyermekünnep a ligetben lesz. Részt vesznek az összes elemi iskolák, egy a községiek, mint az államiak, a polgári iskola közreműködésével. A program énekszámokból áll, melyet az összes iskolából összeállított énekkar, mintegy 1200 ifju dalárdista fog előadni. Egy látványosságba menő tornaverseny különféle mutatványokkal képezi a következő pontokat. Lesznek tréfás versenyek és zsákfutás, lekvárevés, szépségverseny, stb. Befejezésül pedig tánc a ligetnek 3-4 helyén, két fuvós és két vonósbanda szolgáltatja majd a zeneszámokat. A csekély részvételi díj fejében (30 fillér) a gyermekek intézetként más-más színű szalagot is kapnak jelvényül, hogy egyesek könnyen felismerhetők legyenek. Az esetleges túlfizetések, illetve felesleg jótékony-célra lesz fordítva.

Megszöktetett rendőrség.

*
Egy nevelőnő megszöktetett egy rendőrt. Ebből alakult ki ez a fantázia:

A főkapitány délelőttjét
Komor jelentés rontja el,
Valami rossz fát tett a tüzre
Egy kurtaszoknyás madmazel;
Ráncokba gyülik a szemöldje,
És tudják, hogy az mit jelent:
„Egy rendőr menjen és idézze
Eléünk az erkölestelent.”

Mulnak az órák, a napok is már,
S tűnik lassan a tavasz el,
És vissza nem jő még a rendőr
S nem jő vele a madmazel.
Nő dühe a főkapitánynak:
„Az ügy maholnap négy hetes,
A rendőrt és a nevelőnőt
Keresse meg egy tizedes!”

S nem jött vissza a tizedes se,
S amig nyomozták ezt a bűnt,
Két őrmester, három detektív
S egy segédtsízt is tovatűnt.
Sőt — és erre a kapitányban
A vér majd fagyalttá fagyott:
A nő, mikor nyomába küldték,
Megszöktetett egy hadnagyot.

„Ez már-már csodával határos!”
Csitt-pattog a főkapitány.
„Magamnak kéne odamenni,
Hogy általlássak a szítán.
Azonban... ez' férfi vagyok én is,
Bár nem ifju, de vére friss, —
Megesnek az a szörnyü botrány,
Hogy megszöktetne engem is.”

Kossuth kibontakozási terve.

Függe lenségi kormány és új választás. — A nemzeti ellenállás lehetősége.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, május 29.

Eszteendő óta nem volt olyan sivár ünnepe a politikai világnak, mint amilyennek az ideai pünkösdi köszönt be. A kormány mint ügyvezető kabinet viszi az ország ügyeit és minden jel arra vall, hogy már nem sokáig hajlandó ilyen minőségben helyén maradni. A bécsi ellenszenv nagyon elkodvetlenítette a magyar vezetőpolitikusokat és már olyan a helyzet, hogy enyhülni kezdenek a pártok közti ellentétek, mert mindinkább világossá válik az egész ország együttes küzdelmének szüksége. Nemcsak a függetlenségi párt programjával szemben tanusítanak Bécsben rideg ellenállást, de *Wekerle* és *Andrássy* terveit is elutasítják. Nem csuda, hogy ilyen körülmények között már egy újabb nemzeti ellenállás lehetősége foglalkoztatta a politikusokat és egy kormányhoz közelálló 67-es lap, a B. H. is így ír:

Olyan megalázó békeajánlat után, melynél megalázóbb csak szerencsés visszautasítása, minőt a bécsi lapok tulajdonitának a kormánynak, immár nekünk nincsen mit Bécsnek följánlanunk, mert nincsen mit tölte várunk. A legegyszerűbb dolog, ha ülésbe hívják az országgyűlést, ott leplezetlenül elmondják a valóságot, a kormány kérészszakolja fölmentését és az egész nemzet országgyűlésével együtt a passzív rezisztenciába megy. Nem csinál ribilliót, nem csinál erőszakosságot, nem csinál semmit. Hadd jöjjon Bécs és próbálja meg, mire megy velünk. Táruljon föl a világ előtt az a sivár helyzet, amely köztünk van, melyet taktikával, hazugsággal, színleléssel el lehet takarni ideig-óráig, de amelyet elviselni nem lehet.

Ez a döntés már tényleg közeledni tátszik. A jövő hét végén *Wekerle*, *Andrássy* és *Kossuth* megjelennek a király előtt és ezek az audienciák jobbra vagy balra, de fordulatot hoznak a régóta huzódó válságban.

Mint késő éjjel jelentik, ma este hét órakor *Holló Lajos* a függetlenségi pártkörben érdekes kijelentéseket tett. Elmondotta, hogy *Kossuth*nál járt, aki kijelentette előtte, hogy ő semmiféle kibontakozási programtervekben nem vett részt, hanem külön készített egy kibontakozási programot, amely a függetlenségi párt kormányrajutását célozza. *Kossuth* terve az, hogy a bankkérdést egy évre kapcsolják ki s ez idő alatt emeljék törvényerőre az általános titkos választói jogot. Azután rendeljenek el annak alapján új választásokat és a függő kérdések megoldását — jelesül a bankkérdés megoldását, — bizzák az új parlamentre. *Kossuth* bizton reméli, hogy az új parlamentben csak olyan többség jö-

het létre, amely az önálló bankot akarja.

A politika eseményeiről és egyes vezetőpolitikuskoknak a helyzetről adott véleményeiről itt következik tudósításunk:

A katonai követelések.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter félhivatalos könyvomatosa ma a következő kommunikét teszi közzé:

Több lapnak oly irányú közleményére vonatkozólag, hogy a magyar kormány a kibontakozás előkészítésénél a katonai követelésekről lemondott volna, a *Magyar Tudósító* felhatalmazást kapott annak kijelentésére, hogy sem a kormány mint ilyen, sem annak bármely tagja a katonai követelések elejtésére sohasem gondolt és minden ezzel ellenkező híresztelés valótlan.

Döntő minisztertanács.

A miniszterek bécsi kihallgatása előtt szerdán Budapesten minisztertanács lesz. Ezen a konferencián a kormány valamennyi tagja jelen lesz és itt beszélnek meg azokat az előterjesztéseket, melyeket a felség elé járuló miniszterek az audienciákon tenni fognak. *Wekerle* Sándor miniszterelnök ma este klopodiai birtokára utazott és csak kedden jön vissza szerdán este utazik Bécsbe. *Kossuth* és *Andrássy* csütörtökön, vagy pénteken utaznak és külön-külön mennek audienciára. Egy fővárosi estilap jelentése szerint a tetség *Justh* Gyulát és *Batthyány* Tivadar grófot is fogadni fogja.

A 48-as párt magatartása.

A függetlenségi párt nagy reményekkel néz *Kossuth* bécsi útja elé. A pártkörben tegnap este azt beszéltek, hogy *Kossuth* és *Justh* megegyeztek egy kibontakozási tervben, mely arra az esetre szól, ha a király a függetlenségi pártnak adja a kormányt. Ezen program szerint a függetlenségi párt kormányt vállal az általános, egyenlő választói jog megcsinálására és belenyugszik abba, hogy a közös bank szabadalma két évre meghosszabbíttassék. Az önálló bank, katonai és más kérdések megoldását az új népparlamentnek tartanák fenn.

A N. Fr. Pr. mai száma is egy ideiglenes kormány kinevezéséről beszél. Ugyanez a lap jelentése szerint a magyar miniszterek megegyeztek abban, hogy az uralkodónak egy 48-as kormányalakítás tervét fogják ajánlani. A bankesoport teljesen megnyerte e tervnek *Kossuth*ot. A bécsi lap szerint azonban a király most sem fog e tervhez hozzájárulni és azért újból aktuális lesz a 48-as és 67-es pártok fuziójának terve. A fuzió kormány a kibontakozás alapjává a katonai kérdések megoldását és a készfizetések felvételét tenné meg.

Kossuth kibontakozási terve.

Éjjel jelenti budapesti tudósítónk: A függetlenségi pártkörben ma este rendkívül érdekes kijelentés történt. Megjelent *Holló Lajos*, aki a pártkörben jelenlevő kevés számú képviselő előtt a következőket mondotta:

— Fennjártam *Kossuth*nál, aki igen érdekes dolgokat mondott el nekem. Mindenekelőtt kijelentette, hogy semmiféle kibontakozási programtervben abszolúte nem vett részt. Ő külön kibontakozási programot készített, amely kizárólag a függetlenségi pártot illeti és amely kizárólag oda irányul, hogy a függetlenségi párt vegye át a kormányzást. Ezt az álláspontot fogja a király előtt képviselni legközelebbi kihallgatása alkalmával, amely a jövő hét végén lesz.

Holló ezután ismertette a kibontakozási programot, amely csaknem teljesen egyezik azzal a programmal, amelyet a lapok már ismertettek.

E szerint a függetlenségi párt hajlandónak mutatkozik a bankkérdést egy évre (nem mint közölve volt, két évre) kikapcsolni. Ezen idő alatt általános titkos választói jogot törvényerőre emeli, a függő kérdések eldöntését azonban az új parlament hárítja át, ha garanciát nyújt arról, hogy a többség akarata érvényesülni fog. Ki van zárva, hogy egy olyan többség jöjjön létre, amely az önálló bankot ne akarná.

A függetlenségi párt az új parlamentben abba a helyzetbe kerül, hogy új programot készítene, amely nemcsak Magyarországnak békés fejlődését tenné lehetővé, hanem a monarchia és ezzel a dinasztia erősítését is biztosítaná. A függetlenségi pártnak, a bankprovizoriumnak egy rövid időre való akceptálása nem lehet az, hogy a függetlenségi párt álláspontját feladná, hanem kizárólag lehetővé akarja tenni, hogy meggyőződjenek arról, hogy az új parlament mely az általános titkos választói jog alapján jön létre, ragaszkodik-e Ausztriától való teljes gazdasági különváláshoz.

Holló beszéde végén hozzátette, hogy *Kossuth* azt is mondotta neki, hogy *Wekerle* és *Andrássy* nélküli egyedül utazik Bécsbe.

Batthyány Tivadar gróf az új nemzeti ellenállásról.

Batthyány Tivadar gróf, a függetlenségi párt egyik alelnöke ma így nyilatkozott a fővárosi hírlapíró előtt:

— A magam részéről természetesen foglalkoztam egy újabb nemzeti ellenállás lehetőségeivel. Megvallom, igen sok tekintetben eltérnénk az 1905. évi harctól mert most helyzet sulypontja a gazdasági önállóság van. Itt pedig a mi törvényben biztosított jogaink annyira világosak, hogy e téren korona semmiesetre sem fogja olyan végtegekbe sodorni a nemzetet, mint anno idején. Ausztria taktikáját megkönnyíti az sajnálni való tény, hogy budapesti aktív bankférfiak és inkarnatus 67-esek együtt zengik közös bank himnuszát.

Ámde a közvélemény azon spontán nyilatkozása után, mely napról-napra erősen hangnemben követeli a nemzeti bankot, hisz hogy Bécsben is be fogják látni, hogy mindegyik olyan kísérlet, mely ennek szétrombolására rekszik, hiábavaló. Minden megoldás, mely közös bank életének meghosszabbítását célozza, alapul, halva született kísérlet. Valóban ha komoly államférfiak ilyen tervtervezések idét fecsérelnék. Ne feledjük: már is igen sok idő mult el és valóban ideje, hogy az

nány megalakuljon. Hivatalnok miniszter-
ot alkotmányunk nem ismer. Jogilag ki-
zhet a király bárkit is miniszternek, ha
törvényesen megszavazott költségvetésünk.

Ugyen Kormányának haladéktalanul fel kell
atnia a k... fel kell
Demutatózkodás egy bizonyára bizalmatlansági
azatot kap... Uj választásokkal pedig
ban... neveltséges bennünket ijeszgetetni. Az
ó bank tábora az új választásokkal még
szaporodnék.

48-as vezérpolitikus a vál- ságról.

A függetlenségi párt egy oszlopos és
suth Berenchez közelálló tagja, akinek fel-
isa élénk hatással szokott lenni a pártra, a
zetre vonatkozólag a következőképen nyi-
ozott:

— A krízis eddigi tanulságaiból kézzel-
atólógal bebizonyult, hogy a 67-es törvények-
lefejtett és Magyarország gazdasági önálló-
ára vonatkozó biztosítékok holt betűk, mert
den törekvés, amely ezeknek a papiros-jogok-
értvényesítésére irányul, egyrészt a király
jával találkozók, másrészt Ausztriában oly
y ellenségeskedést kelt, aminő, ha más ál-
ok között nyilatkoznék meg, okvetlenül
orura vezetne. Kétségtelen az is, hogy
a van a parlamentnek egy erős többsége,
a bizonyította be a többség a maga kor-
képességét, mégis a legnagyobb akadá-
ba ütközik az, hogy átvegye az ország
nányzását. Látnivaló tehát ezekből, hogy
yarszágot a valódi alkotmányosságtól

hozzá és tövises ut választja el és an-
nehezebb ezt az utat megtenni, mert amíg
ztriában a kiméretlen ellenségekkel fajult
rák pártok velünk szemben egységesen
nek fel, addig nálunk bármilyen komoly
lés is merüljön fel, azonnal szétágaznak a
emények és a kisebbség semmi áron sem
rja a maga fölfogását a többséghez alkal-
zni, úgy, hogy ha nemzeti örvédelemre
ül a sor, ez mindig csak a nemzetnek egy
zét, nem pedig annak összetettségét találja
ütt. Midőn a függetlenségi párt, mint több-
kormányképes programot alkot, a közgaz-
ági önállóság elérését tűzte ki céljául. Ezen
ekvése mellett szikártnan áll meg most is és
annál is inkább kell tennie, mert eddigelé-
nmi olyan megoldásra sem tudott ráakadni,
ly a nemzet ügyét talán más téren vihetné
re. Lehet, hogy a többségnek ez a szilárd
gatartása alkotmányválságra vezet és ép-
ezért minden igaz hazafinak komolyan
il mérlegelni elhatározásának súlyát és azt,
jjön annak idején képes lesz-e megállani he-
st, mert végtelen szomorú volna, ha egy
tleges alkotmányos küzdelem vereséggel
gződne. Ezért nem szabad könnyedén bánni
kérdésekkel, mert ritkán volt az ország ilyen
héz helyzetben s ritkán igényel a nemzet
ye az igazi hazafiaktól annyi céltudatos szid-
dságot, mint most. Midőn egyfelől tehát
m szabad csüggedni, másrészt nem szabad
térni a megfontoltság útjáról s amennyire
net, nem szétszakadozva, hanem erősen ösz-
etartva kell küzdenünk az ország jogaiért.

Érdekes belépések a 48-as pártba.

Tegnap este a függetlenségi pártba
bb kültagot vettek fel, kik között
agyon érdekes nevek fordulnak elő.
gy többek között felvették: Hertzka
ivadar főszerkesztőt, Hüvös József
illamosvasuti igazgatót, ifj. Mikszáth
álánt és Slezák Lajost, az ujvidéki
lkotmánypárt volt elnökét.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

* A kecskeméti színtársulat vendégjátéka. Az
aradi vesztőhely megváltására megindult orszá-
gos mozgalomból az aradi újságírók ötletesen
vették ki a maguk részét. Ot elsőrangú vidéki
színtársulat igazgatóját nyerték meg vendég-
szereplésre. Elsőnek Mariházy Miklós, az ara-
diak volt népszerű művésze, most a kecskeméti
színház igazgatója, jött el társulatával és szin-
igazgatói minőségében először debütált az aradi
publikum előtt. A kegyeletes cél, de a vendég-
szereplő művésztársaság iránti érdeklődés is
nagy publikumot vonzott a nyári-szinkörbe,
hol Mariházy társulata a Cigánybáró előadásával
áldozott a hazafias vélnak. Mariházy rövid
direktorsága alatt jól szervezett, összetanult tár-
sulattal állított be hozzánk és mai szereplésük-
kel a kényes izlésű aradi publikum teljes elis-
merését érdemelték ki. Valamennyi szereplő,
mintha részt kért volna a hazafias áldozatkész-
ségből, annyira szívvel-lelékkel látta el szere-
pét és így érthető, hogy kifogástalan játéka
a legteljesebb elismeréssel találkozott a közön-
ség részéről. Mariházy Miklós rövid beköszön-
tőjét lelkesen megtapsolták és a babékoszoru-
val jutalmazott áldozatkész direktornak sokszor
kellett megjelennie a függöny előtt. Megtap-
solta a közönség a zenekar művészi előadásu
nyitányát, melyet Fekete karmester dirigált
nagy rutinnal. Az előadás elejétől végig az
ovációk jegyében folyt le, Turcsányi Ol-
gát, mint régi kedves ismerőst üdvözölte
a közönség és pompás Szaffijáért, mely
énekekben, játékokban egyaránt kiváló volt, lei-
kesen ünnepezték. Sok ismétlés, szüntelen
taps, számtalan kihívás teszi emlékezetessé
Turcsányi Olgának a mai estét. Lehetetlen
minden egyes szereplő igazán kiváló alakítását
külön-külön méltányolni, így csak neveik meg-
emléttével fejezhetjük ki elismerésünket. A
közönség nagy tetszésében részesültek Ke-
rényi Adél, Pasztor Ferike, Gulyásné, Kon-
dor, Gulyás, Krasznay és Balog. Az aradiak
régis ismerősei, a Baranyai nővérek pompás
táncát négyszer ismételtette meg a közönség.
Nagyon szép előadást produkáltak a kecske-
méti művészek és a hazafias cél érdekében
hozott fáradságuk méltó jutalmul őrizték
meg az aradi publikum őszinte elismerését H. G.

* Zeller Mihály képiállítása Aradon. A ré-
gebbi magyar festőművész gárda egyik érde-
mes tagja: Zeller Mihály Aradra érkezett s
mintegy nyolevan képéből kiállítást rendez az
ipartestület dísztermében. Zeller Mihály a múlt
évben Newyorkban járt, ahonnan erkölcsiekben
is, anyagiakban is szép sikerrel tért haza. A
tárlat pünkösdi első napján nyílik meg.

* Történetek az eszmény világából. Ez a
cime annak a szépen kiállított tartalmas könyv-
nek, amely ma került ki az Aradi Nyomda
R. T. nyomdájából. A könyv írója Bignió
Mária, aki a szépírók között előkelő helyet
biztosított magának. E legújabb kötetével is
tanubizonyosságot tett arról, hogy a tollat kitün-
ően tudja kezelni. Aki egy gondolatokban
gazdag, mély érzésű írónő sikerült alkotásai-
ban gyönyörködni akar, az szerezze meg ezt
a könyvet. Kapható a szerzőnél, lakik Aradon,
az Aulich Lajos-utcában.

* Az Uránia színház pünkösdi műsora. Feno-
menális mozgókép műsorról szórakoztatja
pünkösdi ünnepén az Uránia színház a publi-
kumot. Mesés szórakozást nyújtanak ezek a
válogatott látványosságok, melyek közül nagy
hatásra számíthat a budhisták vallási szokását
bemutató eredeti mozgókép. Afrika csodás
természeti szépségei olyan látványt nyújtanak,
amely a közönség legnagyobb tetszésére számí-
that. Egy párisi éjszaka bevilágít Páris világ-
hírű éjszakai életébe, mikor mindenki mulat, él
a gondtalan perceknek, issza a pezsgőt, járja a
kánkánt és csak a hajnal vet véget e gyönyör-
teli éjszakának. Tanulságos látvány a palagyár-
tás és nagy érdekességű dráma Egy orvos go-

szította, melyet kiváló párisi művészek adtak
elő. Az Uránia előadásai mindkét ünnepnapon
délután két órakor kezdődnek. 791

Amiről beszélnek.

Szerilem az asztal alatt . . .

Általános a panasz mai napság, hogy a ro-
mantika az emberi élet minden terén pusztulásnak
indul és helyet ad egy józan, praktikus és sem-
mit nem kockáztató életfelfogásnak. Különösen a
szerelem tere az — mondják — amelyről kiszorult
minden regényesség minden poézis és minden
önfeláldozás. Az örhercegek és örgrófok, kik az-
előtt sárkányokkal és óriásokkal viaskodtak az
imádott nő kegyéért, — kivesztek és letűntek a
Casanova Jakabok, a Faublas lovagok is, akik a
pillanatnyi üdvösségért gyakran életüket tették
kockára. A modern embernek elve a szerelemben,
a kényelem és biztonság, aztán jöhet a nő.

Annál nagyobb örömmel fogadhatják a ro-
manticizmus hívei az alábbi kisded történetet, mely-
nek hőse késői példánya amaz Azrának, kik a
szerelemben a regényességet szeretik és az imá-
dott nő bírásáért minden áldozatra és kockázatra
készek.

A történet hősei egy idősebb állami tiszt-
viselő, fiatal nyugtalan vérű neje, a harmadik egy-
don joankodó hajlamairól ismert fiatal ember, ki
a menyecske meghódítását tűzte ki célul. A hódí-
tás teljesen sikerült, a menyecske örömmel hajlott
az ifju szavára és csupán a döntő lépés volt
hátra, hogy az ifju Casanova hódításának végére
pontot tehesen. A pont felrakása azonban nehé-
ségekbe ütközött. Az asszony semmi áron se volt
rávehető, hogy a fiatalembert lakásán felkeresse,
az asszony lakásán pedig még sokkal nagyobb
akadályba ütköztek a szerelmesek. Az öregedő,
de a bolondulásig féltékeny férj Argus sze-
mekkel őrködött a veszélyeztetésnek kitett női
erény felett és alig, hogy a fiatalember délután
hivatalának végeztével betoppant az asszonyhoz, a
földszinti utcai lakás ablakai előtt megjelent a
férj. Mélyen szemérem huzott kalappal és feltűrt
gallérral járt, nehogy bent észrevegyék. Járkált a
lakás előtt fel-alá az ablakon át ellenőrizve a
szerelmes pár minden mozdulatát.

A helyzet fölötté kellemetlen és bosszantó volt
a türelmetlen fiatal párra, amely tisztában volt az
öreg ur ravaszkodásával. Hiába törte fejét Casanova
utóda, nem tudott semmi okosat kiszelni. Már-
már arra gondolt, hogy véget vet az eredményt
nem nyújtó viszonynak, mikor aztán egyszer egy
látogatása alkalmával pompás eszméje támadt az
öreg Otelló kijátszására. Tervét közölte az asszony-
nyal, ki örömmel egyezett bele s másnap, midőn
a férj rendes szokásához hiven megjelent őrhelyén
s belesett az ablakon, senkit se látott a lakásban.
Gyanut fogott és felrohant a fiatalember lakására,
de ott nem talált senkit, mire aztán megnyugodva
tért be vengéglőjébe 1—2—9 pohár sörre.

Az öreg Otelló felsülését kacagva szemlélték
a fiatalok. De különösen kacagott az a nagy ma-
hagoni asztal, amely a lakás ebédlőjének közepén
áll a földig érő perzsa szőnyeggel leterítve.

De ugy nevetett, hogy majd meghasadt a
nagy jókedvtől. Hogy mi volt az oka nagy vidám-
ságának? Hát egyszerűen az, hogy nagyon fur-
csának találta azt a szerepet, amelyet betölt. De
aztán gondolkodni kezdett és rájött, hogy mégse
olyan neveltséges és lehetetlen az ő szerepe. Mert
ha létezik olyan butordarab, amely nappal szék,
éjjel ágy, mennyivel különb hivatást tölt be ő,
aki nappal asztal és nappal ágy is egyuttal.
Azóta aztán büszkén és önérettel hordja hátán
— az ágyterítőt . . .

HIREK.

A TAVASZ ÜNNEPE.

*

Bimbófadakadásnak, tavaszálmodásnak érkezett újra legszebbik ünnepe. Mert nemcsak a keresztény világ tartja meg ünnepként e napot, hanem a megifjodott természet is felölti divatos tavaszi köntösét.

Hajdan e napon küldé szét az Istenember hitben megerősödött apostolait, hogy a világ minden tájára elvigyék és hirdessék az igaz vallás evangéliumának örökszent ígét. És a mag azóta terébélyes fává növekedett, üdvöt adva mindazoknak, kik árnyában menedéket kerestek. Es mert isteni eredete van, örökké fog állani és virulni, mint a Libanon cédrusa.

Elküldé e napra az örök természet is rügyeket bontogató sugarát, termékenyítő harmat könnyeit és balzsamos leheletét, hogy fennen hirdessék a tavasz diadalát, az élet uralmát a halál felett. Szép és kedves ez ünnep. Ha jelentősége kisebb is a keresztény világ egyéb ünnepeinél, külső pompában mégis csak szebb, díszben sokkal gazdagabb amazoknál, mert ezt az őstermészet alkotó keze díszíti fel évről-évre szemet és lelket gyönyörködtető ékeségével. Nálunk messze századok misztikus homályába vezethető vissza e napnak kultusza. Még a népdal is, mely pedig a felfogás legeredetibb kifejezője, a legszebbnek tünteti fel ezt az ünnepet, mikor a legény e keresetlen szépségű szavakban dicsőíti kedvesét:

„Nem anyától lettél
Rózsafán termettél,
Piros pünkösdi napján
Hajnamban születél.”

A magyarul lakta vidékeken különböző jellemzetes szokások maradtak fenn a multból e nap megünneplésére vonatkozólag kedves emlék gyanánt. Ki ne hallott volna a pünkösdi királyságról? Még napjainkban is sok vidéken divik, hogy leányok és legények összegyűlnek pünkösdi napján a királyt és királynőt választanak a maguk soraiból, a legszebbet, legderékabbat valamennyiök közül; édes dal kíséretében megkoronázzák őket rózsaszorúval s a menet így vonul végig a falu terein vidám muzsikaszóval, körülvéve az ünnepeket, mint valódi királyokat az udvari kíséret.

Sokszor gondoltam, hogy az egyszerű erkölcsű falusi nép választotta királyok és királynők öröme tán semmivel sem kevesebb amazokénál, pedig ezek uralkodása épen csak pünkösdi királyság...

... Künn a város utcáin mintha lát-nám mily zsi-bongva hullámszik a nép tarka vegyületben. Untatni kezd az emberáradat zaja még ha reá is gondolok... Ki e légkörből a szabadba! A természet elteríté zöld bársonyszőnyegét, sátozt azurból vont föléje s oly mondhatatlan jól esik pihenni alatta. Alkonyodik. A napsugár kéréje megbentva hanyatlak alá, megaran-yozva a jegenyék sudarát; itt-ott egy-egy éleshangu csiz, vagy kopogó harkály töri meg a némaságot. A lánvirág, mely sárga színével megtarkítja a rétnék zöld mezét, lassan-lassan elveszti szirmait, mig-nem a leggyengébb esti szellő áramlata is tovaröpíti könnyed pelyheit.

S míg a természet e gazdag változottságát szemlélem, azt hiszem, az élet kertjét látom magam előtt a maga hasonlatos sok-sok virágával. Életünk tavaszának is ilyen remények alkotják virágát, melyről egyre hullanak a szirmok.

... Ifjukorunk is csak pünkösdi királyság! (L-d.)

— Az Aradi Közlöny mai száma 72 oldal.
— Lapunk legközelebbi száma a kettős ünnep miatt szerdán jelenik meg.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 30-án az időjárás: délen enyhe, elvértve csapadék.

— A karánsebesi püspökválasztás. Nagyszébenből táviratozzák: Metianu érsek elnöklésével két napig érseki konzisztoriumi ülés volt, melyen Pap I. János aradi püspök és Ciorogariu Romulusz is részt vettek. A konzisztorium a püspökválasztást július 12-ére tűzte ki.

— A vesztőhely javára. Zalabéri Horváth Gábor ravatalára szánt koszorúmegváltás címén 20 koronát küldött hozzánk Németh Zsigmond apateleki főmérnök a vesztőhely javára.

— Színészek a Szabadságszobornál. Ma délután érkeztek meg Makóról Mariházy társulatának tagjai. Az érkezést fél négyre jelezték. A vonathoz kiment Mariházy és neje Turcsányi Olga, a fogadó-bizottság, néhány színész és sok színészbárát. A vonat késéssel érkezett. A vendégek hosszú kocsisorban vonultak a Szabadságtérre a vértanuk szobrához. Itt Kovács Vince mondott hazafias beszédet, üdvözölve a színészeket, akik eljöttek az aradi sajtó hírszára. Ezután Mariházy letette a társulat koszorúját a vértanú emlékre. A szobor körül nagy közönség volt az ünnepélyes aktus alkalmával és melegen tüntetett a színészek mellett. Ezután az elszállásolás következett. Este a Központi vendéglő téli kertjében lakoma volt a vendégek tiszteletére.

A lakomán megjelentek az aradi társadalmi élet jelesei közül számosan. A közel száz terítékű banketten a sajtó nevében Szudy Elemér hatásos, tartalmas beszédben üdvözölte a társulatot és méltatta hazafias cselekedetüket.

Barabás Béla, aki a politikai válságra való tekintettel nem jöhetett Aradra, ma este a következő táviratban üdvözölte Mariházyt és társulatát:

Szövből köszöntöm társulatának minden tagját, akik lelkesedéssel hoztak áldozatot művészetükkel vértanúink kegyeletoltására. És üdvözlöt a derék igazgatónak. Barabás Béla.

— Az elővásárlási tilalom életbeleptetése. Junius elsejével új és reméljük jobb rend lesz az aradi piacon. A hozzáértők ugyan nem sokat várnak a kofa uralom és élelmi uzsora megszüntetését célzó új eljárástól, de a rendőrség azt hiszi, a szabályrendelet szigorú kezelése által megóvja a fogyasztó közönséget a mesterséges élelmiszer drágítástól. Sarlot Domokos főkapitány ma ez ügyben a következő rendeletet adta ki:

Közhirre teszem, hogy f. évi június hó 1-től a viszontelárusítóknak és kofáknak a vásárlás április hó 1-től szeptember hó végéig reggel 8 óra előtt, október hó 1-től március hó végéig 9 óra előtt nem engedtetik meg. A kofák és viszontelárusítók azonban szintén jogosítottak saját háztartásuk egy napi rendes szükségletét meg nem haladó vásárlásokat reggeli 8, illetve 9 óra előtt eszközölni, azonban úgy, hogy a vásárlás megkezdése előtt köteles a piaci rend felett őrködő rendőrtisztviselő vagy helyettesénél jelentkezni. Mindazok, akik ezen rendelkezést megszegik, kihágást követnek el és 1 koronától 40 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén az 1879. évi XL. t.-c. 22. §-a alapján 3 órától 2 napig terjedhető elzárással büntetettnek.

— Aradi diákok sikere. Fővárosi tudósítónk jelenti: Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület mult héten rendezett országos gyorsíró-versenyének eredményét ma állapították meg. A versenyen egy-egy aranyat nyertek Schwartz Jenő, Komény Béla és Földes Gyula aradi diákok. Oklevelet és kisebb díjakat nyert még több aradi versenyző is.

— Megoperálták Paulay Erzsikét. Lapunk más helyén hosszabban írunk Paulay Erzsike egészségi állapotáról ama beszélgetés alapján, melyet az Aradi Közlöny munkatársa a beteg művésznő édesanyjával folytatott. Mint ma este fővárosi tudósítónk telefonálja, Czáráné Paulay Erzsit ma délelőtt operálták meg a Herzl-színatériumban. A vakbéloperációt maga Herzl professzor végezte igen jó sikerrel. A művésznő jól érzi magát.

— A város értékpapirjai. Megirtuk, hogy a tanács a városi pénztárban, különösen a Weitzer-hagyaték beutalásával felszaporodott értékpapirokat a helybeli pénzügyintézetek felé akarja megörzés céljából elhelyezni. Fel is szólította az intézeteket s ajánlatot kért tőlük. Mai ülésében foglalkozott a tanács az ajánlatokkal. Az Arad-megyei, az Aradi Elő- és a Központi Takarékpénztárak az árforrásérték félezreléke fejében hajlandók örökösbe venni a papirokat, azokat kezelik, szelvényeiket inkasszálják és tűz ellen biztosítják. Az Arad-csanádi takarékpénztár a Weitzer-hagyatékba tartozó papirokat díjtalanul hajlandó kezelni, de a többi értékeket nem fogadja el. A tanács a pénzügyi-bizottságnak adja ki javaslatát céljából az ajánlatokat.

— Májusi ájtatosság. Ma, vasárnap délután 6 órakor énekel a májusi énekkar egy Vavrinecz hármast, a szent beszéd után a híres nagy olasz hármast és a litánia után lesz Saint Saens „Inviolata” szoprán szóló.

— Házasságok. Seidner Dezső építész mérnök, Seidner Bernát aradmegyei nagybirtokos fia vasárnap délelőtt 12 órakor az aradi izr. templomban köt házasságot Mittler Margit kisasszonnyal, Mittler Izidor dr. aradi tekintélyes ügyvéd és földbirtokos leányával.

Ungar Jenő ökrösi kereskedő e hó 20-án kötött házasságot dombovári Dombovary Géza dr. budapesti ügyvéd hugával, Ernával.

Ebesfalvi Török Lajos rendőrfogalmazó szombaton, május hó 29-én délelőtt tíz órakor kötött házasságot az aradi Minorita-rend templomában Balla Boriskával, Balla Alajos nyug. gázgyári igazgató leányával.

— Ezüstlakodalom és eljegyzés. Rác Rezső dr. nagyváradi gyógyszerész, Rosenberg Sándor dr.-nak, a köztisztviselőben álló aradi főrabbinak fia e hó 31-én, hétfőn jegyzi el Gyorokon Kaufmann Irén kisasszonyt, Kaufmann Mátyás gyoroki földbirtokos leányát. Az eljegyzési ünnepélylyel egyidejűleg ünneplik Kaufmann Mátyás és neje ezüstmenyegzőjüket.

— A kereskedők és a kirakatrendezés. A vidéki városok kereskedelmének fejlettségéről, a haladás és a modern irányok iránt való érzéklől tesz bizonyosságot az az érdeklődés, amelylyel a kirakatrendezés ügye iránt viseltetnek. Kevéssel a Budapesten tartott kirakatverseny után Temesvárott is hasonló szerveztek, az Aradi Kereskedők Köre pedig illusztrált, a maga nemében egészen új előadást rendez a kirakatrendezésről, amely szórakoztató volta mellett bátran lesz nevezhető a kirakatrendezés szemléltető iskolájának. Radványi V. László dr., a budapesti kirakatverseny rendező bizottságának titkára tart az aradi Uránia színházban június 6-án, vasárnap délelőtt féltizenegykor előadást a kirakatrendezésről. Az előadás keretében vetített képek mutatják be a modern és művészi kirakatok mintáit: a Budapesten tartott kirakatverseny 30 legszebb kirakatát, továbbá külföldi aradházak kirakatait. Az előadás belépő díjai az Uránia színház rendes helyárai szerint fizetendők. Jegyek szerda délelőttől fogva előre is válthatók az Aradi Kereskedők Köre titkári irodájában.

— **Aki mulat, fizessen.** Aradi lumpok szólják a cigánynak, hogy huzza el a legszomorubb nótáját. Mert az aradi kihágási bíró ítéletével bizony beborult az ég felettetek. Mától kezdve a záróra után muzsikáltató vigadókat szigorúan megbünteti *Bedő Árpád dr.*, aki ráút a szabályrendeletre és annak paragrafusait citálva, kimondja, hogy sem a kávé, sem a cigány meg nem büntethető azért, ha a rendőrség által megszállt zárórán túl is vigan szól a hegedű a kávéházban. A szabály azt írja elő, hogy a kávéházban éjfél után tilos a zenéltetés. Ebből azt magyarázta ki a bíró egy feljelentés alapján ma megtartott tárgyaláson, hogy a zenéltetést a vendég végzi, tehát a kávé és cigány ártatlanok. Oriási a tévedés. Ezzel nem lesz kevesebb a lumpok és hajnalig yigadózók száma. Aki már egyszer uszik, annak igazán mindegy, hogy a záróra tilalom áthágásáért is megbüntetik-e, vagy nem. Mert naivitás lenne azt hinni, hogy eddig a kávések és cigányok zsebeit lapította meg a büntetés, ezek voltak oly kegyesek és a jókedvű vendéggel már jó előre megfizették a „licencet”, amint a kávéházi zsargon a zenélési engedélyt klasszikus rövidséggel elnevezte. Oly mindegy a lumpoknak, vajjon a főpincér, vagy a végrehajtó vasalja-e be a büntetésépenzt.

— **Épülhet a háromemeletes palota.** Megirtuk, hogy az építészeti és városrendezési bizottságok megtagadták jóváhagyásukat azoktól a tervektől, melyek alapján *Martens Cézárné*, mezőhegyesi lakós háromemeletes palotát akar építtetni a Petőfi-utca 10. szám alatti telken. A tanács ma foglalkozott a bizottsági javaslattal s azt nem tette magáévá. *Megadta az építési engedélyt*, tekintettel arra, hogy az új építkezési szabályrendelet, amely eltiltja a háromemeletes házak építését a keskeny utcákban, még nincs jóváhagyva s a lakásinség sem teszi indokolttá a házépítés korlátozását.

— **Eljegyzés.** Szécsi *Szigethy Béla*, m. kir. jószágigazgatósági számtiszt, szécsi *Szigethy Elek*, m. kir. főszámtanácsos, számv. főnök fia eljegyezte csiknagykászonyi és impérfalvi *Bene Mariskát*, néhai csiknagykászonyi és impérfalvi *Bene Gyula* pénzügyi titkár bájós leányát.

— **Kell Manó cég ajánlja hirnevés ke-lengyecharisnyáit és ruhadisz remekeit.** Telefon szám 673. 131

— **Uj doktor.** *Fuchs Albert* aradi ügyvéd-jelöltet a kolozsvári tudományegyetemen ma jogtudományi doktorrá avatták.

— **Halálozás.** Zalabéri *Horváth Gábor*, ny. 43-49-es honvédhuzsár főhadnagy 79 éves korában meghalt.

— **Az aradi üzletek nyári vasárnapjai.** Mint az előző években, az idén is megindult a mozgalom, hogy az aradi üzletek egyes szakmái a nyári vasárnapokon üzleteiket egész napon át zárva tartásuk, hogy így maguknak és alkalmazottaiknak némi nyári üdülést biztosítsanak. Az idén kötelező egyezményt létrehozni nem sikerült, azonban a női divatárú- és rokon szakmának kilenc cége kimondta, hogy üzleteiket június 1-étől augusztus 20-ig bezárólag vasárnap egész nap zárva tartja. Ezek: *Deutsch Testvérek*, *Wadovszky Gusztáv*, *Pick Ernő*, *Rosenblüh H.* és *Társai*, *Hoffmann Antal*, *Lengyel Testvérek*, *Klein Sándor*, *Scherhag H.* és fia, *Heim J.* A többiek később valószínűleg szintén csatlakozni fognak ehhez a természetes eljárásához, mert a közönség ugyanis már elszokott a nyári vasárnapokon való bevásárlástól. A nyári vasárnapok teljes munkaszünetét, addig is, míg az, rövid idő múlva, törvénybe foglaltatik, a közönség segíthetné elő legjobban, azzal, hogy a nyári hónapokban ne vásároljon vasárnap. Ezt az áldozatot meghozhatja a kereskedők osztályának.

— **A tanács a borcsempészés ellen.** Igen gyakran megtörténik, hogy úgy a vasutakon, mint a motorosokon olyan bor kerül a városi fogyasztási adóköteles területre, melyet nem jelentenek be és nem fizetik meg érte az illetéket. A tanács mai ülésén ezért felhatalmazta a fogyasztási adóhivatal tisztviselőit, hogy az állomásokon is szolgálatassanak ki fizetési bécákat.

— **Értverezett haz.** A Nagy *Lajos*-féle *Zrinyi-utcai* házat ma árverezték el a kir. törvényszék árverési helyiségében. Az ingatlant *Eles Ármin* vásárolta meg hetvenötezer korona vételárban.

— **Felhőszakadás.** Nagyváradról jelentik, hogy ott ma délután nagy felhőszakadás volt, amely nagy pusztítást vitt véghez. A felhőszakadás egy óra hosszáig tartott. A hegyaljáról lefutott a víztömeg és az utcákat teljesen ellepte úgy, hogy a forgalom egész éjszakáig megakadt. A villamosok se tudtak közlekedni. A házak közül többet úgy megrongált az eső, hogy bedőléssel fenyeget. A villám lecsapott *Perl Adolf* jogakadémiai tanárnak a hegyen lévő villájába, amelyet erősen megrongált. A tüzoltóság és katonaság egész éjjel dolgozik a vihar által okozott pusztítások és romok eltakarításán. — **Nagy-szentmiklóson** is felhőszakadás volt ma délután villámlással, menydörgéssel. A villám lecsapott a zsidó templomba, a melyben éppen istentisztelet volt. Többen elájultak, de nem sebesültek meg. A falakat a villám megrongálta.

— **Jegyzőválasztás.** Temesújfalun folyó hó 27-én jegyzőválasztás volt *Baróthy Ferenc*, lip-pai járási főszolgabíró vezetése alatt. Az állásra jelölték *Paulin János* eddigi helyettesét, *Krastel Mihály*, *Mikó Lajos*, *Korger Ödön* és *Szabályár Józsefet*. Névszerinti szavazás mellett *Paulin János* helyettes jegyzőt egyhangulag jegyzővé választották.

— **A bornyilvántartás életbeléptét ismét elhalasztották.** Ismeretes az a sérelem a mely a borkereskedőket az új bortörvénynek a bornyilvántartásra vonatkozó intézkedésével érte. A bortörvény, különösen annak végrehajtási utasítása olyan módozatok mellett teszi kötelezővé a bornyilvántartást, a melynek a kereskedők legjobb akarata mellett se felelhetek volna meg s a mely őket a büntetések szakadatlan sorának tette volna ki. A borkereskedők mozgalmára a bornyilvántartásnak eredetileg március 1-ére tervezett életbeléptét elhalasztották június 1-ére. Most, különösen az aradi borkereskedők akciója folytán, az *Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés* tett lépéseket egyrészt a bornyilvántartás újabb elhalasztása, másrészt pedig a tulszigoru nyilvántartási módozatok helyett újak megállapítása érdekében. Az *Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés* most táviratban értesítette az *O. M. K. E.* aradi kerületének elnökségét, hogy a borkönyvek vezetésének kötelezettségét július 1-ig újra elhalasztották, addig pedig a földmívelési miniszter újabb rendeletet fog kibocsátani, a mely a borkönyvek vezetésére új, egyszerűsített módozatokat állapít meg.

— **Az Ujtelep csatornázása.** *Szathmáry Károly*, a vízüzemek zárgvndnoka arról értesítette a tanácsot, hogy az Ujtelep csatornázásának a vízművek részéről nem lesz akadálya, mert ő törvényszékhez oly értelmű előterjesztést tett, hogy a vízvezetési csöveket a telepen lefekteti.

— **A II. ker. jót. fillér asztaltársaság** pünkösd másodnapján, hétfőn tartja meg rendkívüli választmányi ülését este 6 órakor saját helyiségében *Fácán-utca 7. sz. a.* *Donnevell Fülöp*, volt *Knapp-féle* vendéglőjében.

— **A felsőkereskedelmi iskola III. évfolyama** növendékeinek, számszerint hetvenketőnek ma volt az osztályvizsgája. Valamennyi tanuló megfelelt s így mindnyájan érettségi vizsgára bocsáthatók.

— **Elutasított kérelem.** A *Part-utca* lakószai azt kérték a várostól, hogy a *Maros-töltést* tegye alkalmassá a gyalogközlekedés részére, homokoltassa meg és helyezzen el ott padokat. A tanács ez idő szerint egyik kérelmet sem teljesíti.

— **Gyermekgyilkos anya.** *Zgerdó Maruca* 17 éves bokszei leány házasságon kívüli újszülött gyermekét zsinoggal megfojtotta. Az aradi kir. ügyészség — a beismerésben levő leány ellen — gyermekölés címén emelt vádat.

— **Eltűnt asztalos tanuló.** *Balogh Károly* gépész ma bejelentette a rendőrségen, hogy 15 esztendő Károly fia, aki asztalos tanuló, eltűnt szülei lakásáról. A rendőrség keresteti a szökevény fiut.

— **Gyermekkosci gyári raktár Aradon.** Az országban, a legnagyobb választékot gyermekkosciiban *Fischer Simon* Nagy *Aruházában*, *Arad Szabadság-tér 12. sz.* alatt lehet találni. Majdnem minden második héten érkeznek vagonok számra a gyermekkosciak a cégnek. Ez a nagy forgalom onnan ered, mert *Fischer Simon*, a Nagy *Aruház* tulajdonosa abban a helyzetben van, hogy úgy a legegyszerűbb, mint a legfinomabb és legegységesebb kivitelű gyermekkosciakat, minden versenyen kívüli árban bocsáthatja a t. vevő közönség rendelkezésére. Úgy *Arad környékéről*, mint messze vidékekről naponta érkezik több megrendelés a cégnek. 2258.

— **Modern fényképkiallítást** rendezett *Urai J.* főherceg kamarai fényképész az *Andrássy-téri* kirakátaban. A kiállított fényképek a mai kor igényei szerint vannak előállítva, úgy a képek minősége mint azoknak izléses kivitele a legmagasabb fokon állanak. Mint *Urai J.* legutóbbi kirakatai olárlják, a notabilitások legelőkelőbbjei keresik fel műtermét és árasztják el megrendeléseikkel, mit jól esik tudnunk és látnunk, mert *Urai fényképésznek* alapelve, képeinek tiszta és finom kivitelével, izléses kiállításával a közönség tetszését megnyerni. 2257

— **A jó szappant** arról lehet felismerni, hogy vízben könnyen feloldódik és így a ruha szennjét is könnyen oldja. Eppen azért a könnyen oldódó „*Szarvas*”-jegyü „*Schicht*”-szappanért szivesebben fizetünk egy fillérral többet, mivel sokkal kiadósabb, mint az olcsóbb szappan. Kérjünk mindig „*Schicht*”-szappant a „*Szarvas*” jeggyel, melynek tisztaságáért 25.000 koronával szavatolunk. 5825

— **Idegzsába ellen a legtöbb orvos Pöstyént** ajánlja. A fürdő világhírű iszapja még a legmakacsabb fájdalmat is megszünteti. 2062

— **Ha nagyon olcsón akar vásárolni,** keresse fel *Nádler Lajos* női- és férfi divatárú-üzletét *Andrássy-tér 20. sz.* 2221

— **A Gambrinus éttermében** mindennap mozgófénykép. Unnep és vasárnap délelőtt, valamint minden esütörtökön este katonazene. Szabad bemenet. Június hó 5-én, szombaton este arany-tombola. Tisztelettel *Kánya Géza*. 1567

— **Szeplők és májfoltok ellen** használjon eredeti *Kárpáti-féle Benzoetej-crémet* és *Benzoetej-szappant*. Kapható a készítőnél: *Kárpáti János* gyógyszerárúháza *Arad, Boros Béné-tér 15. szám.* 893

— **A legdivatosabb és legtartósabb férfi- és gyermek szalmakalapok** parti vétel folytán míg a készlet tart, a legolcsóbb árért *Sztruhár Györgynél* *Deák Ferenc-utca 30.* szereshetők be hol moly elleni károokra rukák is biztosíthatók. 2011

— **Az ülő életmód,** a szükséges mozgás hiányának káros következménye első sorban emésztési zavarokban nyilvánul. Ezen panaszok ellen az orvosi tudomány mai állása szerint a legelőkelőbb gyógyszerköz: a kénsavas sókban leggazdagabb és mindig egyenlő összetételű természetadta *Ferenc József*-keserűviznek több héten át való naponkénti rendszeres használata. A „*Ferenc József*”-forrás vizének vegyi vizsgálatai az oldó és elvezető, könnyen emészthető és a víznek ízét javító alkotórészeknek oly szerencsés összetételét mutatják, hogy ezen hazai ásványvíz a többi keserűvizek között méltán foglalja el kiváltságos helyét.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 171

Ingyen! Ingyen! Ingyen!

„A Csecsemő“ (Der Säugling) című füzet a melyet egy gyermekorvos irt, minden anyát felvilágosít arról, hogyan nevelje és táplálja helyesen kedves gyermekeit és mikép hársítsa el tőlük a sok rémületes nyári betegséget: a hasmenést, a hányszékélest és a bélsurutot. Küldjünk levelezőlapot Kufeka R.-nek, Bees III.

Kufeka

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyvíz.

Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Szinye-Lipőcz. Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfparkpart 8.

SPORT.

+ Bajnoki atletikai viadal. Pünkösdi első napján d. u. 4 órakor tartja az Aradi Posta és Távirada Tisztviselők Sport Egyesülete saját sporttelepén (Vágóhid és honvéd huszár laktanya között) a Magy. Athletikai Szövetség megbízatásából délmagyarországi atletikai viadalát. Mint már közöltük, résztvesz benne a Bácska Szabadkai Athletikai Club, a Szegedi Athletikai Club, a Temesvári Athletikai Club, a Bajnoki Sport Egyesület, az Aradi Toldy Athletikai Club és a rendező Postás Sport Egyesület. A sportkedvelő közönség nagy érdeklődéssel néz a verseny elé. A Magy. Athletikai Szövetség képviselőjében Lindner Ernő szöv. előadó, a délmagyarországi ker. bizottságot pedig Sonneck Sándor ker. előadó fogja képviselni. A versenyre belépti díj nincs, ellenben a részletes program megvétele kötelező; ára 50 fillér. Diákoknak 20 fillér. Előre megválthatók Denhoff Sándornál a főpostán.

+ Pünkösdi football mérkőzések. Nagy ünnepre készül Arad sportszerető közönsége pünkösdi két napján. Azzá avatja e két napot az Aradi Athletikai Klub, mely vendégül látja e két napon a főváros két elsőrendű football csapatát. A football a magyar nemzet fiaiban talált leghívebb pártolói. A játék temperamentumos szépsége a legjobban quadrál a magyar vérmérséklettel s ép ez alapon nem szabad csodálkoznunk azon, hogy fiatalágunk legzsebébb korában is a football labdaüzésében találja legnagyobb gyönyörűségét, hogy ahol 2-3 fű összejön, ott már csak a football járja, kész rögtön a legszenvedélyesebb mérkőzés a labda kapuba hajtására. A főváros után, hol egy-egy mérkőzést 15-15,000 ember néz végig, a legszenvedélyesebb izgalmak közepette, lassan-lassan a vidék is hódol e nemes és szép sportnak s közönsége is akad már egy-egy sikeres mérkőzésnek. Az Aradi Athletikai Klub, a Nemzeti Sport Klub és az Ujpesti Torna-Egyesületek football csapatait pünkösdi két napjára egy-egy barátságos football mérkőzés megtartására meghívta. A Nemzeti Sport Klub vasárnap reggel érkezik Aradra s délután 4 órakor mérkőzik a következő csapat összeállításával: Tanyay—Feldmann, Lassy—Rejtő, Herschkovits, Palócz—Rometh, Havay, Házy, Faragó, Tóth. A csapat dresse fehér-fekete. A csapat elsőrendűségét jellemzi, hogy Tóth esatár szombat délután még az angol válogatott csapat ellen játszik, mint Magyarország reprezentatív játékos. Havay szintén. Az Ujpesti Torna Egyesület hétfőn reggel érkezik Aradra s délután 4 órakor mérkőzik a következő csapat összeállításban: Kazár—Vranák, Ludwig—Matesz, Fürst, Klein—Goldstein, Rozmann, Kuschner, Szabó — Fehértüstű dress. Mindkét nap a mérkőzések az időjárásra való tekintet nélkül tartatnak meg a Török Gábor-utcai sporttelepen, mert a közönség részére fedett tribün áll rendelkezésre. A klub sárga-fehér színű dressében vesz részt. Tribün-ülőhely 80 fillér, állóhely 50 fillér, diákjegy 30 fillér. Páholy 4 személyre 5 korona. Két napra érvényes tribün-jegyeket is adott ki az elnök 1 kor. 20 filléres árban. Jegyek mindkét napon a verseny színhelyén, a Török Gábor-utcai sporttelepen válthatók.

TARKASÁGOK.

(Az ügyvéd és a pióca.) Lukácsy Lajos mesélte el az alábbi történetet olyan társaságban, amelyben csupa kellemes dolgokat mondtak az ügyvédekről.

— A Weitzer János-utcában a Hazám-kávéház mellett lakott éveken át a már elhunyt Foltényi László ügyvéd. Nagyon jó irodája volt a kollégának, pedig nem tartottuk valami különös jogásznak. Kevesen tudják, hogy az ő irodájának miért volt olyan nagy forgalma. Ő maga mondta, hogy a cégtáblája vonzza a naiv ügyfeleket az irodájába.

Ugyanis a Foltényi házában lakott egy pióca-kereskedő, aki hatalmas cégtáblát csináltatott, amelyen egy nagy pióca is látható volt, amint egy ember melléből gyönyörrel szívta a vért. E tábla fölött volt az ügyvéd neve s a két cégtábla egymás mellett így festett:

Foltényi László
köz- és váltó-ügyvéd irodája.

És alatta:

A nagy piócahoz.

(A menekülő rablógyilkos.) Egy volt aradi fiatal hírlapíró ellen, aki most Makón csinálja a hetilapjában az országos politikát, különös ok miatt tetek feljelentést sajtó útján elkövetett rágalmozás címén. Azt állítják róla, hogy egy makói tekintélyes szijgyártót a délvidéki fojtogató gyilkosnak nevezte. És ez igaz is. De hogy mi módon történt ez a gyilkos-kinevezés, annak kacagtató előzményei vannak.

Az újságíró elhatározta, hogy izgalmas regényben megírja a délvidéki kilenceszeres fojtogató banda gaztetteit. Meg is kezdte a hajmeresztő regényt. Akkor arra gondolt, hogy illusztrálva hatásosabb lesz a dolog, minthogy azonban a lapkiadója nem akart rajzokat készíttetni, hát ő a következőképpen oldotta meg a kérdést:

Kiválasztotta az ismert hirdetési kliséket: a Ferenc pálinka öreg bácsiját, a Csillag Anna nagyhaju asszonyát és a „megfojt ez az átkozott kőhögés“ beteg parasztját. A Ferenc pálinkás aggyastánról azt írta a rémregényben, hogy azt ölték meg Vingán, a Csillag Anna hosszú haju hölgységét pedig kinevezte a kisszentmiklósi áldozat feleségének. Szüksége volt olyan rajzra is, amely azt ábrázolná, hogy a fojtogató banda vezére menekül. Hosszas keresés után a régi klisék között talált egy rajzot, amely egy parasztfogatót ábrázolt, a kocsin egy magyarosképi emberrel. A lovakra olyan gyönyörű lószerszám volt rajzolva, mintha a király fogata lett volna. És vasárnap megjelent a klisé: Alatta ez állott: „A délvidéki fojtogató banda feje, amint menekül.“

Másnap megjelent a makói lap szerkesztőségében egy hatalmas termetű ember.

— Hol van a regényük írója? — kérdezte zordonan.

— Én vagyok, — felelte a volt aradi kis újságíró. — Kihez van szerencsém?

— Borotvási Kálmán szijgyártó és kocsifényező mester vagyok. Nem ismer az ur?

— De, mintha láttam volna már valahol.

— Én vagyok az, akit a lapba nyomtatott, mint menekülő rablógyilkost. Az a rajz az én régi hirdetésemből van. A kocsin ülő férfi az én fényképem. En bezáratom az urat.

— Miért?

— Mert megrágalmozott. Azt írta az arcképem alá, hogy menekülő rablógyilkos vagyok. Mit szólna, ha most én agyonszurnám magát?

— Azt rosszul tenné, mert ha leszurna, akkor nem zárhatna be rágalmozás miatt.

(Az éneklő sebesült.) Tegnap éjszaka nagy ribillió támadt a Deák Ferenc-utcában. Egyszerre vagy öt rendőr futott végig az utcán ahhoz az alakhoz, aki a református templom mellett falrengetően énekelt. Amikor odaérték a rendőrök, az egyik dühösen mordult rá:

— Mit énekel maga részeg bitang!

— Nem vagyok én részeg, — felelte keserves hangon az éjszakai alak.

— Hát, hogy mer ilyen nagyon énekelni éjszaka? Ez csendháborítás.

— Megszurt egy csavargó. Csupa vér a mellem.

— Es ezért énekel?

— Ezért. Tudom, ha segítségért kiáltoznék, reggelig se jönne rendőr, de ha énekelek, akkor mindjárt ott teremnek.

Uj könyvek.

* Egyszerű igazságok a magyar nemzeti bank dolgában címmel, egy 86 oldalra terjedő füzet jelent meg Farkasházy Zsigmond dr. az ismert és agilis balpárti képviselő tollából. Igen érdekes munka ez, amely felvilágosításul szolgál mindenkinek, aki eddig ezzel a kérdéssel nincs még tisztában. Leírja, hogy az önálló magyar banknak milyen kiváló előnyei vannak magyar szempotokból hazánkra és hogy az osztrák-magyar bank hányszor, milyen körülmények között nem szolgálta Magyarországot. Foglalkozik azzal is, hogy igazolja, miszerint a közös bank nem is „közös“, mert az osztrák érdekeket szolgálja és így természetesen a magyar ügyeket nem a kellő jóindulattal tárgyalja, sőt a magyar valuta rendezését határozottan itt akadályozzák meg. Igen ajánljuk e jeles munkát — melylyel a szerző hasznos szolgálatot tett a magyar bank ügyének — az érdeklődők figyelmébe. Kapható a kiadó Ráth Mór könyvkiadó-cégnél (Budapest, Gizella-tér) vagy bármely hazai könyvkereskedésben 1 kor. 60 fillérért.

* A választási reformról irt levelek. Claude Tillier. Magyarra fordította Karafiáth Márius dr. Karafiáth dr. ezuttal már a második értékes művel gazdagította irodalmunkat. Nemrégiben Tilliernek „Béni Bátyám“ című kitűnő műve került ki kezei alól, most pedig ugyanezen szerzőnek a választási reformról irt pamfletjét fordította le. Tillier IV. pamfletje az ugn. júliusi forradalom után bekövetkezett felemás, mindenesetre fonák államrendszert vázolja rendkívül elmés, logikus szatírával, mely rendszer a demokracia köpenye alatt konzervatív és osztályuralmat teremtett. Ellentmondást kizáró logikával ostromozza a pénzbeli cenzust, ami nyilvánvaló arculcsapása a népszabadságnak, nem egyéb, mint a parvenük arisztokráciája. — Szeméretet a vagyona alapján lett képviselőnek, hogy helyzetét mindenemű előnyök kiaknázására használja fel, valóságos állásközvetítő ügynök, pedig amint a polgárt képviselőnek megválasztották, becsülete és tisztessége már nem az ő kizárólagos sajátja: az Franciaországé. (Fiat applicatio.) Figyelemre méltó mit mond a titkos szavazásról: Akinek elvei nemesek, az mindig bátran vállalja azokat. A titkos szavazás csak a korrupciót, hitehagyást és alattomoskodást biztosítja; csak aljas tett keresi a homályt, a titkolást. Határt nem ismer ember-szeretete hevében a koldusok számára is szavazati jogot követel, mert hiszen minden társadalmi osztály között ezek a legfüggetlenebbek. Tillier ezen műve 1841-ben kelt, de a nagy időköz dacára ma is alkalmazhatjuk a mai állami és társadalmi élet legfontosabb kérdéseire. A fordítónak az érdeme, hogy az értékes művet akarta ismertté tenni, nem olcsó írói babérok ösztönözték; a kincsel fölérő tartalmat akarta megmenteni, mely járata bölcséleti művet ültetett át, melynek fő elvei az emberszeretet, becsület és igazság és ennek a műnek kitűnő, nem szolgál, de tartalmilag hű és magyaros fordításával nagy szolgálatot tett a magyar irodalomnak. — Megjelent Benkő Gyula (Grill es. és kir. udvari könyvkereskedés) kiadásában, ára 1 K. 60 f.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kovaszinc. Tudósítása elkészt. Csak gyors közléseket fogadhatunk el.

S. M. Székelykocsárd. A hatóságnál, illetékes helyen érdeklődtünk iránta, de nem tudnak felvilágosítást adni. Az erről szóló iratok Aradmegye levéltárában megtalálhatók. Forduljon oda.

Pénzt

1743

jelzalog, amortisatio és váltó
fedezetre földbirtokra és vá-
rosi bérházakra legelőnyö-
* * * sebben közvetít * *

Szűcs F. Vilmos

Aradon, Karolina-ut. 8.
sz. saját ház a fiók po-ta
* * * mellett. * * *

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNY VIZ ÜDÍT-GYÖGYH.

Vese és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjainál
hugykő és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztó
szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult.

Orvosiilag ajánlva. — Aradi főlerakat POLLAK
JÓZSEF cégnél, Lőzsef főherceg-ut II. 5835

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES

A gabonaüzlet pünkösdkor.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 29.

Csapadékot, amelyben a hó elején szűköl-
ködtünk, a héten bőségesen kaptunk, úgy, hogy
ma már nem panaszkodhatunk esőhiány miatt.
Más kérdés az, hogy az eső idejekorán jött-e?
Nem-e esett egyes helyeken már hiába. Ezt
azért mondjuk, mert hallottunk olyan kijelen-
téseket, nyilatkozatokat, hogy egyik-másik ve-
tésen a csapadék sem segíthet. Ez azonban nem
olyan biztos, mint ahogy állítják. Megfelelő
időjárás még júniusban is sokat segíthet a
vetéseken.

Es így lehet ez az idén is. Am ezzel ko-
rántsem akarjuk azt mondani, hogy ez esetben
jó termésre számíthatunk; elvégre ha eddig
jobbadára kedvezőtlen volt a kilátás, egyszerre,
illetőleg hirtelen nem fordulhat jóra, hanem a
jó idő megmentheti az elveszettnek látszó ter-
mést, vagy annak nagy részét.

A gabonaüzlet irányzata ez időszert szil-
lárd és jövő áralakulása főképen az időjárás-
tól függ.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 29

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, május 29.

Amerika 1/2-al magasabb. Kínálata vételkedv gyenge
Készáru üzlettel.

Az arak 50 fillérenként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1909. júliusra	7.86—7.87	7.84—7.85
Tengeri 1910. májusra	7.01	6.99—7.—
Buza 1909 októberre	12.88—12.89	12.92—12.93
Rozs októberre ...	10.—10.01	10.02—10.03
Zab októberre ...	7.57—7.58	7.58—7.59

Zárul 5 órakor.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Május 29. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilo-
grammon felül súlyban — fillérip; közép páron-
ként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillé-
ríg; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül suly-
ban 145—146 fillérig; fiatal közép páronként 240—280
kilogrammig terjedő súlyban 145—146 fillérig; könnyű
páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 46—148
fillérig.

Sertéslétszám: május hó 26. napján volt kész-
let 26.844 darab, május 27. napján felhajtott 518
darab, május 27. napján elszállított 318 darab, má-
jus 28. napjára maradt készletben 27.044 darab.
A hivott sertés üzlet irányzata nyugodt.

A legjobb kutya-kalács

volt és marad

Fattinger-féle kutya-kalács,

melyet összes a fajta tápszerek közül a legjobb összetételű és tápanyagja
— 50 kg. 23. — 5 kg. bérmentve 3.20 K.

Fattinger-féle Puppy-Biscuit

külyök-kutyák részére. 50 kg. 26.—K., 5 kg. bérmentve 3.60 K. Árjegy
zékot bérmentve küld:

H. POLSTERER (Inhaber und Mitgründer der
Fattinger's Patent-Fleischfaser- u. Geflügel-
futter-Fabrik Wiener-Neustadt.

250-nél több első díj. — A Fattinger-féle tápszert állatorvosi ellenőrzés
mellől készül. 5014

IDEGENEK ARADON.

— Május 29. —

Fehér Kereszt szálloda. Nancsó József ellen-
őr Budapest. Juliska Neuman magánzónó
Arad. — Gaál Anna magánzónó M.-Kalyén.
— Gaál Elemér főszolgabíró és neje Gyalu. — Már-
tens Cézár igazgató és neje Mezőhegyes. — Balassa
Tivadar irodafőnök Mezőhegyes. Steiner Er-
nő mérnök Nagyvárad. — Herz Andor mérnök
Budapest. — Glasner Ernő mérnök Budapest. —
Nösner János utazó Budapest. — Plasser Viktor
utazó Bécs. — Schneider Emil utazó Grác. —
Rosenthal Károly utazó Bécs.

Központi szálloda. Langracz József utazó
Breslau. — Szirmay A. hivatalnok Hunyaddobra.
— Verner Kálmán árv. szk. elnök Nagyvárad. —
Molnár Mihály kereskedő Budapest. — Máday
László utazó Budapest. — Mezei Lajos b. igaz-
gató Budapest. — Grosz Sándor gazdász Temes-
vár. — Pető Ignác dr. ügyvéd Billér. — Erdiczky
József asztalos Budapest. — Szántó Lajos keres-
kedő Szeged. — Herskovitz Lajos utazó Lugos.
— Zeller Mihály utazó Budapest. — Falba Béla
utazó Budapest. — Lukács László hadnagy Buda-
pest.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca I. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909 május 30-án, vasárnap:

1. Az állatbarát. Komikus. — 2. Bodhista szerfartások.
Termézet után. — 3. Zenészek versenye. Bohózat. — 4.
Afrika. Termézet után. — 5. Herkulesmunka. Komikus.
— 6. Egy párisi éjszaka Látványosság. — 7. A részeg
Pierrot. Színes látványosság. — 8. Pataipar. Termézet
után. — 9. Egy orvos gonosztevő. Dráma.

Előadások délután 2 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara
jatszók. — Cukrászda.

NYILTTÉR.*

MINDEN KÜLÖN ÉRTESETÉS HELYETT.

STERN ANNA

Arad,

GLÜCK RUDOLF

Budapest,

2261

JEGYESEK.

Értesítés.

Minthogy Aradon több hasonló nevű
cég — bár más szakmából — is léte-
zik tisztelettel kérem nagybecsű ve-
vőimet és a nagyközönséget, úgy cé-
geimet, hogy kézbesítési késések elhá-
rítása céljából mindenmü levelezé-
seket, pénzküldeményeket stb.

Braun Miksa

ruhaáruházzal címzéssel szives-
kedjenek ellátni.

Teljes tisztelettel:

Braun Miksa,

férfi ruhakereskedő.

Arad, gróf Nádasdy-palota.

Telefon 577.

Szivarka hüvelyek nagy választékban.

35 év óta használják a Berger-féle kátrányszappant.

Ausztria-Magyarországon és minden művelt
államban mosakodás-
hoz és fürdéshez bőr-
kiütések és a bőr tiszt-
tátalansága ellen.

Minden címkén rajta kell lennie a védjegynek és a gyári
cégjelzésnek, különben nem a 35 év óta forgalomban lévő
valódi.

Nagyban: G. HELL & Comp.

Wien, I., Biberstrasse No. 8.

1556

Megnyit az ARADI FEHÉRNEMŰ KÉSZITŐ IPARVÁLLALAT

ahol a legszebb teljes menyasszonyi kefényék, női és férfi fehérneműk, gyer-
mek-intézeti fehérneműk mérték után készülnek. — Vaszon és asztalneműk.

2120

Telefon 651.

Megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Szives párt-
fogást kér

FREIMANN LIPÓT. Boros
Béni-tér 7.

Vidéki meghívásokra dus mintagyűjteménnyel készséggel odautazom.

A tisztességes, becsületes kereskedő ébren ügyel arra, hogy ha vevője utólérhetlen hatásánál fogva közismert **ZACHERLINT**

kér, ne akasszon nyakába megtévesztő surrogatumot. Sajnos azonban vannak másféle kereskedők is. Ennélfogva mindenkit, a ki valódi Zacherlint akar venni, nyomtatékosan figyelmeztetünk, hogy utánzatoktól, melyek utóbbi időben megtévesztően hasonló üvegekben forgalomba kerülnek, az által óvakodjék, hogy pontosan ügyeljék a **Zacherlin** névre. 1614

ÚJ KÖNYVEK.

* Az 1909. évi adótörvények. Adót mindenki fizet s így mindenkinek anyagi érdeke, hogy ismerje azokat az új adótörvényeket, melyekkel a magyar törvényhozás az idei évben egész adózáunkat új alapokra fektette. A közönségnek ezen az egyetemes szükségletén segített a Franklin-társulat, midőn az 1909-iki adótörvényeket a Corpus Juris Hungarici külön lenyomataképpen kiadta. E kiadás hasznavehetőségét kétségen kívül helyezi az, hogy köztudomás szerint a Corpus Juris Hungarici a legjobb s legmegbízhatóbban szerkesztett törvénykiadásunk s hogy az adótörvények kötetéhez is dr. Márkus Dezső, a Kuria kiségitő bírója készített bő magyaros jegyzeteket. A tetszetős kiállítású kötetben megvan az új

adótörvények egész komplexuma, nevezetesen: a földadókataszterről és a földadó százalékaról szóló törvény, a házadóról, tőkekamat és járadékadóról, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójáról, az általános kereseti adóról, a jövedelemadóról, a közszolgáltatások egyesített kezeléséről s a közadók kezeléséről szóló törvények. A pontos betűrendes tárgymutat-val ellátott 16 ives kötet a Franklin-társulat kiadásában jelent meg; ára füzve 8 korona.

* Lovászy Károly fővárosi hírlapírónak *Holnapután kiskegden* című könyvecskéjének most jelent meg a második kiadása, mely újabb paródiákkal bővült. Két új Ady-paródiával (Nyomorult Móricz, Kinézerek), Miklós Jutka: Galya-induló, Juhász Gyula: Őszi Tarjag, Babits Mihály: Szőlő-begyek, Husvéti Paródia és a felmodernekek közül Peterdi Andor: Monitorok című paródiájával. A könyv minden hazai könyvkereskedés útján megrendelhető és kapható a kiadó Kertész József könyvnyomdájában (Budapest, V., Nádor-utca 28) egy koronaért.

* A Csak nemzetség. Malonyai Dezső kiváló írói kvalitásai teszik érthetővé azt a ritka körülményt, hogy bár kizárólag nem novellista vagy regényíró, mégis minden belletrisztikai munkája iránt szokatlan nagy érdeklődés nyilvánul. Most megjelent regényét — Csak nemzetség — amely az Egyetemes Regénytár gyűjteményében jelent meg, valószínűleg ugyanilyen érdeklődéssel fogadja majd a magyar olvasóközönség, amelynek nem egy kellemes órát fog szerezni ez a könyv. Meleg, őszinte hangjával a szívekhez szel az a regény, amely maga is a szívek regénye. Egy fiatal magyar dzsentri szomorú életküzdelme önmagával és a lelkevel, amelyből gyermekkorában kiölték az örömet szeretetét és aki egész életében az örömet kergeti, keresi és soha meg nem találja. Az élet örök tragikumát érezni ki ebből a könyvből, amelyből a magyar féldek őszies szomorúsága árad ki. Fájdalmas, borongós, de megtisztul benne a lélek. A csinos vászonkötésű könyv, amely Singer és Wolfner kiadásában jelent meg, ára 1 korona 20 fillér.

* Könyv Szerbiáról. Aktuális téma lett Szerbia, de dr. Diószegi Győző kis füzetkéje minden aktualitás nélkül is megérdemelné a figyelmet. A könyvecske 80 oldalon át élénken ecseteli a szerbek életét, különös gonddal írja le az ott letelepedett honfitársaink szenvedéseit. Leírja egy magyar család életét Belgrádban, a közvetlen szemlélő olvenségével s az értelmes figyelő alaposágával. Sok hasznos tanulságot lehet e könyvből levonni a mi hazai viszonyainkra is a nemzetiségek szempontjából. A szerb semmiféle nemzetiséget, sem vallást el nem ismer a maga hazájában, a boltok felett csak cyrilbetűs felírást tűrnek meg, az utcán botránnyosan inzultálják, a ki bármely művelt európai nyelvet hangosan beszél, a különböző fejezetek vallásukat csak titokban gyakorolhatják. Belgrádban pld. több ezer katolikus van, de templom építése nincs megengedve, csak templomná alakított házba járnak ajtatoskodni, harangozni tilos, mert az csak a görög-keleti szerbek kiváltsága. A mű Kerpel Izsó kiadásában jelent meg, ára 40 fillér.

* Élet címmel most jelent meg Farkas Béla előnyösen ismert írónak egy újabb verseskötete. Ezek a költemények bájosan, dallamosan és ritmikusan vannak írva és örömmel konstatáljuk, hogy a versek őszinték, egyszerűek, de mégis olyanok, amelyek az olvasóra a közvetlenség hatásával bírnak. A technikai kiállítása is modern, szép, különösen a külső boríték, amelynek rajzát Gulácsy Lajos nagytehetségű festő készítette. A művet a szerző maga adta ki és ára 2 kor, 40 fill., amely kaphat a szerzőnél Farkas Bélánál Budapest (Dorottya-utca 10.)

* Dóczy József dalai. A közismert zeneköltő 100 legújabb dalát adta ki egy verses kötetben, mely saját kiadásában, Nagy-Károlyban jelent meg. E költemények megzenésítve is megjelentek, és úgy szólván közkezen forognak. A gyönyörű népdalversek csinos kiállítású kötetének ára 3 korona, amely minden könyvkereskedésben kapható.

* Szirtes Arthur dr.-nak Világharmónia címmel egy újabb kötetét jelent meg, amelyben tulajdonképpen folytatja népszerű bölcséleti munkáját, melyet az „Élet útja” című kötetében megkezdett. Sok ideálizmus van az megírva, mert olyan állam, amelyben minden ember egymást szeretve, dolgozik az államnak és az állam gondoskodik minden lakosának eltartásáról, nincs, de azt hisszük nem is lesz! Igen érdekesen van e munka megírva és véghetetlen rokonszenvéssé teszi a szerzőt az a nagy emberszeretet, amely írásaiban annyira megnyilvánul. A könyv a „Pallas” könyvkiadóhivatalában (Budapest, Honvéd utca) jelent meg, de kapható bármely könyvkereskedésben.

Molyhalál.

Legjobb hatású szer

MOLYOK

és azok petéinek biztos kiirtására.

E kitűnő összetételű szer az egyedüli, mely a molyokat nemcsak távol tartja, mint a legtöbb hasonló készítmény, hanem ha azok már a ruhában vannak is, biztosan kiirtja, s mint hogy foltot nem hagy és szaga nem kellemetlen, a legkényesebb szőrmékre vagy ruhákra is használható.

Használatban olcsó, kezelése egyszerű.

Egy üveg ára $\frac{2}{10}$ literes 1 kor. 20 fillér, $\frac{1}{2}$ literes 2 korona 20 fill., 1 liter 4 kor.

„Radical”

molypusztító poralakban

elismert kitűnő hatású erős növénykeverék

—20, —50 és 1 koronás dobozokban, továbbá terpentinszesz, kámfor, naftalin, zuzott bors, lavendula virág, patchouli levél, bagaria-papír, stb. 1988

Poloskairtásra

„Radical” poloskairtó folyadék (igen erős hatású és nem maró)

egy liter ára ecsettel ellátva 60 fill.

Erősített dalmát rovarpor

—30, —50 és 80 filléres dobozokban és kimérve.

Padlófényesítésre

— és —

Beeresztésre

Kemény padlóra (parquetákra) Dr. Friedländer-féle francia takarékpadió paszta 1 kis doboz 90 fill., 1 nagy doboz 1 korona 70 fillér.

Puha és keményfa padlóra egyaránt Dr. Friedländer-féle főzött viasz 1 doboz $\frac{2}{1}$ liter melegvízben oldandó fel, 1 kor. 20 fill., kimérve 1 kiló 2 kor. Továbbá Paraffin, Ceresin fehér és sárga viasz, hamuszir stb.

Ruha-, cipő- és fémtisztító-

szerek, padlókefék és mázólcsetek, szivacsok, szivacsalak, mosdókeztük és mosdóruhák

legjobb és legolcsóbb

bevásárlási forrása

Hánszu Nestor

Vöröskereszt Drogéria

Arad, Weitzer János-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. szám.

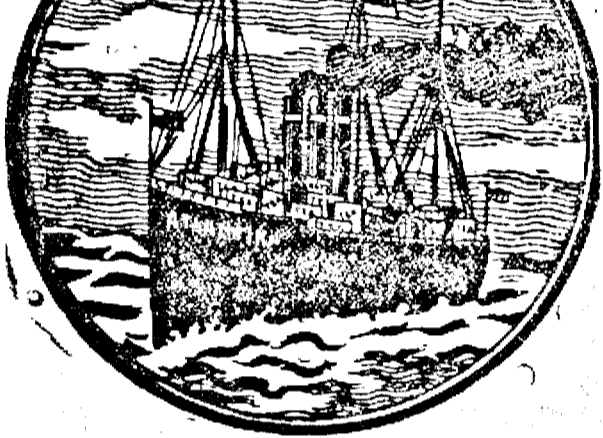
Naponta többször frissen pörkölt kávé

fűszer és illatszer KÁROS
SZAGÁTÓL mentesen
Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál
kapható.

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad, Andrassy-tér 20. Fischer Eliz-palota.
Városi és megyei telefon 609.

Tulzsufolt raktár miatt

mélyen leszállított árakban kaphatók legújabb és legizlésebb

üveg, porcellán és mosdókészletek.
Nagy választék függő és asztali lámpákból.

Legjutányosabb forrás
figurális disztárgyakból.

Legjobb minőségű china- és alpacca-ezüst disztárgyak, ugyszintén elsőrendű evőeszközök.

Képkerekezéshez óriási választék
Legjobb szerkezetű

jégszekrények

minden nagyságban kaphatók.

FISCHER MÓR, Andrassy-tér 20. szám
Fischer Eliz-palota.
Megyei és városi telefon szám 563.

767

Steckenpferd- Liliumtej-szappan

Legfinomabb a bőrnek,
valamint nyári pattanások ellen!

— Mindenütt kapható. —

Nagy választék
Lemez és vas zománcozott
Főzőedények,
Háztartási cikkek,
Konyha felszerelések,
Szőlőművelési eszközök,
Mindennemű szerszámok,
Gép és ipari cikkek,
acél, nikkel és sárgaréz áruk
és mindennemű

Vas árukban

Kérjük szíves megbízásait, melyek
gondos kiszolgálásáról és jutányos számításáról biztosítjuk.

Kitünő tisztelettel 145
Kneffel Károly és fia
vas- és szén-nagykereskedése.

Üzleti berendezésünk és állványok f. évi július hó elején mérsékelt áron eladók.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított készítmény, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult károsodás, ízületi és megfázásoknál, bedér-séleképpen használva.

Figyelmeztetés. Silán-tamistványok miatt bevásárlóknak javasoljuk, hogy csak olyan üveget vegyünk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K1.40 és K3.- és ügyszőlés minden gyógyszerárban kapható. — Forgalmazó: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Richter gyógyszerárban az „Arany oroszlánc”
Prágában, Elisabethstrasse 5. sz.
Mindennapi széküldés.

221

Valódi brünni szövetek

az 1909. évi tavaszi és nyári idényre.

Egy szelvény 3.10 m. hosszú teljes férfiruhához (kabát, nadrág és mellény) elegendő, csak	1 szelvény 7 korona 1 szelvény 10 korona 1 szelvény 12 korona 1 szelvény 13 korona 1 szelvény 17 korona 1 szelvény 18 korona 1 szelvény 20 korona
---	---

Egy szelvényt fekete szalonruhához 26.-K.-ért, szint-egy felöltőszövetet, turistalódent, selyemkernyűt stb. gyári áron küld a mint megbízható és szolid cég mindentűt is az ort postógyári raktár 5881

Siegel-Imhof Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.

Az előnyök, a melyeket a magánvevő élvez, ha szövetségilegletét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendeli meg, igen jelentősek. Szabott, legolcsóbb árak. Óriási választék. Mintahű, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen frisse áruban.

Van szerencsém a n. é. közönség becses figyelmét felhívni az Arad, Weitzer János-utca 17. sz. a levő

uri szabó üzletemre.

Tavaszi idényre legújabb divatu angol, francia és hazai szöveteim megérkeztek. Elvállalok legújabb divat szerint legjutányosabb árak mellett mindennemű

térfi ruhák készítését.

Kérek szíves pártfogást. Elsőrendű szabászat. — Pontos és szolid kiszolgálás.

Taglicht Gyula,

2046 uri szabó
ARAD, Weitzer János-utca 17. szám.

Alapítva: 1860. **MÜNZI.** Állami távbeszélő 213.

eisőrendű kalap, uri divat és fehérnemű-üzlete
ARADON. 581
— A cs. és kir. 33. gyalogezred tisztikarának szállítója. —

Előnyös fehérnemű-árjegyzék.

Fehér ing, puha redős pique mell	3.60 kor
Fehér ing puha redős mell, selyem utánzat, megbízható minőség	4.40 „
Fehér ing puha redős, angol pique mell, elismert je minőség	4.90 „
Szines ing puha redős mell (batiszt utánzat) legszebb színekben	3.50 „
Szines turista ing, batiszt utánzat	3.50 „
Szines zephir turista és utazó ing legszebb színekben	4.40 „
Eredeti angol zephir ing redős mell, remek szép színekben	5.20 „

Szines rövid alsó nadrágok, 1.50, 2, 2.80 kor.

Mesés olcsó

harminya aram.

3 pár fekete vagy nyers szin	1.50 kor.
3 pár divatoskos	1.50 „
3 pár divatoskos jobb minőség	1.80 „
3 pár selyemutánzat nyers v. szines	2.20 „
3 pár fél szőrna kitűnő minőség	2.90 „

Kérem kirakataimat: anél is inkább meglekinteni, mert nagyon csinos kalap újdonságok láthatók.

Tisztasága 30.000 koronával szavatoltatik.

A konyhában és házban

mindent, ami egyáltalában mosható és tisztítható, csakis

Schicht zsavasszappanával

tisztítsunk. Ez szappan évtizedeken át folytatott beható és lelkiismeretes tanulmányozásnak eredménye. Mosóereje rendkívüli, szavatolt tiszta és ment minden káros keveréktől. Gond nélkül használható tehát minden tisztítási célra, még ott is, hol közönséges szappan felmondja a szolgálatot vagy különös gondossággal szükségeltetik.

V. 5824.

Új. Új! Új.

Ujítás.

Van szerencsém a m. t. közönség szives tudomására adni, hogy

80.000 kötetes kölcsönkönyvtáram kiegészítésül

ujdonsági osztályt

létesítettem. Ez új osztályt olyképen fogom vezetni, hogy az eddigi szokástól eltérően, mely szerint kölcsönkönyvtáramba ujdonságokat csak 5—10 példányban soroztam be, ez újítás létesítésével **ezentúl minden ujdonságot 15—20 példányban** fogom ez új osztály révén az olvasó közönség rendelkezésére bocsátani. **Célom, hogy ezáltal a legmesszebb menő igényeknek is eleget tehessek és megszüntessem azt a panaszt, mely szerint egyes ujdonságokra az olvasó közönségnek néha túl sokáig kellett várakoznia.**

Ez új osztály létesítésével lehetővé tettem azt, hogy azok olvasási igényei is teljes mértékben fognak kielégítést nyerni, kik — saját könyvtáruk lévén — csupán ujdonságok olvasására szorítkoznak.

Egy további lényeges kedvezményes eljárást pedig ezzel kapcsolatban egyidejűleg azzal honosítottam meg, hogy az egy-két hónap múlva forgalomból kikerülő ujdonságokat, amelyeket ugyanis bekötetlen állapotban adok olvasásra, megvételre mélyen leszállított áron bocsátom a m. t. közönség rendelkezésére. Így bárkinek módjában álland, könyvtárát a legújabb és legjelesebb, jó állapotú művekkel olcsón szaporítani.

Ugyanezen újítást

zenemű-kölcsönző intézetemre is kiterjesztettem.

Ez új vállalatához a m. t. közönség szives pártfogását kéri, — kiváló tisztelettel

KERPEL IZSÓ

könyvkereskedő
ARADON, Andrassy-tér 20. sz.
(Fischer Eliz-palota.)
Telefon szám 885.

A közönség szives figyelmébe!

Van szerencsénk a közönség szives tudomására juttatni, hogy a mai naptól kezdve esténként a **Vadászkürt-vendéglő** helyiségében **Grünau Poldi** előnyösen ismert budapesti variete-humorista igazgatása alatt teljesen új műsorral és új tagokkal tartatnak az előadások.

Esténként két kacagató bohózat.
Uj attrakciók. Uj tagok.

Kiváló tisztelettel

Kovács és Novotny,
a Vadászkürt-vendéglő tulajdonosa.

2252

Magyarország legnagyobb és legelterjedtebb
szőlészeti szaklapja a

BORÁSZATI LAPOK

mely immár 41-ik évfolyamban hetenként jelenik meg igen bő és változatos tartalommal.

Ezen szaklap, mely nemcsak a magyar szőlészeti és borászati viszonyokat ismerteti, hanem legelőkelőbb figyelemmel kíséri a külföldi tapasztalatokat és minden kétséget kizárólag a legsokoldalúbb és legértelmesebb szőlészeti újság, mely minden az szőlészeti szaklap olvasását fölöslegessé tesz.

a „BORÁSZATI LAPOK“

a „Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete“-nek hivatalos közlönye.

A Borászati Lapoknak a közgazdaság és a gyakorlati szőlőművelésnek és borászatnak szentelt rovatai igen kimerítők, de különös súlyt helyez a tudósításokra is, amiben több mint száz tudós dolgozik a lap szerkesztőségének kezében.

Minden előfizető évenként legalább két nagy érdekes műmellékletet kap, valamely magyar szőlőművelés képet.

A lap részletes ingyenes melléklete a „Gazdasági Tanácsadó.“

Laptulajdonos:
BAROSS KÁROLY
örökös.

Felöl: szerkesztő
és kiadó:
Dr. DRUCKNER JENŐ.

A lap előfizetési ára:

1 évre 12 kor. ½ évre 6 kor. ¼ évre 3 kor.

Mutatványszámot 3 héten át szívesen küld a **BORÁSZATI LAPOK** kiadóhivatala (Budapest IX. ker., Ullői-ut 25. sz.) 2212

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK heti kimutatása.

Hivatalos helyiség Szabadság-tér 7. sz. I. em.

Telefon 294. sz.

Telefon 294. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—1 óráig.

Vidéki megkeresésekre — azoknak, a kik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk.

1909. május hó 22.

Keresünk:

radra: 2 irodistát, 1 irodistanót és 1 fűszer szakmabeli segédet.

Vidékre: 4 fűszer, rőfös és rövid, 1 vas és fűszer és 3 vegyes szakmabeli magyar, román és részben német, tót és szerb nyelvismerttel bíró segédet.

Ajánlunk:

3 irodistanót, 1 elárusítónót, 1 elsőrendű kaucióképes fűszer engros és detailistát, ill. utazót vagy raktárost, 9 fűszer, 3 vegyes, 1 kézmű, 4 rőfös és divat, 2 fűszer és rövid szakmabeli segédet és 1 tanoncot.

Az elhelyezés teljesen díjtalan; az Aradi Kereskedők Köre tagjai előnyben részesülnek

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA

Klein Sándor,

Keppich Zsigmond,

titkár.

321

igazgató.

A következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

80.000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Fékles: Hivatalnok urak, Nagy Irma: A szerelem színháza, Farkas Imre: Tűnő évek, Blasco J.: Május virága, Aszlányi D.: Életünk és nemünk, Martimus: A nagy háború, Pemberton: Vezércsillag, K. J.: Lawn-Tennisz, Friedländer: A művészetek, Károlyi gróf: Amerikai utazás, Vince F.: Ahmed Raszimkux: A una corda, Lerrain J.: Helie a szoba, pincér, Schäffer: A hipnotizmus, Gárdonyi: Falusi verebek, Erdős Renée: Csodálatos mezőkön. Herczeg: A kivándorló, Lovik: Vándormadár, Fodor: Napoleon, Szabo Matilde: Az apáca, Marczali: Nagy képes világtörténet, — Pallas nagy Lexikona, Hoványi: Ofelsége és egyéb karcolatok, Thury: A sorompó és egyéb elbeszélések, Berneker: Tolsztoj élete, Chantepleure: Szintelet házasság, Szomaházy: Dr. Kaposi Márta, Maupassant: A Rondoli lányok, A Tellier ház, Herczeg: Szerelmesek, Marx Gazdasági tanai, Strindberg: A boldogok szigete, Temetés, A kit nem hittak, Rousseau: Vallomásaim, Szomaházy: Báró siklósi Loew.

Németben: Schlicht Frhr: Officiere, Stratz: Die zwölfte Stunde, Stratz: Die armen Reichen, Tinayre M.: Die Rebellin, Lindau: Der Held des Tages, Orczy Baroness: Der Leuchter des Kaisers, Schaw: Die törichte Heirat, Die Hiermanns, Berger Henning: Aus dem Tagebuch eines Einsamen, Felicitas Rose: Heideschulmeister, Uwe Karsten, Zobelitz: Bretter die die Welt bedeuten, Egidy Emi: Im Moderschlosschen, Artzibaschew: Der Tod des Iwan Lande, Wolzogen, Der Bibelhase, Böhme M.: Rheinzauber, Artzibaschew: Millionen, Dumas: Gabriel Lambert: Der Galeerensklave, Dumas: Katharine Blum.

Kölcsöndíj havi 1 kor. 20 fill, vagy kötetenként fizetve 8 fillér.

A könyvek újak és tiszták!
Vidéki bérlők

Is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek

A zenemű-kölcsönő társaság

Is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenemű-kölcsönő társasági díj havi 1 kor. 40 fill.,
vagy füzetenként 14 fill.

Szirmai: Táncos huszárok, Fráter: Templomban, Baumann: Tiz kouplé, Hertzka: Anonymus, Villamos kalauz, A maflasarkon, Fall: Az elvált asszony, Curtis: Sorrentói emlék, Heidelberg: Álom, Haller: Im Siegesflug, Bodrogi: Károg a holló a jegenyén, Sang u. Klauz I—V, Zerkovitz: Holdvilág-nóta, Puccini: Manon, Szirmai: Háromtól hatig, Férjek v-nata, Szerelmes utcák, D'Albert: Tiflard, Jacobi: Van de nincs, Nádor: Kimegyek a temetőbe.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése.

KERPEL IZSÓ,

981

könyv-, zenemű és papír kereskedése Aradon.

Telefon 885. sz.

A KEZET
3
NAP ALATT

„MOLLY“

BÁRSONYPUHÁVÁ
ÉS
HABFEHÉRRÉ TESZI.

Elismerő levelek

TORV. VÉDVE.

TORV. VÉDVE.

Kitűnő hatású

Egy üveg ára 1 korona.

„MOLLY“

Egy üveg ára 1 korona.

KÉZFINOMÍTÓ

Tekintse és Hánzu Nestor urnak Arad.

Az ön által készített és forgalomba hozott „Molly“ kézfinomító szert — eredeti csomagolásban — tüzetesen megvizsgáltam és abban ásványi mérgeket vagy maró alkatrészeket nem találtam. amiért is az Ön által nekem bemutatott „Molly“ kézfinomító szert közegészségügyi szempontból teljesen kifogástalan minőségűnek jelentem ki.

Budapest, 1909. március 19-én.

Dr. Telbisz János,

kir. keresked. törvényszéki hitesvegyész.

Tek. Hánzu Nestor urnak
droguista

Arad.

Az ön által készített Molly kézfinomítót hosszabb időn át használván, elhatároztam, hogy ezen kiváló minőségű bőrfinomító és ápoló szert a jövőben állandóan használni fogom. Felkérem tehát, szíveskedjék részemre újból néhány üveget küldeni.

Arad, 1909. március hó 10-én.

Tisztelettel

úrv. And. ényl. Károlyné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
Vörös Kereszt Drogéria

Arad.

A Molly kézfinomítót megkaptam és örömmel tudatom, hogy annak kitűnő hatása valóban megjelent, már az első használat után a kezeknek bámulatos puhaságot és fehérséget kölcsönöz. Szíveskedjék részemre utánvét mellett még 4 üveggel küldeni.

Mácsa, 1909. március 7-én.

Tisztelettel

Cselkó Árpádné.

Igen tisztelt Hánzu ur!

Hálával tartozom Önnek, amiért felhívta figyelmemet a Molly kézfinomító szerre. Mondhatom, nagyon megvagyok elégedve az eredménnyel s azóta folyton csak e kellemes és kitűnő hatású szert használom — a kezét már rövid használat után finommá és fehérré teszi. Azonkívül a hideg szél nem repeszti fel többé a bőrt, bárkinék is a legmelegebben ajánlhatom.

Zaránd, 1909. március hó 11-én.

Kitűnő tisztelettel
Szalay Imréné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
Drogéria a „Vörös Kereszt“-hez

Arad.

Az ön által feltalált Molly kézfinomítót kiváló jónak találom és ezentúl csakis ezt fogom használni.

Arad, 1909. március hó 13-án.

úrv. Jakabffy Zoltánné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
Arad.

A múlt alkalommal Ön által ajánlott kézfinomító kitűnően bevált. Küldjön részemre utánvét mellett 3 üveggel.

Székesut, 1909. március 3-án.

Tisztelettel

Friedrich Istvánné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
droguista

Arad.

Az ön Molly kézfinomítója teljes meglepésemre szolgált, igen kellemesen puhít és fehérit, miért is ismerőseim körében szívesen fogom ajánlani.

Budapest, 1909. március 4-én.

Papp Lenke.

A „MOLLY“ kézfinomító vidékre szállítva 3 üveg rendelésénél ingyen csomagolás és bérmentve. Aradon kapható: gutori Földes Kelemen, Vojtek Kálmán, Kárpáti János gyógyszerész urnaknál és a készítőnél,

HÁNZU NESTOR

Vöröskereszt Drogéria

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

SZEPLŐK ÉS MÁJFOLTOK ELLEN

használjon eredeti Kárpáti-féle 451

● ● ● ● **Benzoetej-Cremet** és **Benzoetej-Szappant** ● ● ● ●

mert ez az egyedüli ideális kez- és arcbor-finomító. Pár nap alatt eltüntet szeplőt és minden bőrtisztatlanságokat 6 adag rendelésnél francó. Kapható a készítőnél **Kárpáti János gyógyszer-tárában Arad, Boros Béni-tér 15.** Továbbá droguistáknál és illatszer üzletekben Aradon. — Budapesti főraktár: **Török József gyógyszer-tára, Király-u. 12.** Mást ne használjon és ne fogadjon el, csak az eredeti Kárpáti-féle **Benzoetej-krémet**, ára 1 kor. és **Benzoetej-Szappant**, ára 70 fill.

Utánzatoktól óvakodjunk.

Feltűnő olcsó árak!

2103

Angol sephirek, Delének, női és férfi szövetek, vásznak, chiffonok, kanavász, asztalneműek

MAUTNER R.

olcsó áruházában
HUNYADI-UTCA I. SZ.

Üzleti órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 2—7 óraig.

Üzlet megnyitás.

F. évi február hó 14-én áruraktárunk tűz által elpusztulván, kénytelenek voltunk, annak rendbehozásáig azt szüneteltetni. Most üzletünket teljesen újonnan felszerelve és berendezve, van szerencsénk t. vevőink és a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy azt **megnyitottuk**, ahol dus választékban, a legjutányosabb árak mellett lesznek kaphatók a legújabb szövetek és bluz kelmék, gyapju és mosó delainek, vászon, chiffon és kanavász, fehér és színes asztalnemű, szövet ággy és asztalterítők, szövet és csipke függönyök, továbbá női ingek, hálókabátok, fehér és színes chiffon és clot alsószőknyák, háztartási kötények, fehér és fekete disz kötények és sok itt fel nem sorolt cikkek. Egyben van szerencsénk a n. é. közönség figyelmébe ajánlani a tűz alkalmával oltás közben a víz által keveset rongált árut, melyet a legjutányosabban árusítunk. — Tisztelettel

Grünberger L. és Társa

Forray-utca 2-c. 1401

Nincs többé tyukszem!! Nincs többé lábfájás!!

Tisztelettel felhívom a n. é. közönség figyelmét Lázár Vilmos-utca (az Arad és Vidéke kiadóhivatala mellett) a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

modern cipő-üzletemre.

Számos éveni gyakorlatom csakis elsőrendű üzletekben, úgy bel-, mint külföldön jogosítanak arra, hogy képes vagyok a legkényesebb igényeknek is megfelelni és nagybecsű megrendelőimet kielégíteni. A nagyérdemű közönség szíves partfogását kérve, maradtam

teljes tisztelettel 1448

Duschl Ferencz volt szövetkezeti szabász,

orthopéd, uri és női cipész.

Szolid kiszolgálás! Jutányos árak!

A mi cégünk készítménye az egyetlen, amely Olaszországban a hivatalos orvosi szerek jegyzékébe is föl van véve

Az **ERNESTO PAGLIANO** tanár cég

PAGLIANO SYRUP-ja

Nápoly (saját házában) Calato S. Marco 4. — a legjobb és legüditőbb vértisztító szer. A mi PAGLIANO SYRUP-unk a legelőkelőbb gyógyszer-tárakban törvényes engedéllyel jut forgalomba. Pagliano tanár eredeti receptjei szerint, melyek a mi birtokunkban vannak és amelyet leglelkismeretesebben készítünk el.

Óvás: Mindenkit figyelmeztetünk, hogy nekünk hasonló nevű cégekkel szembeni felszekerítettéseink abszolúta nincsenek és nem is akarunk velük összeköttetésbe lépni. Felkérjük tehát t. vevőinket, hogy óvakodjanak bizonyos ártalmas utánzatoktól, amelyeket minden lehető módon és kétes reklámokkal iparkodnak fogalomba hozni. Hogy a legbiztosabban kaphassuk az egyedül a mi valódi jelzésű készítményt, amelynek egyáltalán semmi köze egyéb hasonló készítményekhez, ajánljuk direkte a mi cégünkhöz Nápolyba fordulni, vagy pedig **Socrate Brachetti** Real-gyógyszer-tárába, Aia (Dél-Tirol). 483

Értesítés.

Van szerencsém a tisztelt közönséget értesíteni, hogy Arad, József főherceg-uton az ev. templommal szemben dusan felszerelt

fiók sirkőraktárt

nyitottam, ahol is mindennemű granit, syenit, labrador és márvány sirkővekben

legnagyobb választékot tartok raktáron.

Kitűnő tisztelettel **Menrath József,**

Főüzlet: Boros Béni-tér 4. kőfaragó mester. 1847

Tisztviselők figyelmébe.

Oszt. magy. I. ál. tisztviselőegylet kolozsvári képviselősege (Kolozsvár, Ferencz-József-ut 7.sz.)

nyugdíjogosult állami-, megyei és városi tisztviselőknél, katonatiszteknek és nyugdíjasoknak mindennemű egyetli ügyben, ugyszintén

törlesztési kölcsön ügyekben

dijmentes utbaigazítással és tanácsosai szolgálattal **Válaszbélyeg csatolandó.** 403

Magyar Húgyhajtó és Húgysavoldó Magyar Hórrás.

Szultán-forrás

Nagyon kellemes, tiszta ízű, szénsavban gazdag, dus Lithion és bór-tartalmu ásványviz.

Gyógyító és üdítő ital.

Dus Lithion-tartalma következtében sikerrel alkalmazható cukor-, köszvény-, húgykö- és hólyagbajok esetében, továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására.

SZULTÁN Lithion-gyógyforrás-váltalaj

Kütfelöltség és központi iroda: **EPERJES**, Igazgatóság: **BUDAPEST**, IV., **Ferencz József-rakpart 22.** — Kapható már külföldön is. Kező városokban: Brüsszelben, Páris, London, Newyork, Ostendében.

Telefon Eperjesen: 74. Telefon Budapeston: **1114-1115**

Kapható mindenütt.

Kuhl Mihály ruha-műfestő és vegytisztító intézete

Intézet: Aulich Lajos-utca 13. szám. **ARAD.** Ület: Deák Ferenc-utca 39. szám.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a mai kor igényeinek megfeleltetve **RUHA-MŰFESTŐ és VEGYTISZTÍTÓ-INTÉZETET NYITOTTAM,**

amelyben elvállalok minden e szakmába tartozó festést és tisztítást. Női, ural és egyenruhákat, valamint selyem, bársony, plüss, szövet, batizt, csipkék, tül, crepe, kartók, szőrme-neműk, muffok, boák, háll-beletpók, szőnyegek, futók, sztal és ágyterítők, tuniz és csipkefüggönyök, napernyők, arany, ezüst és gyöngyhímzések stb. bármely díszel minden bontás nélkül festetnek és tisztítatnak. Jutányos árak. Pontos kiszolgálás. Postai megrendések gyorsan és lelkiismeretesen teljesítetnek. — A n. é. közönség szives jóindulatára és kegyes pártfogására ajánlom vállalatomat, kérem nagybecsű bizalmával megtisztelni. 1761

Magyar ember csak magyar ásványvizet igyék

Magyar ásványviz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság
Budapest, V., Báthory-utca 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Egy liter víz ára palackcsere mellett:

Borszei Boldizsár, idült gyomorba
ellen ... ..
Borszei főkút, az ásványvizek királya kőszvény ellen
Borszei Kossuth, v. r. s. z. e. n. s. e. g.
ellen ... ..
Bodoki Matild, alkális savanyúvíz ...

Baross, vesebaj ellen ... ..
Borhegyi, hujhajító... ..
Bohóti, üdítő víz ... ..
Előpataki, sárgaság ellen ... ..
Felsőrákosi Mária, légcsőhurut ellen ... ..
Hargitfalvi, üdítő ital ... ..

Hergász, étvágygerjesztő ... ..
Kászonsókot (Salutaris) jód, jódium tartalma
Rápáti, égvényes ásványvíz ... ..
Szekely-Selters, idült gyomorbajok
ellen ... ..
Sztójkai, cukorbetegség ellen ... ..

==== Kérdezze meg az orvosát
és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel

5087

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

Főraktár Aradon: Barta Dezső urnai.

STILLER JÓZSEF

csász. és kir. esk. jégszekrénygyártó

Telefon 12-83.

Gyár és iroda: VII., Nagydófa-utca 22. sz. (Wesselényi-utca sarkán.)

Ajánlja törvényesen védett és elismert legjobb szerkesztésű, kintütem nyert hűtőköszorűkelt sör, víz, vaj, nyersrus. hűtőszere, etelhűtőket házi szükségletre, fagyalt-készítőkelt és fagyalt-reszervoirokat, bormérési berendezéseket és legújabb szerkesztésű pezsgető-csapokat. — Hépes ajjúgyakok lentü gyártmányokról, valamint a legújabb találmányu hűtő-műköszorű, etelhűtőkről, továbbá a sörkímérő készülékekről (külön levegőnyomással) kivádatra ingyen.

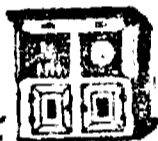
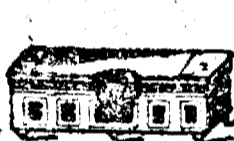
Tevedések elkerülése végett kérem cégemre ügyelni és más hasonló nevü cégekkel össze nem tevezetniei; gyáram 1873-ban lett alapítva. 1898

Egyedüli tulajdonosa:

STILLER JÓZSEF

székes mélt.

Budapest, VII., Nagydófa-utca 22

NIGRIN

Ha a bőrnek nagy tartósságot

óhajt adni, úgy kérje világosan a Fernolendt-féle

fénymázt vagy finomabb bőrnek a Fernolendt-féle „Nigrin“-t, mely gyorsan a legpompásabb fényt adja. — Mindenütt kapható. 5926

St. Fernolendt, csász. és kir. udvari szállító BÉCS.

A gyár már 77 év óta fennáll.

Uj leány és fiu ruha készitési varroda!

Ajánlom az uri hölgyközönség szives figyelmébe

fiu és leányka ruha varrodámat.

Pesten és Bécsben szerzett szakképzettségemnél fogva módomban van a legizlésebb és legdivatosabb

gyermek ruhákat

szolid ár mellett készíteni. Szives pártfogást kér 1781

Deutsch Samuné, Arad, Petöfi-utca 13. Telefon 290.

Fock Gábor műesztergályos

Arad, Weitzer János-utca 6.

Nagy raktár

billiárd golyó, dákö, dákö bőr és ragasztó dominó, sakk, kugli-golyó és bábuk, diaboló és csipkeverő asztalkákban.

Kávéházi berendezések legolcsóbb beszerzési forrása. Esztergált asztaloskellékek állandó raktára. 1740

Van szerencsém egy a városi, mint a vidéki nagyközönséget értesíteni, hogy

gouvellirozó és plissirozó Intézetemet

Andrássy-tér 17. sz. alá helyeztem át.

Elfogadok mindennemű gouvellirozás és plissirozási munkákat legjutányosabb árak mellett. 1741

Szives pártfogást kér

Somlay Elemérné.

Uj asztalos műhely.

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy Erzsébet királyné-körút 18. sz. a.

épület- és butor-asztalos műhelyt nyitottam.

Elvállalok épület-, butor-, portálé és iroda-berendezéseket legszébb kivitelben, legjutányosabb árban. 1787

Szives pártfogást kér

Várda Gyula, asztalos-mester.

GYENGE FERENCZ

gazdasági gépüzlete és földhí-tel közvetítő irodája.

Arad, Varjassy József-utca 18.

Telefon 624. sz.

Mezőgazdasági, szőlőgazdasági

gépék

legolcsóbb gyári árakon.

Pénzkölcsönök

földbirtokokra 4% és 4 1/2% kamat mellett.

Ugyanitt kitünő saját termésű

BOROK

kaphatók palackokban és nagyobb mennyiségben. 1602

BENKÓ JÓZSEF

mű- és épületlakatos

Arad, Fejsze-utca 39. sz.

Van szerencsém a becses közönség tudomására hozni, hogy külföldi tanulmány utamról visszaérkeztem és műhelyemet újra megnyitottam. Ason kellemes helyzetben vagyok, hogy a legmagasabb igényeket is kielégíthetem. Elvállalok minden lakatos szakmába vágó munkák elkészítését. Vaskapuk és kerítések, erkély és lepcsőrácscok, sűrkerítések, sűrkerít ajtók, mindennemű vasajtók, ugy-ntm. épület ajtók és ablakok felvasalását, portálok és napellenzők készitését és javítását, merlegek készitését és javítását.

Javitásokat olcsón és gyorsan eszközök. Kérem a becses közönség támogatását.

Kiváló tisztelettel Benkó József, mű- és épületlakatos. 180

Egy jó értékesítő és igazolható felvételt.

Telefon 683.

FISCHER ARMIN

szobafestő és mázó.

Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdíszesebb kivitelig elvállal munkákat ugy helyben, mint vidéken. 1971

Nem kell London. Nem kell Páris
Nem kell Bécs. Nem kell Budapest.

Aradon is lehet kapni.

A legújabb igényeknek is megjelölhető

CIPÓKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER UTÓDA

orthopéd és divat cipőszékeben

ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

szőlők kellemes figyelmébe ajánlom orthopéd gyógycipőket melyek megakadályozzák a lábfej fejlődését. Gyermekcipőknél, ugyintzen felnőtteknél nagykerék eredményeket értem el, amit számos elismerés tanúsít. Készítők a valódi amerikai formájú cipőket meg nem különböztethető tartós szép cipőket. B. megrendeléseiket kérve teljes üzletiellen

SEELINGER UTÓDA 1381

Brecska Károly

volt államip. cipősz. tanfolyam szaktanítaja.

Megérkeztek a tavaszi divat újdonságok.

Brunner Béla

divat és kiegészítő üzlete

Arad, Szabadság-tér 20.

(Murray-utca sarkán, gróf Nádasdy-palota)

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol a legszebb és legdivatósabb kalapok, ingek, gallérok, kiegészítők, nyakkendők, keztük, zsebkendők, harisnyák, sétatökök és esőernyők, stb. kaphatók.

Nagy választék férfi sport és gyermek sapkákban!

Divatújdonság francia és olasz

Watszer különlegességekben.

Kamerli J. pécsi keztyűgyár főraktára

Olcsó árak. Pontos kiszolgálás.

Minimális megrendelések azonnal elkészíthetők.

MAGGI húsleves-kocka

1 liter forróvízzel rögtön egy tányér különböző, természetes húsleves 1 kocka 6 fillér.

Előford minden fizetési módokban, csomagolásban és dobozokban.

SIRKÖVEKET

üzletfeloszlás miatt

Julius 1-ig

saját beszerzési áron elad

Stark Vilmos

cég Arad, 2092

József főherceg-ut 12.

(Fodor és Reisinger házban.)

Park vendéglő!

Újonnan berendezett utcai terrasszal bíró találkozási hely. Jó borok, kitűnő sör és izletes magyar konyha!

Házi-koszt bérletre.

Erzsébet-körut

az igazságügyi palotával szemben. 2023

Új bádogos műhely.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Arad.

Batthányi és Weitzer János-u. sarkán

épület és disztribúciós bádogos műhelyt

nyitottam, 2008

hol minden e szakmába vágó munkát olcsó és jól elkészítik helyben és vidéken is.

Szíves pártfogást kér

Kálmán György.

Női kalap divat szalon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség tudomására hozni, hogy válogatott (szalon)

modeljeim

a tavaszi és nyári szezonra megérkeztek.

Dusan felszerelt raktáram által abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy ugya legkényesebb, mint a legszertényobb igényeket kielégítek. Számos látogatásért ead

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11., I. em.

(a Glöck buszcsarnokkal egy házban.)

Gyászkalapok a legrovidebb idő alatt elkészülnek

Kenderessy László

■ ■ asztalos mester ■ ■

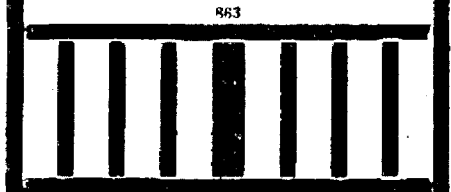
Arad, Deák Ferenc-utca 33.

■ ■ II. udvar. ■ ■

Elvállal: Épület,

butor, portál, iroda

és boltberendezést

Köszvény, reuma és veserő-bajok-ban

szenvődőnek hálaiból kézzel teljesen ingyen közlöm, hogy ezen bajomban javulást és nehézségben gyógyulást találtam.

Fri. C. Nusszer, Nagyszombat I.

St. János-utca 295. 5053

Új női- és férfi szabó műterem.

KATONA LÁSZLÓ

Arad, Szabadság-tér I. sz. a.

Van szerencsém a n. é. városi és vidéki nagyközönség b. figyelmét felhívni újonnan megnyitott

női és férfi szabó műtermemre,

hol minden e szakmába vágó munkát legizlésebben s legelőnyösebb ár mellett elvállalok.

Szíves pártfogásért esedezik

Katona László, női és férfi szabó, Szabadság-tér I. szám alatt. 2023

Finom vegyészeti

ruhatisztító intézet

a legújabb Párisi rendszer szerint

Meixner Sándor

Arad, Tököly-tér 1. szám.

1036

Speciális tisztító intézetemet ajánlom a nagyérdemű közönség becses figyelmébe. Elvállalok bármilyen műri, női, selyem, szövet, bársony, flor, gaze, glaciékeztűket úgy szétbontott, mint egészbeni állapotban, csipke és szövet függönyök mind kiváló szépen tisztítanak. Pliisszirozás is eszközöltetik.

Arjegyzék:

I férfi öltöny 3-60

I egyszerű női öltöny 3-60

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Meixner Sándor.

Teléfono szám 540

Panker F. Viktor

mű- és építő-lakatos

Arad, Fácán-utca 6. sz.

Készít takaréktűshelyeket, sir és folyosó kerítések, épület vasalások, görredőnyök, csapellenszók, vas-ágyak, kerti székek, padok, asztalok lömör vasból, valamint mind e szakmába vágó munkák a legolcsóbb árak mellett.

Épület szerítésére vastasságok kaphatók.

Vidéki megrendeléseket pontosan és gyorsan elkészítem. Nagy választék sirkertés mintákból terjedelmes nagyságban. — A minták megtekinthetők a műhelytelepen.

Dávid Péter beton építési vállalata

Trombita-utca 19. sz.

Elvállalok granit. terázo és beton munkákat, valamint beton csatornázásokat, vízartányokat, gép-alapzatokat, cementhordókat, cementjárdafolyosók és fürdőszobák elkészítését a legegyszerűbb kivitelől a legdizsesebb kivitelig is készítek. 1436

Tisztelettel

Dávid Péter.

A n. é. közönség figyelmébe!

Értesítés!

Tisztelettel értesítem a n. érd. közönséget, hogy a mai napon Szabadság-tér 17. szám (Dr. Schwartz Jenő ház) alatt

fiu gyermek-ruha készítői Salont nyitottam, 1363

ahol a legmagasabb igényeknek megfelelő munkát teljesítek a legutányosabb árak mellett. Kérem a n. é. közönség b. pártfogását, tisztelettel

FERENCZ A.

Megyei telefon 292. Városi telefon 476.

Scherhag Testvérek

élővirágcsarnoka

Aradon, Andrássy-tér 18. szám, (Löcs-ház) és Orczy utca 26. sz.

Élővirág csokrokat, koszorukat

1408

legolcsóbban készítünk. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítünk.

Levélileg vagy telefon megrendeléseknél kérjük a cizégre vagy számra vigyázni.

Jelzálog, váltó és tisztviselő kölcsönök

legelőnyösebben eszközöl 1513

Vig Lajos

hitelközvetítő irodája

Arad, Árpád-ter 5. sz.

Városi és megyei telefon 671.

Hair regenerator

Ártalmatlan készítmény, mely az ősz hajnak eredeti színét adja vissza. Nem festék, hanem a gyökerekre ható készítmény, melytől a haj puha selyem fényű és ugyanolyan színű lesz, a minő az eredetileg volt, korpaképződés megszűnik, ugyszintén a haj hullása is, nem pizkol.

Ára 3 korona. 151

Földes Kelemen

gyógyszerésznél.

Néhány érdekes autogramm a pöstyéni emlékkönyvből:

*Amikor forrás mészitűs az ism. meggyelshorán
ahol csapás az ártás kárpátjánál.
Pöstyén 1904 aug. 13. K. H. H. H.*

*Itk ams betegét uttam mig láss
ártás ártás. Pöstyén J. H. H. H.
1905 június*

*Nél botra támaszkodva vánszorogtam
itt - támaszok hagytam el!
Pöstyén. J. H. H. H.*

*J. H. H. H.
Pöstyén. J. H. H. H.*

PÖSTYÉN-FÜRDŐ.

Jóleső büszkeséggel nevezzük magunkénak a világ legelső kénes iszapfürdőjét: Pöstyént. Ama magyar tulajdonnevek sorában, amelyek az egész világon elterjedtek, előkelő hely jutott ennek a közismert magyar helységnévnek.

Pöstyént az orvosi tudomány első helyre állítja egy sereg betegségnél, leginkább: Csup, Köszvény, Ischias és Izzadmányoknál. Csodálatos gyógyerejét páratlan iszapja és hévvize adja meg, amelyek rendkívüli hatását az orvosi tudomány azok speciális tulajdonságaiban keresi és pedig:

1. A források rendkívül magas (60°C.) **természetes hőfokában,**
2. a források gazdag **kéntartalmában** és ama nevezetes körülményben, hogy a kén azokban legnagyobb részt kötött állapotban fordul elő,
3. az iszap és hévvíz páratlan radioaktivitásában.

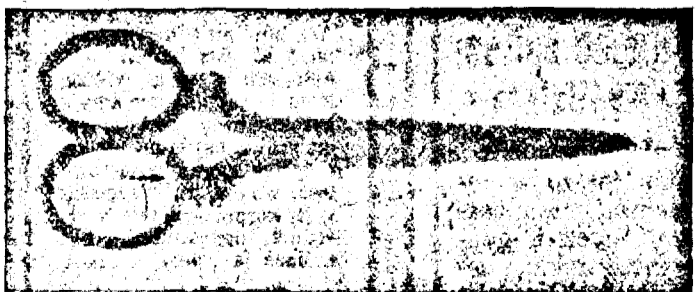
Az újabb orvosi tudomány fölötté nagy jelentőséget tulajdonít a rádiumnak, a pöstyéni forrástermékekről pedig a meg-ejtett vizsgálatok során megállapították, hogy rendkívül dus rádiumtartalommal bírnak.

Maguk a fürdőberendezések Pöstyénben a tökéletesség legmagasabb fokán állanak. Az új nagy Ferencz József-fürdőház magában foglalja a balneotechnika minden legújabb vívmányát és a régebbi fürdőépületek is néhány évvel ezelőtt gyökeres modernizáláson mentek keresztül.

A fürdőtelepen legújabbban számos elsőrangú szálloda, penzio és villa épült. A választék óriási (2000 vendégszoba), úgy, hogy minden rendű és rangú beteg talál Pöstyénben igényeihez mért lakást és ellátást. Szórakozásra a fürdőhely páratlanul gazdag programot nyújt (Színház, Kinematograf, Csolnakázás, Uszoda, Lövölde, pártját ritkító hatalmas park, Tennisz, Croquet s minden egyéb sport, kirándulások, táncmulatságok, stb).

Nagy előnye Pöstyénnek kedvező fekvése. — Vasuti összeköttetése kitünő (a budapest-berlini fővonal mentén, naponként 5 vonat). A Kis Kárpátok, amelyek tövével fekszik a fürdőhely, szelek ellen jól megvédik. Tengerszintje mindössze 162 m., tehát éghajlata enyhe és általában csapadékmentes.

Felvilágosítást nyújt:

Egy olló radiogramja.

Az iszap óriási rádiumkisugárzása révén fényképek készíthetők, amely eljárásnál a napfényt az iszap rádiumsugara helyettesítik. Érdekes és szinte kézzelfogható bizonyítéka az iszap csodálatos tulajdonságának.

A fürdőigazgatóság.

Ha még nem szerezte be **tavaszi és nyári szükségletét, úgy ne mulassza el meglátogatni dusan felszerelt üzlethelyiségemet, mely Aradon, Forray-utca 2/a. szám alatt van, hol a legszebb, legjobb és legdivatosabb női ruha kelmék és blous szövetek, francia delainek, blous selymek, angol zephírek, Cosmanosi cretonok, angol ruha vásznak. Vászón és himzésmaradékok félárban kaphatók.** — Szives pártfogást kér kész szolgálattal 2194

JANKOVITS GYÖRGY női és férfi divatüzlete Arad, Forray-u. 2/a.

Pénzkölcsönöket

Városi és megyei telefon 671.

földbirtokra, városi bérházakra s tisztviselők részére legelőnyösebb feltételek mellett leggyorsabban kieszközöl 2169

VIG LAJOS hitelközvetítő irodája Arad, Árpád-tér 5. sz.

MILLENIUM

sörcsarnok és étterem.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a

Magyar Részvény sörfőzde

Márciusi kiviteli

== és ==

legújabb Magyar Szalvator-sör

lesz friss csapolásban kimérve.

Az ujonnan és diszesen berendezett separé társágoknak és lakodalmaknak rendelkezésére áll.

Tisztelettel

1259

SCHUCH FERENCZ,

a Millenium sörcsarnok tulajdonosa.

Jó magyaros konyha!

Kitűnő hegyaljai borok!

Háziasszonyok b. figyelmébe ajánljuk

RUBITS GYULA

fényező és mázoló műhelyét

Szent Pál-utca (Bocskai-tér sark.)

Elvállal e szakmába vágó mindenféle munkát, u. m.: butorfenyeztést, vas- és fa-butorokban, régi butorok ujrifestését bármilyen stílusban, kávéházi berendezéseket u. m.: asztalok, székek, rácszatok, lámpériák, fogasok, csillárok

bronzírozását

éjjeli szekrényeket, mosdókat, fürdőkádakat, bármilyen márvány utazatokat ton- és viasz-munkákat, ton- és frész-színezést, majolika utánzatokat, díszítéseket, floderozást (erezést) bármilyen fafajánál u. m.: (tölgyfa, diófa, trachagóci, pajszander, jávör, arbi, stb) konyhacserendezéseket, konyha és fürdőszoba falfényezését és festését bármilyen színben, ajtókat, ablakokat és portálokat, üzletberendezéseket a legjebb és legmodernebb stílusban, jutányos árak mellett készíttetnek. — Kívánatra bármikor a hához megyek. — Vidéki munkákat is elvállalok. — Becs-es pártfogásért esedezve, vagyok kiváló tiszteltet!

2231

Rubits Gyula

Braun Miksa

Telefon 594. ARAD, Boros Béni-tér 1.

Kender, len- és jutaáru kereskedés.

Raktáron nagybani és viszonteladásra: kender, len, és tarpaulin

gabona-zsák,

vizmentes és nyers ponyva, szalmazsák, lópók-róc, csomagoló-vászón, zsinég, továbbá gazdasági kötéláru, zsák-zsinég, szállókötő és szürke fonál. 2117

Zsákkölcsönző-intézet.

Használt liszt- és korpa-zsákok vétele és eladása.

Olesó szita bevásárlás!

Értesitem tisztelt vevőimet, hogy

szita és rosta

telepemet

Aradon, Vörösmarty-utca 3-ik szám alá a színházzal szemben helyeztem át.

Szives pártfogást kér 2168

Mandi Károly

szitakészítő mester.

Első aradi műköszörüs üzlet villanyerőre berendezve.

Ajánlom úgy a nagyközönség, mint különösen borbélymester urak b. figyelmébe kitűnően berendezett

műköszörüs üzletemet

hol legfinomabb köszörüléseket gyors és pontos kivitelben elvállalok. Raktáron tartok haj és szakálívágó gépeket és minden e szakmába vágó műszereket és késeket. Szives pártfogást kér

Turturén Fülöp

műköszörüs 2214

Asztalos Sándor-u. 10.

Ha gyönyörű,
remek
és olcsó ékszer akar,
ugy keresse fel

Weinberger Ferenc

kitűnő aranyműves mestert

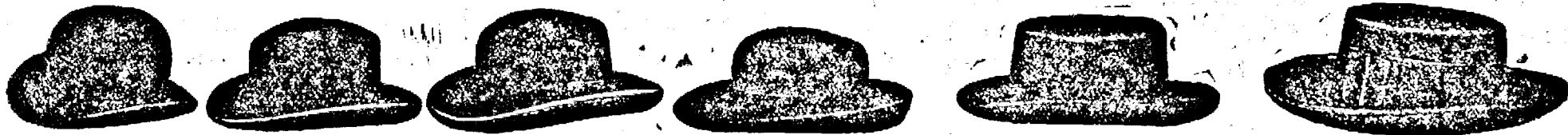
ARAD, Andrássy-tér 20. szám.

(Fischer Eliz-palota.)

FISCHER SIMON Nagyáruháza

olcsó tavaszi árjegyzéke.

Arad, Szabadság-tér 12. szám.

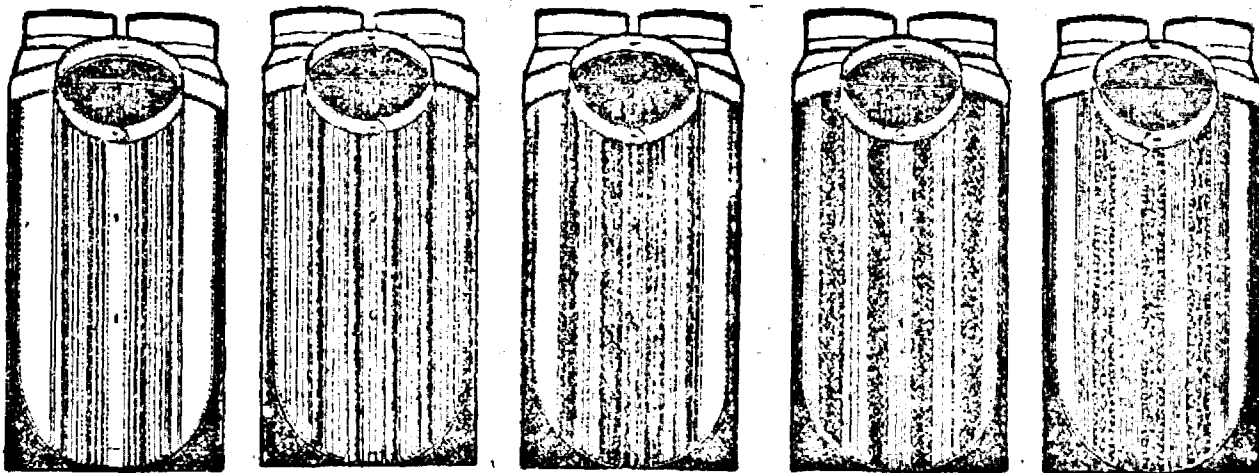
Divatos kemény ka-
lap frt. 2.25, frt. 3. | Divatos puha strapa
kalap frt. 1.50, frt. 1.75. | Finom szines és fekete
kalap frt. 1.90, frt. 2.50 | Sportkalap, vízmentes
frt. 1.80, frt. 2.25. | Legújabb fínkalapok minden szín-
ben s formában frt. —.90, 1.25, 1.50. | Elegáns nyulszőrkalapok szine
és fekete ujdons. frt. 2.50, 3.—

Figyelem!

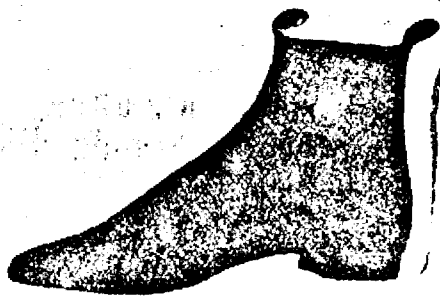
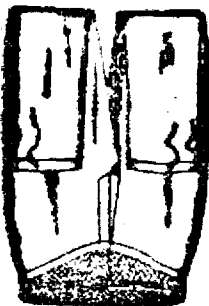
Ertesítés!

Ertesitem a t. vevőközönséget, hogy a cé-
gemnek sikerült készpénzért nagyobb partivé-
telek férfi fehérnemű, férfi és női esőernyők,
zebekendők, és nagy mennyiségű férfi és női
harisnyákat beszerezni, miáltal a t. közönség
most a cégnél a szükségletét rendkívül olcsó
árban beszerezheti.

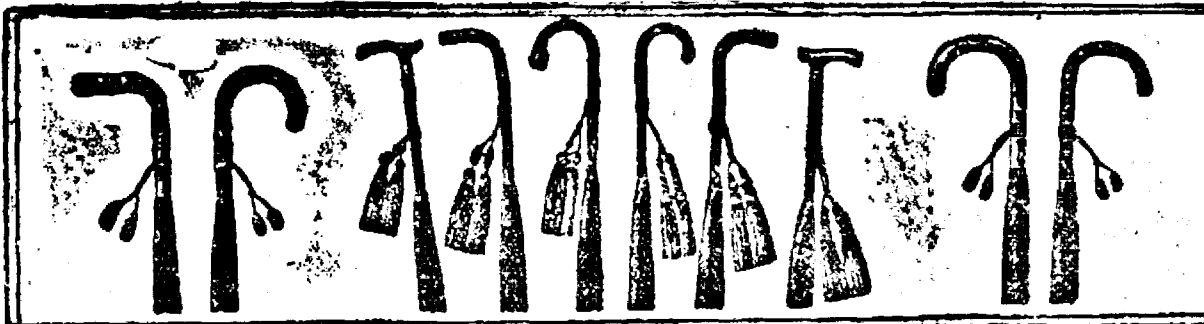
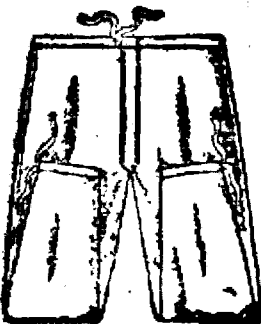
Vidéki megrendelések pontosan lesznek
eszközölve.

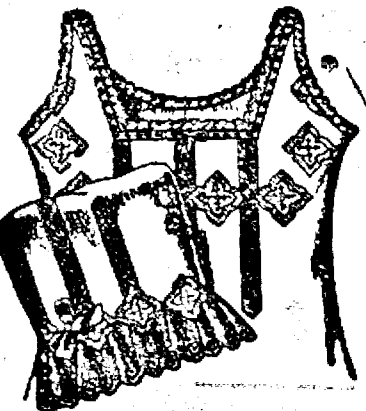
Férfi ing szines
mellű frt. 1.35. | Puha fehér férfi
ing madapolanrek-
lam ár frt. 1.45. | Férfi chiffon ing
kemény mellű
frt. 1.25, frt. 1.45. | Finom angol Sep-
hier férfinug ujdon-
ság, rekl ár f. 1.75 | Francia batisting
cézreinek különle-
gessége frt 1.95.

Francia Kopper al-
vadrág himzéssel
rekl ár 98 kr. 1.25 | Finom helybeli készítményű férfi-
cipő Box vagy Chewreaux frt. 5.90
és frt. 6.50. | Fin selyemnyakken-
dő reklám ár .5 kr | Selyem nyakkendők
ujdons. 35 kr. 39 kr. | Finom selyem magankötő
nyakkendő 39, 45 és 50 kr. | Ujdonságok tiszta selyem
nyakkendők selyem bő-
léssel 50 kr. | Különlegességek egész ne-
hez Brokát selyem nyak-
kendőkben, 75 kr.

Lábravalé bőreres vá-
cszából reklám ár 85
és 95 kr. | Finom helybeli készítményű férfi
Box fűsés cipő frt. 5.95, Chewro
bőrből 6.75 és frt. 7.75. | Kitűnő strapa erayo
reklam ár frt. 1.25
és frt. 1.35. | K. tuncó női és férfi strapa ernyo frt. 1.39.
Finom selyem férfi és női ernyő csak cé-
gemnél kapható! Frt. 1.75. | Ujdonság! Boternyő
frt. 1.95. Boternyő bőr-
tokkal frt. 2.45.

Finom madapolan női ingek és
madrágok nagy választékban 95
kr., frt. 1.25, frt. 1.76. | Női hálókabát nagy vá-
lasztékban
frt. 1.50, 1.75, 1.90. | Figyelem! Női és férfi harisnyákban rendkívül nagy Partivétel folytán valóban
bámulatos olcsó árak! Ne mulassza el senki ezen jó alkalmat kihasználni!

Aradi Közuti Vaspálya és Téglagyár Részvénytársaság.

Hirdetmény.

Az utazási kedv fokozása és utasaink megjutalmazása céljából elhatároztuk, hogy 1909. évben a nyári hónapokban, azaz ezen évben június havától kezdődőleg október haváig bezárólag — havonként **egy száz koronás** és **egy ötven koronás**, a téli hónapokban u. m. november és december havában **havonkin tegy százkoronás** jutalomdíjat bocsájtunk utasaink egyikének vagy kettőjének rendelkezésére.

Ezen jutalomdíj meghatározása és kiadása következőképen fog történni:

Minden utas a vonatkozó hónapban (mondjuk: júniusban) átvett 10 filléres menetjegyet megőrzi és legkésőbb a következő hónap 10-ig boríték alatt, jegyzék kíséretében, a következő formában

Jegy szine:	Betűsorozat:	Szám:
piros	G.	13420
fehér	I.	7074
kék	J.	632
barna	L.	16945
és ily módon tovább.		

2226

Aláírás (olvashatóan)

Lakcim

az ellenőrnek vagy közvetlenül az irodánkban beadja vagy posta útján megküldi.

A borítékra kívül kérjük feljegyezni, hogy „Menetjegyek”. — Minden hónap tizedike után a beérkezett borítékok felbontatnak és a mellékelve volt jegyzék megőrzése mellett a borítékban talált tiz filléres jegyek összehasonlítás után, kir. közjegyző jelenlétében egy urnába helyeztetnek.

Alapos és többszöri keverés után a közjegyző egy-egy menetjegyet huz ki, amelyeknek volt tulajdonosai közül az első, az első díjat **azaz 100 koronát** és illetve a második kihuzott jegy volt tulajdonosa a második díjat **azaz 50 koronát** nyert.

A kihuzott jegyek helyességét arra nézve, hogy tényleg a vonatkozó hónapban (például júniusban) lettek kalauzaink által kiadva, könyveink alapján azonnal megállapítjuk. — Amennyiben a kihuzott jegy nem a vonatkozó hónapban lett kiadva, ezen jegy érvényessége megsemmisítettik és helyébe egy másik jegy lesz kihuzva.

A mindenkor eljárásról a közjegyző tanusítványt fog kiállítani, mely okmány nálunk bárnikor megtekinthető lesz.

A nyert jutalomról a nyertest posta útján ajánlott levélben fogjuk értesíteni.

Fentartjuk magunknak azon jogot, hogy a huzástól számított 3 hónapon belül fel nem vett jutalmak, a társaság által felerészben a polgári jótékony egyesület (menház) és felerészben a népkonyhának fognak kiadatni.

Személyzetünk minden egyes tagja ezen díjazásból ki van zárva. — Nem vehet részt benne sem közvetlenül, sem közvetve. — Amennyiben beigazolást nyerne azon eset, hogy ezen kikötés ellenére személyzetünk valamelyike gyűjtött jegyeket és ilyeneket közvetlen vagy közvetve beküldött és ezen jegyekre egy jutalomdíj kisorsoltatott, a jutalomdíj kiadása felfüggesztetik és a vonatkozó hónapra eső díj a következő hónapban lesz mint soron kívüli díj, tehát mint második **száz koronás** vagy második **ötven koronás** díj t. utasaink jutalmazására kisorsolva.

Minden félreértés kikerülése végett kifejezetten kijelentjük, hogy a díjazás kizárólag csak a **tiz filléres** — a városi vonalon kiadott — menetjegyekre vonatkozik.

A kisorsolt és rendben talált menetjegy-számokat valamelyik helybeli ujságban köztudomásra fogjuk hozni és a lóvasuti kocsikban kifüggeszteni.

Arad, 1909. május hó 29.

Az igazgatóság.